

**Drugi periodični
Izvještaj o uvođenju novih tehnologija u
izborni proces
u Bosni i Hercegovini**

Sarajevo, oktobar 2024. godine

© Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine, 2024.

Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine dozvoljava reproduciranje ovog materijala uz navođenje vlasnika autorskih prava i u neizmijenjenom sadržaju. Zahtjevi u vezi s autorskim pravima mogu se poslati Centralnoj izbornoj komisiji Bosne i Hercegovine putem *e-mail* adrese kontakt@izbori.ba ili na adresu Danijela Ozme 7, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina.

Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine

Danijela Ozme br. 7, 71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Tel.: +387 (0) 33 251 300

Faks: +387 (0) 33 251 329

E-mail: kontakt@izbori.ba

Internet-stranica: www.izbori.ba

: @IZBORI_BA

Instagram: izbori_ba

Facebook: <https://www.facebook.com/people/Centralna-izborna-komisija-Bosne-i-Hercegovine/100083235705310/>

LinkedIn: <https://ba.linkedin.com/company/centralna-izborna-komisija-bosne-i-hercegovine>

<https://www.youtube.com/c/IZBORIBIH>

Izrazi pisani u jednom rodu odnose se bez diskriminacije na oba spola.

Sadržaj:

Pregled skraćenica	3
UVOD	5
1. Pilot projekat 1 - Autentifikacija birača i transmisija rezultata	7
1.1. Legislativa.....	9
1.2. Lokacija provođenja Pilot projekta 1- Autentifikacija birača i transmisija rezultata	9
1.3. Tehnički aspekt pilot projekta 1 - Autentifikacija birača i transmisija rezultata	15
1.3.1 Način provođenja Pilot projekta 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata	19
1.3.2 Mjere sigurnosti i zaštite uređaja i podataka.....	22
1.3.3 Uklanjanje podataka.....	25
1.3.4 Transport uređaja	25
1.3.5 Osoblje za provođenje pilot projekta 1	26
1.4. Evaluacija projekta.....	27
1.5. Izazovi.....	28
2. Pilot projekat 2 - Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića.	29
2.1. Legislativa.....	30
2.3.1 Način provođenja pilot projekta 2 - Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića.....	37
2.3.2 Prijenos elektronskih rezultata	40
2.3.3 Mjere sigurnosti i zaštite uređaja i podataka.....	41
2.3.4 Uklanjanje podataka sa skenera	42
2.3.5 Transport uređaja	42
2.3.6 Osoblje za provođenje pilot projekta 2	42
2.4. Evaluacija projekta.....	43
2.5. Izazovi.....	44
3. Pilot projekat 3 - Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača	45
3.1. Legislativa	46

3.2.	Lokacija provođenja Pilot projekta 3 - Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača.....	47
3.3.	Tehnički aspekt pilot projekta 3 - Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača.....	51
3.3.1.	Način provođenja Pilot projekta 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača.....	53
3.3.2	Mjere sigurnosti i zaštite uređaja i podataka.....	59
3.3.3	Uklanjanje podataka sa Sistema za upravljanje identitetom.....	61
3.3.4	Transport uređaja	62
3.3.5	Osoblje za provođenje pilot projekta 3	62
3.4.	Evaluacija projekta.....	63
3.5.	Izazovi.....	63
4.	Pilot projekat 4 – Video nadzor na biračkim mjestima.....	65
4.1.	Legislativa.....	65
4.2.	Lokacija provođenja Pilot projekta 4 - Video nadzor na biračkim mjestima	66
4.3.	Tehnički aspekt pilot projekta 4 – video nadzor na biračkim mjestima	67
4.3.1	Način provođenja Pilot projekta 4 – video nadzor na biračkim mjestima.....	67
4.3.2	Mjere sigurnosti i zaštite uređaja i podataka.....	68
4.3.3	Transport uređaja	69
4.3.4	Osoblje za provođenje pilot projekta 4	69
4.4.	Evaluacija projekta.....	70
4.5.	Izazovi.....	70
5.	Naredne aktivnosti	71
6.	Zaključak.....	71
	Spisak slika:	73

Pregled skraćenica

Oznaka	Naziv
IDDEEA	Agencija za identifikacione dokumente, evidencije i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine
AZLP BiH	Agencija za zaštitu ličnih podataka u Bosni i Hercegovini
USAID	Američka agencija za međunarodni razvoj
BM	Biračka mjesta
BiH	Bosna i Hercegovina
DI	Democracy International
CBS	Centralni birački spisak
CIK BiH	Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine
EU DELEGACIJA	Delegacija Evropske unije
EU	Evropska unija
IT	Informacione tehnologije
IPA	Instrument pretprijetne pomoći
JiIS	Jedinstveni izborni informacioni sistem
IFES	Međunarodna fondacija za izborne sisteme
OMP	Okvirna mapa puta za implementaciju pilot projekta
OSCE	Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi
OIK/GIK	Općinska / gradska izborna komisija
PSBiH	Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine
Radna grupa (RG)	Radna grupa za unaprjeđenje integriteta izbora
SEI	Podrška izbornom integritetu
USAID	Američka agencije za međunarodni razvoj

UVOD

1. Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine (CIK BiH) nadležna je za provođenje Aneksa III. Dejtonskog mirovnog sporazuma, Izbornog zakona Bosne i Hercegovine,¹ Zakona o finansiranju političkih stranaka,² te učešće u provođenju Izbornog zakona Republike Srpske,³ Izbornog zakona Brčko distrikta BiH,⁴ Zakona o izboru, prestanku mandata, opozivu i zamjeni načelnika općina u Federaciji BiH,⁵ Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine⁶ te Ustava Bosne i Hercegovine (Aneks 4. Okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini), Ustava Federacije BiH i Ustava Republike Srpske u dijelu koji se odnosi na izbore.
2. U skladu s članom 20.16e stav (4) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine⁷ propisano je da će Centralna izborna komisija BiH Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine (PS BiH) redovno dostavljati izvještaje o svojim aktivnostima na uvođenju novih tehnologija.
3. Intervencijom Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu dana, 26.03.2024. godine donesene su sveobuhvatne izmjene i dopune Izbornog zakona BiH kojima je između ostalih omogućena upotreba izbornih tehnologija i provođenje pilot projekata, testiranja izbornih tehnologija prije njihovog eventualnog uvođenja u izborni proces za Opće izbore 2026. godine.
4. CIK BiH uz pomoć donatorskih organizacija na dan održavanja Lokalnih izbora 2024. godine planira provesti četiri (4) pilot projekta uz testiranje različitih izbornih tehnologija⁸ i to: 1) Autentifikacija birača i transmisija rezultata, 2) Optički skeneri i prebrojavanje glasačkih listića, 3) Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača i 4) Video nadzor na biračkim mjestima, u **24 osnovne izborne jedinice na 458 biračkih mjesta**.
5. CIK BiH je 30.07.2024. godine PSBiH dostavio Prvi periodični Izvještaj o uvođenju novih tehnologija u izborni proces u Bosni i Hercegovini,⁹ koji je razmatran i usvojen 28.08.2024. godine na 21. sjednici Predstavničkog doma PSBiH.¹⁰ Prvi periodični Izvještaj o uvođenju novih tehnologija u izborni proces u Bosni i Hercegovini je obuhvatio aktivnosti CIK-a BiH na modernizaciji i uvođenju inovacija u izborni proces u Bosni i Hercegovini od 2006. godine do 2022. godine, odnosno od 2022. godine do

¹ „Službeni glasnik BiH“, br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14, 31/16, 41/20, 38/22, 51/22, 67/22 i 24/24

² „Službeni glasnik BiH“, br: 95/12 i 41/16

³ „Službeni glasnik RS“, br. 34/2, 35/03, 24/04, 19/05, 24/12, 109/12, 45/18 i 18/20

⁴ „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, br. 17/08, 43/08, 49/18

⁵ „Službene novine FBiH“, broj: 19/08

⁶ „Službeni glasnik BiH“, br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07 i 24/08

⁷ „Službeni glasnik BiH“, br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14, 31/16, 41/20, 38/22, 52/22, 67/22 i 24/24

⁸ Kolegij CIK-a BiH je 02.07.2024. godine imenovao četiri operativna tima za provođenje pilot projekata (broj: 63/2024 od 02.07.2024. godine).

⁹ Akt broj 04-2-50-4-1192-56/20

¹⁰ Akt Predstavničkog doma PSBiH broj 01-50-1-15-21/24 od 28.08.2024.

jula 2024. godine kada su započete aktivnosti s donatorskim organizacijama, koje su CIK-u BiH uputile pismo namjere o mogućnosti testiranja digitalnih tehnologija u BiH.

6. Drugi periodični Izvještaj o uvođenju novih tehnologija u izborni proces u Bosni i Hercegovini je posvećen je digitalizaciji izbornog procesa s fokusom na tehničke i pravne aspekte realizacije aktivnosti četiri (4) pilot projekta koja će biti provedena na dan Lokalnih izbora 2024. godine.
7. Pored općih podzakonskih akata koji reguliraju provođenje svih pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine (Odluka o djelokrugu primjene pilot projekata Centralne izborne komisije BiH za Lokalne izbore 2024. godine¹¹, Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o djelokrugu primjene pilot projekata Centralne izborne komisije BiH za Lokalne izbore 2024. godine¹², Uputstvo o provođenju pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz upotrebu izbornih tehnologija,¹³ Odluka o određivanju biračkih mjesta za provođenje pilot projekata za Lokalne izbore 2024. godine,¹⁴ Ispravku teksta Odluke o određivanju biračkih mjesta za provođenje pilot projekata za Lokalne izbore 2024. godine,¹⁵ Odluke o ispravci Odluke o određivanju biračkih mjesta za provođenje pilot projekata za Lokalne izbore 2024. godine¹⁶, Uputstvo o provođenju pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz upotrebu izbornih tehnologija,¹⁷ CIK BiH je usvojio niz dokumenata kojima se reguliraju različiti aspekti provođenja pojedinačnih pilot projekata.
8. Kolegij CIK-a BiH je imenovao četiri operativna tima za provođenje četiri pilot projekta.
9. U cilju što boljeg razumijevanja modernizacije izbornog procesa, izazova u implementaciji inovativnih rješenja za unaprjeđenje transparentnosti i učinkovitosti izbora, CIK BiH je u saradnji s Venecijanskom komisijom Vijeća Evrope 4. i 5. septembra 2024. godine organizirao dvodnevnu radionicu o digitalnim tehnologijama u izbornom procesu.¹⁸
10. Nadalje, u cilju prikupljanju mišljenja i percepcije građana o značaju uvođenja izbornih tehnologija, CIK BiH je kreirao i „Anketu o uvođenju izbornih tehnologija u izborni proces“ koja je objavljena na web stranici www.izbori.ba.¹⁹
11. Nakon završetka pilot projekata i njihove evaluacije PSBiH će biti dostavljena i „Studija izvodljivosti uvođenja novih tehnologija u izbornom procesu – evaluacija i analiza provedenih pilot projekata“ kako bi se na osnovu informiranih izbora, PSBiH mogla opredijeliti u kojem pravcu će ići uvođenje izbornih tehnologija.

¹¹ Akt broj: 05-1-02-2-419-1/24 od 03.04.2024.

¹² Akt broj: 05-1-02-2-419-2/24 od 16.08.2024.

¹³ Akt broj 05-1-02-2-601-1/24 od 03.05.2024.

¹⁴ Akt broj 05-1-02-2-1581-1/24 od 16.08.2024.

¹⁵ Akt broj: 05-1-02-2-1581- 3/24 od 27.08.2024. („Službeni glasnik“ broj: 59/24).

¹⁶ Akt broj 06-1-07-1-2323-2/24 od 02.10.2024. godine

¹⁷ Akt broj 05-1-02-2-601-1/24 od 03.05.2024.

¹⁸ Radionica se održala u Centru za edukaciju CIK-a BiH 04. i 05.09.2024. godine

¹⁹ Anketa o uvođenju izbornih tehnologija u izborni proces je postavljena na web stranicu CIK-a BiH 06.09.2024. godine i bit će aktivna do potvrđivanja rezultata Lokalnih izbora 2024. godine, 06.11.2024. <https://www.izbori.ba/?Lang=3&CategoryID=356>

1. Pilot projekat 1 - Autentifikacija birača i transmisija rezultata

12. CIK BiH, u saradnji s Delegacijom EU u BiH i Agencijom za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka (IDDEEA) 27.02.2023. godine ozvaničio je početak aktivnosti na provođenju „Pilot projekta podrške Evropske unije za uvođenje novih tehnologija u izborni proces u BiH“ za autentifikaciju birača i unos i transmisiju rezultata s biračkog mjesta.
13. **Svrha projekta** je testiranje naprednih izbornih tehnologija i simulacija njihove primjene na biračkim mjestima u BiH na izborni dan, radi utvrđivanja modaliteta tehnološkog jačanja izbornih institucija i procesa kako bi se minimizirale ili otklonile mogućnosti izbornih prevara.
14. **Ciljevi projekta** i očekivani rezultati su osigurati integritet, transparentnost i efikasnost izbornog procesa u BiH u skladu s međunarodnim standardima.
15. Realizacija Pilot projekta obuhvata nabavku i instalaciju odgovarajućih hardvera, kao i razvoj, instalaciju i testiranja softvera za proces autentifikacije birača, unosa i prijenosa izbornih rezultata s biračkog mjesta, stručnu obuku korisnika, kao i organiziranje i **provođenje pilot projekta 1. na 165 biračkih mjesta** u 11 osnovnih izbornih jedinica i to: Stari Grad Sarajevo, Domaljevac - Šamac, Bijeljina, Doboj, Goražde, Gradiška, Sanski Most, Srebrenica, Tešanj, Trebinje i Zvornik.²⁰
16. **Delegacija Evropske unije u BiH (EU)**, koju predstavlja Evropska komisija u ime i za račun Bosne i Hercegovine je ugovarački organ, kao donator odnosno finansijer projekta.
17. **CIK BiH** je korisnik projekta i njegova obaveza je da odobrava aplikativne softvere, saraduje s učesnicima projekta, da informira donatora o problemima, i da s pratećim službama Sekretarijata CIK-a BiH i izbornom administracijom komunicira implementaciju projekta na terenu u saradnji s OIK/GIK. CIK BiH je dužan u saradnji s IDDEEA-om implementatoru projekta dostaviti tehničke mrežne parametre i upute za povezivanje svih 165 odabranih pilot biračkih mjesta na IDDEEA bazu podataka s otiscima prstiju radi nesmetanog rada aplikacije tokom testiranja aplikacije i primjene na dan izbora.
18. **Kompanije iBusiness i UNIS Telekom** su ugovorne strane pilot projekta EU. Ugovarači su u skladu s projektnim zadatkom dužni osigurati hardversku komponentu i integritati korisničke aplikacije. To uključuje instalaciju, konfiguraciju, testiranje i stavljanje u rad hardverskih komponenti u jedan informacioni sistem i povezivanje s postojećim informacionim sistemima i telekomunikacionom mrežom CIK-a BiH i IDDEEA-e.

²⁰ Odluka o djelokrugu primjene pilot projekata Centralne izborne komisije BiH za Lokalne izbore 2024. godine, Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o djelokrugu primjene pilot projekata Centralne izborne komisije BiH za Lokalne izbore 2024. godine.

19. **IDDEEA** pruža tehničku podršku implementaciji projekta. S obzirom na to da IDDEEA posjeduje serversku infrastrukturu koja je neophodna za brzu i učinkovitu pretragu evidencija o otiscima prstiju, odnosno biometrijskih predložaka koji se stvaraju od dobijenih otisaka prstiju, IDDEEA će testirati i instalirati softvere u saradnji s CIK-om BiH, za postizanje sigurne komunikacije s CIK-om BiH i Synchronous Digital Hierarchy (SDH) mrežom i serverima s bazama podataka o otiscima prstiju svih birača. U ovu svrhu CIK BiH je osigurao prošireni link za komunikaciju s IDDEEA-om kako ne bi došlo do zagušenja prometa. Za potrebe komunikacije s biračkim mjestima osigurani su „sigurnosni tuneli“ na osnovu usluga koje pružaju telekom operatori.
20. U martu 2023. godine, nominirani su **članovi Upravnog odbora za implementaciju aktivnosti pilot projekta**, a čine ga predstavnici Sekretarijata CIK BiH, UNIS Telekoma, iBusniess-a, i IDDEEA-e. Članove Upravnog odbora prema projektnom zadatku čine i predstavnici Delegacije EU u BiH, kao ugovaračkog organa odgovornog za vođenje projekta čiji je krajnji korisnik CIK BiH.
21. U svrhu provođenja pilot projekta autentifikacije birača i transmisije rezultata na biračkom mjestu koriste se **prijenosni računari, skeneri otisaka prsta, bar code skeneri i mobilni internet paketi s USB modemom**.²¹ Projektnim aktivnostima je realizirana i nabavka i opremanje CIK BiH i IDDEEA-e hardverom i softverom za prijem, kontrolu i zaštitu podataka za proces autentifikacije birača i unos rezultata s biračkog mjesta.
22. Dana, 05.07.2024. godine Delegacija EU u BiH je izvršila zvaničnu primopredaju opreme CIK-u BiH koja je nabavljena za provođenje pilot projekta 1. – Autentifikacija birača i transmisija rezultata.

Slika 1. Set opreme za biračko mjesto: prijenosni računar, bar kod skener za dokumente, skener otisaka prstiju

²¹ Nabavljena oprema za biračka mjesta uključuje 175 laptopa, 175 uređaja za elektronsku identifikaciju birača putem otiska prsta i 175 čitača bar koda s ličnih dokumenata, kao i 2 servera za potrebe CIK BiH i IDDEEA-e, 1 Firewall i 2 ekrana.

23. Ukupna vrijednost projekta je 639.991,00 EUR-a.
24. CIK BiH će u narednom periodu organizirati primopredaju servera IDDEEA-i za potrebe provođenja pilot projekta 1.
25. Kolegij CIK-a BiH je 02.07.2024. godine imenovao operativni tim za provođenje pilot projekta 1, a kojeg sačinjava pet službenika Sekretarijata CIK-a BiH.²²

1.1. Legislativa

26. Pored prethodno navedenih općih podzakonskih akata koji reguliraju provođenje svih pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine, za potrebu provođenja Pilot projekta 1- Autentifikacija birača i transmisija rezultata, CIK BiH je donio sljedeće podzakonske akte:
 - Pravilnik o čuvanju i posebnim mjerama tehničke zaštite ličnih podataka birača na biračkim mjestima na kojima se provodi pilot projekat 1- Autentifikacija birača i transmisija rezultata i pilot projekat 3 - Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača za Lokalne izbore 2024. godine.²³
 - Plan sigurnosti ličnih podataka na biračkim mjestima na kojima se provode pilot projekat 1 – autentifikacija birača i transmisija rezultata i pilot projekat 3. – biometrijska identifikacija i autentifikacija za Lokalne izbore 2024. godine.²⁴
 - Uputstvo o radu biračkog odbora na biračkom mjestu na kojem se provodi Pilot projekat 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata.²⁵

1.2. Lokacija provođenja Pilot projekta 1- Autentifikacija birača i transmisija rezultata

27. Pilot projekat 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024. godine provodi se na 165 biračkih mjesta u 11 osnovnih izbornih jedinica (Stari Grad Sarajevo, Domaljevac – Šamac, Bijeljina, Doboj, Goražde, Gradiška, Sanski Most, Srebrenica, Tešanj, Trebinje, Zvornik) što je regulirano u članu 1. Odluke o određivanju biračkih mjesta za provođenje pilot projekata za Lokalne izbore 2024. godine i Odluci o ispravci odluke o određivanju biračkih mjesta za provođenje pilot projekata za Lokalne izbore 2024. godine²⁶.

²² Zapisnik s kolegija Centralne izborne komisije BiH broj: 63/2024 od 02.07.2024. godine

²³ 59. sjednica, 29.08.2024. godine, broj: 05-1-02-2-1879-1/24

²⁴ Akt Broj: 05-02-2-1879-2/24 od 10.09.2024. godine

²⁵ „Službeni glasnik BiH“, broj 61/24, Akt broj: 05-1-02-2-1873-1/24 od 29.08.2024. godine.

²⁶ Akt broj 06-1-07-1-2323-2/24 od 02.10.2024. godine

a) Stari Grad Sarajevo – 46 redovnih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
137A001	ŠIROKAČA1	OŠ EDHEM MULABDIĆ UL ZA BEGLUKOM 60
137A002	ŠIROKAČA2	OŠ EDHEM MULABDIĆ UL ZA BEGLUKOM 60
137A003	ŠIROKAČA3	OŠ EDHEM MULABDIĆ UL ZA BEGLUKOM 60
137A004	TOKADŽEKA1	OŠ EDHEM MULABDIĆ UL ZA BEGLUKOM 60
137A005	TOKADŽEKA2	OŠ EDHEM MULABDIĆ UL ZA BEGLUKOM 60
137A006	MAHMUTOVAC 1	OŠ ŠEJH MUHAMED EF.HADŽIJAMAKOVIĆ, UL. IZA HRIDA BR.11
137A007	MAHMUTOVAC 2	OŠ ŠEJH MUHAMED EF.HADŽIJAMAKOVIĆ, UL. IZA HRIDA BR.11
137A008	MAHMUTOVAC 3	OŠ ŠEJH MUHAMED EF.HADŽIJAMAKOVIĆ, UL. IZA HRIDA BR.11
137A009	HRID-JARČEDOLI 1	OŠ ŠEJH MUHAMED EF HADŽIJAMAKOVIĆ, UL. IZA HRIDA 11
137A010	HRID-JARČEDOLI 2	OŠ ŠEJH MUHAMED EF HADŽIJAMAKOVIĆ, UL. IZA HRIDA 11
137A011	HRID-JARČEDOLI 3	OŠ ŠEJH MUHAMED EF HADŽIJAMAKOVIĆ, UL. IZA HRIDA 11
137A012	BABIĆA BAŠČA 1	MZ BABIĆA BAŠČA MAGUDA 1
137A013	BABIĆA BAŠČA 2	MZ BABIĆA BAŠČA MAGUDA 1
137A014	BISTRİK1	OŠ EDHEM MULABDIĆ KONAK 1
137A015	BISTRİK2	OŠ EDHEM MULABDIĆ KONAK 1
137A016	BISTRİK3	OŠ EDHEM MULABDIĆ BISTRİK 31
137A017	BISTRİK4	OŠ EDHEM MULABDIĆ BISTRİK 31
137A018	MJEDENICA	MŠŠ HAMDİJE KREŠEVLJAKOVIĆA 55
137A019	MOŠĆANICA 1	MZ MOŠĆANICA SARAJEVSKIH GAZIJA 25
137A020	MOŠĆANICA 2	OŠ VRHBOSNA BARUTHANA 60
137A021	MOŠĆANICA 3	OŠ VRHBOSNA BARUTHANA 60
137A022	MOŠĆANICA 4	OŠ VRHBOSNA BARUTHANA 60
137A023	VRATNIK 1	OŠ HAMDİJA KREŠEVLJAKOVIĆ CARINA 2
137A024	VRATNIK 2	OŠ HAMDİJA KREŠEVLJAKOVIĆ CARINA 2
137A025	VRATNIK 3	MZ VRATNIK MUSTAFE DOVADŽIJE 17
137A026	VRATNIK 4	MZ VRATNIK MUSTAFE DOVADŽIJE 17
137A027	KOVAČI 1	OŠ SABURINA SABURINA 4
137A028	KOVAČI 2	OŠ SABURINA SABURINA 4
137A029	SUMBULUŠA1	OŠ SABURINA SABURINA 4
137A030	SUMBULUŠA 2	OŠ SABURINA SABURINA 4
137A031	MEDRESA 1	TEKSTILNA ŠKOLA MEDRESE 5
137A032	MEDRESA 2	TEKSTILNA ŠKOLA MEDRESE 5
137A033	MEDRESA 3	TEKSTILNA ŠKOLA MEDRESE 5
137A034	MEDRESA 4	TEKSTILNA ŠKOLA MEDRESE 5
137A035	SEDRENIK 1	PROSTOR OŠ NA SEDRENIKU, SEDRENIK BB
137A036	SEDRENIK 2	PROSTOR OŠ NA SEDRENIKU, SEDRENIK BB
137A037	SEDRENIK 3	PROSTOR OŠ NA SEDRENIKU, SEDRENIK BB
137A038	LOGAVINA 1	OŠ M M BAŠESKIJE LOGAVINA 52

137A039	LOGAVINA 2	OŠ M M BAŠESKIJE LOGAVINA 52
137A040	LOGAVINA 3	OŠ M M BAŠESKIJE LOGAVINA 52
137A041	LOGAVINA4	OŠ M M BAŠESKIJE LOGAVINA 52
137A042	LOGAVINA 5	OŠ M M BAŠESKIJE LOGAVINA 52
137A043	BAŠČARŠIJA 1	EKONOMSKI FAKULTET TRG OSLOBOĐENJA 1
137A044	BAŠČARŠIJA 2	EKONOMSKI FAKULTET TRG OSLOBOĐENJA 1
137A045	BAŠČARŠIJA 3	EKONOMSKI FAKULTET TRG OSLOBOĐENJA 1
137A046	FERHADIJA	EKONOMSKI FAKULTET TRG OSLOBOĐENJA 1

b) Domaljevac Šamac – 7 redovnih biračkih mjesta

Kod BM	NazivBM	Lokacija
020A001	DOMALJEVAC OŠ	OSNOVNA ŠKOLA " BRAĆE RADIĆA", DOMALJEVAC
020A002	DOMALJEVAC HKC	HRVATSKI KULTURNI CENTAR , DOMALJEVAC
020A003	DOMALJEVAC OŠ	OSNOVNA ŠKOLA "BRAĆE RADIĆA" DOMALJEVAC
020A004	BAZIK MO	PROSTORIJE MO BAZIK
020A005	GREBNICE OŠ	OSNOVNA ŠKOLA GREBNICE
020A006	DOMALJEVAC HKC	HRVATSKI KULTURNI CENTAR DOMALJEVAC
020A007	GREBNICE OŠ	OSNOVNA ŠKOLA GREBNICE

c) Bijeljina – 28 redovnih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
029B012	OŠ KNEZ IVO 1	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE,UL. NEZNANIH JUNAKA 46
029B013	OŠ KNEZ IVO 2	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE,UL. NEZNANIH JUNAKA 46
029B014	OŠ KNEZ IVO 3	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE,UL. NEZNANIH JUNAKA 46
029B015	OŠ KNEZ IVO 4	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE,UL. NEZNANIH JUNAKA 46
029B016	OŠ KNEZ IVO 5	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE,UL. NEZNANIH JUNAKA 46
029B017	OŠ KNEZ IVO 6	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE,UL. NEZNANIH JUNAKA 46
029B051	OŠ KNEZ IVO 7	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE,UL. NEZNANIH JUNAKA 46
029B103	OŠ KNEZ IVO 8	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE,UL. NEZNANIH JUNAKA 46
029B106	OŠ KNEZ IVO 9	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE,UL. NEZNANIH JUNAKA 46
029B111	OŠ KNEZ IVO 10	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE,UL. NEZNANIH JUNAKA 46
029B121	OŠ KNEZ IVO 11	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE,UL. NEZNANIH JUNAKA
029B122	OŠ KNEZ IVO 12	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE,UL. NEZNANIH JUNAKA
029B123	OŠ KNEZ IVO 13	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE,UL. NEZNANIH JUNAKA
029B133	OŠ KNEZ IVO 14	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE,UL. NEZNANIH JUNAKA
029B136	OŠ KNEZ IVO 15	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE,UL. NEZNANIH JUNAKA
029B137	OŠ KNEZ IVO 16	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE,UL. NEZNANIH JUNAKA
029B138	OŠ KNEZ IVO 17	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE,UL. NEZNANIH JUNAKA
029B143	OŠ KNEZ IVO 18	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE,UL. NEZNANIH JUNAKA
029B180	OŠ KNEZ IVO 19	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE,UL. NEZNANIH JUNAKA
029B182	OŠ KNEZ IVO 20	OŠ KNEZ IVO OD SEMBERIJE,UL. NEZNANIH JUNAKA (HOL ŠKOLE)

029B090	MODRAN	OŠ MODRAN
029B038	OŠ MEŠA SELIMOVIĆ 2	OŠ MEŠA SELIMOVIĆ, UL. BIJELJINSKA 250, JANJA
029B039	OŠ MEŠA SELIMOVIĆ 3	OŠ MEŠA SELIMOVIĆ, UL. BIJELJINSKA 250, JANJA
029B041	OŠ MEŠA SELIMOVIĆ 4	OŠ MEŠA SELIMOVIĆ, UL. BIJELJINSKA 250, JANJA
029B043	OŠ MEŠA SELIMOVIĆ 5	OŠ MEŠA SELIMOVIĆ, UL. BIJELJINSKA 250, JANJA
029B148	OŠ MEŠA SELIMOVIĆ 6	OŠ MEŠA SELIMOVIĆ, UL. BIJELJINSKA 250, JANJA
029B066	CRNJELOVO GORNJE 1	OŠ CRNJELOVO GORNJE
029B158	CRNJELOVO GORNJE 2	OŠ CRNJELOVO GORNJE

d) Doboj – 17 redovnih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
038B074A	KOTORSKO	OSNOVNA ŠKOLA
038B074B	KOTORSKO	OSNOVNA ŠKOLA
038B074C	KOTORSKO	OSNOVNA ŠKOLA
038B012	OŠ SVETI SAVA 1	OŠ SVETI SAVA
038B013	OŠ SVETI SAVA 2	OŠ SVETI SAVA
038B018A	OŠ VUK KARADŽIĆ 5	OŠ VUK KARADŽIĆ/SPORTSKA SALA/
038B018B	OŠ VUK KARADŽIĆ 5	OŠ VUK KARADŽIĆ/SPORTSKA SALA/ ²⁷
038B019	OŠ VUK KARADŽIĆ 3	OŠ VUK KARADŽIĆ
038B020	OŠ VUK KARADŽIĆ 4	OŠ VUK KARADŽIĆ
038B021	OŠ VUK KARADŽIĆ 1	OŠ VUK KARADŽIĆ
038B022	OŠ VUK KARADŽIĆ 2	OŠ VUK KARADŽIĆ
038B023A	SAOBRAĆAJNI FAKULTET 1	SAOBRAĆAJNI FAKULTET
038B023B	SAOBRAĆAJNI FAKULTET 1	SAOBRAĆAJNI FAKULTET
038B024	SAOBRAĆAJNI FAKULTET 2	SAOBRAĆAJNI FAKULTET
038B025A	PIJESKOVI	SAOBRAĆAJNI FAKULTET
038B025B	PIJESKOVI	SAOBRAĆAJNI FAKULTET
038B026	PIJESKOVI	SAOBRAĆAJNI FAKULTET

e) Goražde – 7 redovnih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
167A002	OŠ HUSEIN EF. ĐOZO 1	OŠ HUSEIN EF. ĐOZO
167A003	OŠ HUSEIN EF. ĐOZO 2	OŠ HUSEIN EF. ĐOZO
167A004	OŠ HUSEIN EF. ĐOZO 3	OŠ HUSEIN EF. ĐOZO
167A005	OŠ HUSEIN EF. ĐOZO 4	OŠ HUSEIN EF. ĐOZO
167A006	SSŠ DŽEMAL BIJEDIĆ 1	SSŠ DŽEMAL BIJEDIĆ
167A007	SSŠ DŽEMAL BIJEDIĆ 2	SSŠ DŽEMAL BIJEDIĆ
167A021	MRAVINJAC	MZ MRAVINJAC

²⁷ Odluka o ispravci odluke o određivanju biračkih mjesta za provođenje pilot projekata za Lokalne izbore 2024. godine od 02.10.2024. godine

f) Gradiška – 14 redovnih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
010B004	VRBAŠKA	OSNOVNA ŠKOLA VRBAŠKA
010B055	CENTAR 1	OSNOVNA ŠKOLA VASA ČUBRILOVIĆ
010B057	CENTAR 3	OSNOVNA ŠKOLA VASA ČUBRILOVIĆ GRADIŠKA
010B064	SENJAK 3	OSNOVNA ŠKOLA DANILO BORKOVIĆ
010B065	SENJAK 4	OSNOVNA ŠKOLA DANILO BORKOVIĆ GRADIŠKA
010B066	SENJAK 5	OSNOVNA ŠKOLA DANILO BORKOVIĆ - GRADIŠKA
010B072	SENJAK 7	OSNOVNA ŠKOLA DANILO BORKOVIĆ
010B080	SENJAK 9	OSNOVNA ŠKOLA DANILO BORKOVIĆ GRADIŠKA
010B084	SENJAK 8	OSNOVNA ŠKOLA DANILO BORKOVIĆ
010B062	SENJAK 1	SREDNJA STRUČNA I TEHNIČKA ŠKOLA GRADIŠKA
010B071	SENJAK 6	SREDNJA STRUČNA I TEHNIČKA ŠKOLA
010B069	KOZINCI 2	STADION KOZINCI
010B079	KOZINCI 3	STADION KOZINCI
010B076	GIMNAZIJA	GIMNAZIJA

g) Sanski Most – 8 redovnih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
032A006	GRAD LIJEVA OBALA 2	JU "MJEŠOVITA SREDNJA ŠKOLA S.MOST
032A008A	GRAD LIJEVA OBALA 3	JU "MJEŠOVITA SREDNJA ŠKOLA S.MOST
032A008B	GRAD LIJEVA OBALA 3	JU "MJEŠOVITA SREDNJA ŠKOLA S.MOST
032A009	GRAD LIJEVA OBALA 4	JU "MJEŠOVITA SREDNJA ŠKOLA S.MOST
032A010	MAHALA 1	OŠ "MAHALA"
032A011	MAHALA 2	OŠ "MAHALA"
032A023	FAJTOVCI	OŠ "FAJTOVCI"
032A026	GORICE - LUKAVICE	OŠ "FAJTOVCI"

h) Srebrenica – 7 redovnih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
105B012A	SKELANI	OŠ SKELANI
105B012B	SKELANI	OŠ SKELANI
105B004	POTOČARI 1	OŠ POTOČARI
105B006	POTOČARI 2	OŠ POTOČARI
105B003	OŠ SREBRENICA 1	OŠ SREBRENICA
105B007	OŠ SREBRENICA 2	OŠ SREBRENICA
105B023	OŠ SREBRENICA 3	OŠ SREBRENICA

i) Tešanj – 9 redovnih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
039A024A	ŠIJE	PODRUČNA ŠKOLA
039A024B	ŠIJE	PODRUČNA ŠKOLA
039A024C	ŠIJE	PODRUČNA ŠKOLA
039A007	JELAH 1	OŠ JELAH
039A008	JELAH 2	OŠ JELAH
039A009	JELAH 3	OŠ JELAH
039A033	JELAH 4	OŠ JELAH
039A037	JELAH 5	OŠ JELAH
039A039	JELAH 6	OŠ JELAH

j) Trebinje – 8 redovnih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
182B008	VINOGRADI 1	OŠ SVETI VASILJE OSTROŠKI GORICA NIKŠIĆKI PUT 19
182B009	VINOGRADI 2	OŠ SVETI VASILJE OSTROŠKI GORICA NIKŠIĆKI PUT 19
182B026A	NIKŠIĆKI PUT	OŠ SVETI VASILJE OSTROŠKI GORICA NIKŠIĆKI PUT 19
182B033	VINOGRADI 3	OŠ SV VASILJE OSTROŠKI GORICA
182B038	VINOGRADI 4	OŠ SV VASILJE OSTROŠKI
182B011	POLICE 1	OŠ VUK KARADŽIĆ MILOŠA CRNJANSKOG BB
182B012	POLICE 2	OŠ VUK KARADŽIĆ MILOŠA CRNJANSKOG BB
182B025	POLICE 3	OŠ VUK KARADŽIĆ MILOŠA CRNJANSKOG BB

k) Zvornik – 14 redovnih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
083B062	ORAOVAC	OŠ ORAOVAC
083B011	NOVO NASELJE 1	SŠC ZVORNIK
083B012	NOVO NASELJE 2	SŠC ZVORNIK
083B013	NOVO NASELJE 3	SŠC ZVORNIK
083B014	NOVO NASELJE 4	SŠC ZVORNIK
083B015	NOVO NASELJE 5	SŠC ZVORNIK
083B016	NOVO NASELJE 6	SŠC ZVORNIK
083B017	NOVO NASELJE 7	SŠC ZVORNIK
083B018	NOVO NASELJE 8	SŠC ZVORNIK
083B022	EKONOMIJA 1	PROSTORIJE MJESNE ZAJEDNICE
083B023	EKONOMIJA 2	PROSTORIJE MJESNE ZAJEDNICE
083B026A	ČELOPEK	OŠ ČELOPEK
083B026B	ČELOPEK	OŠ ČELOPEK
083B026C	ČELOPEK	OŠ ČELOPEK

1.3. Tehnički aspekt pilot projekta 1 - Autentifikacija birača i transmisija rezultata

28. Za potrebe implementacije pilot projekta 1, CIK BiH je pripremio dokument Okvirna mapa puta (OMP) za implementaciju pilot projekta CIK BiH uz podršku Evropske unije pod nazivom „*Autentifikacija birača i unos i transmisija rezultata s biračkog mjesta*“²⁸ koja sadrži detaljan plan implementacije projekta, precizira ulogu svih učesnika pilot projekta i projektnih timova, definira njihova prava i obaveze, precizira sadržaj i vremenski okvir planiranih aktivnosti, način izvještavanja, monitoringa i druge neophodne ljudske i tehničke resurse.
29. Projektnim zadatkom predviđene su aktivnosti koje podrazumijevaju uspostave Informacionog sistema identifikacije s korištenjem biometrijskih podataka i otisaka prstiju birača, kako bi se spriječile zloupotrebe vezane uz identitet birača, kao što su glasanje u ime drugog lica, višestruko glasanje, te zloupotreba glasanja nakon zatvaranja biračkih mjesta. Istovremeno uspostavlja se i Informacioni sistem za unos i prijenos rezultata s biračkih mjesta kako bi se brže dobili rezultati izbora putem web aplikacije.
30. Za realizaciju projektnih aktivnosti potrebno je ispuniti pojedinačne aktivnosti koje prethode postizanju očekivanih rezultata, a to su:
- pripremljene zakonske pretpostavke i podzakonski akti (Uputstvo o organizaciji i provođenju Pilot projekta).
 - hardver nabavljen, instaliran i testiran.
 - softver razvijen, instaliran i testiran.
 - izvršena obuka izborne administracije (10 lica iz CIK BiH i 200 lica OIK/GIK).
 - proveden pretest za TEST I. na lokaciji CIK BiH.
 - proveden TEST I. na lokaciji CIK BiH.
 - proveden TEST II. na lokaciji partnerskih općina/gradova.²⁹
 - proveden Pilot projekat u 11 općina na 165 biračkih mjesta na dan Lokalnih izbora 2024. godine.
 - izvršena evaluacija projekta i pripremljen Izvještaj s preporukama na osnovu izvršene analize.³⁰
31. **Predstavnici CIK-a BiH su s predstavnicima IDDEEA-e u cilju priprema za provođenje pilot projekta 1, održali sastanke s općinskim izbornim komisijama:** 15.07.2024. godine u Goraždu i Trebinju, 16.07.2024. godine u Zvorniku, Bijeljini i

²⁸ Usvojen 16.01.2024. godine na Kolegiju CIK BiH, broj: 04-2-50-4-1192-38/20 od 31.01.2024. godine, a dostavljen zainteresiranim stranama 19.01.2024. godine;

²⁹ Okvirnom mapom puta (OMP) je predviđeno da će se TEST II. Provesti u periodu 27.03.-04.04.2024. godine i predviđao je dvije opcije. Opcija 1. je podrazumijevala test identifikacije i autentifikacije birača, a Opcija 2. podrazumijeva testiranje elektronske transmisije rezultata. TEST II se realizirao u periodu 27.09.-29.09.2024. za vrijeme obuke operatera - lica koja koriste tehničku opremu u procesu autentifikacije birača i transmisije rezultata.

³⁰ Provođenje Pilot projekta bi u konačnici omogućilo da se dobije projekciju o funkcionalnosti softvera novih aplikacija, ocijeni koliko je predloženi sistem prihvatljiv od strane korisnika i da se dobiju pokazatelji o benefitima primjene novih tehnologija u smislu povećanja brzine i tačnosti identifikacije birača, odnosno da li predloženi sistem prijenosa rezultata direktnim unosom na biračkim mjestima daje očekivane rezultate, u smislu generiranja preliminarnih rezultata izbora.

Srebrenici, 17.07.2024. godine u Doboju, Domaljevac - Šamcu i Gradišci, 18.07.2024. godine u Sanskom Mostu i Tešnju, te 22.07.2024. godine u Starom Gradu Sarajevo.

32. U skladu s projektnim zadatkom, kompanija iBusiness kao ugovorna strana/implementator projekta je **28.07.2023. godine** isporučila hardversku komponentu projekta CIK BiH koju čine: prijenosni računari 175 kom; čitač otisaka prstiju 175 kom; čitač barkoda 175 kom; serveri 2 kom; Firewall 1 kom; ekrani 2 kom.
33. UNIS Telekom kao ugovorna strana/implementator projekta je izradio softversko rješenje za identifikaciju birača putem otiska prsta i softversko rješenje unosa i brzog prijenosa rezultata s biračkog mjesta do CIK BiH.³¹
34. Dana **09.04.2024. godine** u Centru za edukaciju CIK BiH, realizirano je predtestiranje **aplikacije za identifikaciju i autentifikaciju birača.**
35. **U periodu od 23.04. do 25.04.2024. godine** u koordinaciji s UNIS Telekomom, predstavnici iBusiness-a su u Centru za edukaciju CIK BiH **izvršili instalaciju aplikacije za identifikaciju birača na biračkom mjestu, instalaciju klijentske licence za biometrijski sistem Neurotechnology Megamatcher, te instalaciju aplikacije za unos i brz transfer rezultata** na 175 laptopa nabavljenih u okviru pilot projekta. S tim u vezi, službe Sekretarijata CIK BiH su sačinile inpute vezane za instalaciju aplikacija na laptopove, te predložile rješenja za poduzimanje daljnjih koraka radi implementacije pilot projekta.
36. U cilju usaglašavanja svih aspekata provođenja pilot projekta 1, **dana 12.07.2024. godine** u prostorijama CIK-a BiH je **održan sastanak članova operativnog tima za provođenje pilot projekta 1**, a radi finaliziranja prijedloga za unaprjeđenje aplikacije za identifikaciju i autentifikaciju birača, strukturiranja normativnih propisa, planiranja posjeta osnovnim izbornim jedinicama gdje se planira održati pilot projekt, utvrđivanja mogućnosti pristupa i postavke opreme na biračkim mjestima konekcijama s telekomunikacionim operaterima, uspostave zaštićene konekcije i prijenosa podataka, te uloge IDDEEA-e u uspostavi baze podataka za biračka mjesta.
37. U cilju definiranja procedura za zaštitu ličnih podataka birača, predsjednica CIK BiH **dr. Irena Hadžiabdić je s generalnim sekretarom i predstavnikom Sektora za pravne poslove i upravno rješavanje 08.08.2024. godine** održala sastanak s predstavnicima Agencije za zaštitu ličnih podataka u BiH.
38. Kako bi se osigurala internet pokrivenost lokacija na kojima će se provesti pilot projekat 1, **dana 29.07.2024. godine održan je sastanak s predstavnicima BH Telecoma** radi razmatranja mogućnosti osiguranja internet prometa i sigurne mreže (VPN tunela). S tim u vezi, CIK BiH je **dana 09.08.2024. godine uputio zahtjev BH Telecomu**³² za osiguranje 170 kartica za internet promet s biračkih mjesta na kojima će se provoditi pilot

³¹ Dana 13.09.2024. godine je u Centru za edukaciju CIK BiH, realiziran Test I. aplikacije za identifikaciju i autentifikaciju birača za članove CIK BiH, uposlone u Sekreterijatu CIK-a BiH. U saradnji s OIK u kojima se provodi pilot projekat 1 u periodu 27.09.-29.09.2024. godine organiziran je Test II.

³² Akt broj: 04-50-4-1149-31/ 23 od 09.08.2024. godine

projekt 1 do sjedišta CIK BiH, usluge sigurne veze (tunela) kako komunikacija između biračkog mjesta i sjedišta CIK BiH ni na koji način ne bi mogla biti kompromitirana. Usluge BH Telecoma bi se koristile na izborni dan 06.10.2024. godine na način da bi se od trenutka otvaranja biračkog mjesta vršila autentifikacija birača gdje bi se matematičkim algoritmom biometrijskog podatka otiska prsta putem internet veze provjeravali podaci s bazama podataka IDDEEA-e, te bi se istom vezom vraćala povratna informacija do biračkog mjesta. Nakon zatvaranja biračkog mjesta internet konekcija i zaštićena mreža bi se koristila za transfer rezultata s biračkog mjesta do sjedišta CIK BiH. BH Telecom je 29.07.2024. godine dostavio ponudu o pružanju usluga koje su zahtijevane radi provođenja pilot projekta 1.

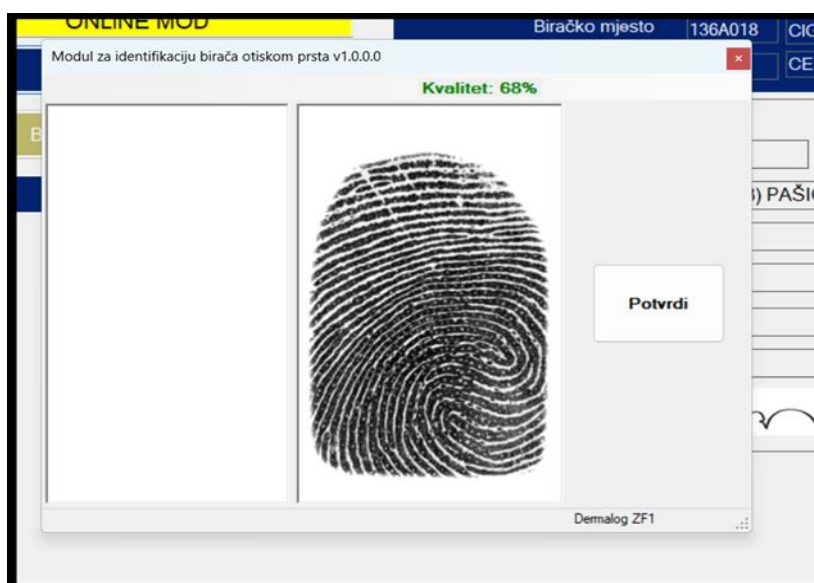
39. U cilju osiguranja internet pokrivenosti lokacija na kojima će se provesti pilot projekt 1, u prostorijama CIK-a BiH **14.08.2024. godine** je održan sastanak s predstavnicima **MTEL-a**. Razmatrane su mogućnosti nabavke 170 SIM kartica s 20 GB interneta, kao i 170 USB modema za kartice, te osiguranje sigurne mreže (VPN tunela) za potrebe prijenosa podataka otisaka prsta i transfera rezultata s biračkog mjesta prema CIK-u BiH. Na sastanku je dogovoreno da MTEL dostavi ponudu, te da osigura podršku na dan izbora, te dostavi listu dežurnih timova i dežurnih brojeva. Prije održavanja izbora predstavnici MTEL-a i Sekretarijata CIK BiH će izvršiti testiranja internet pokrivenosti biračkih mjesta na kojima se planira provesti pilot projekat 1. MTEL je 14.08.2024. godine dostavio ponudu o pružanju usluga koje su zahtijevane radi provođenja pilot projekta 1.
40. Dana **14.08.2024. godine** je održan **online sastanak s predstavnicima UNIS Telekom** i **IDDEEA-e** o finaliziranju aktivnosti izrade aplikacije za autentifikaciju birača, updatea (ažuriranja) aplikacije na 175 laptopa i uspostave veze između CIK-a BiH i IDDEEA-e putem optičkog kabla.
41. Dana **06.09.2024. godine** i **11.09.2024. godine**, u koordinaciji s UNIS Telekomom, predstavnici iBusiness-a su u Centru za edukaciju CIK BiH **izvršili update (ažuriranje) aplikacije za identifikaciju birača na biračkom mjestu, instalaciju klijentske licence za biometrijski sistem Neurotechnology Megamatcher, te update (ažuriranje) aplikacije za unos i brz transfer rezultata.**
42. U skladu s Korisničkim uputstvom za aplikaciju za identifikaciju birača na biračkom mjestu,³³ dana **13.09.2024. godine** je u Centru za edukaciju CIK BiH, realiziran **TEST I aplikacije za identifikaciju i autentifikaciju birača za članove CIK BiH, uposlene u Sekretarijatu CIK-a BiH u terminu od 13:30 do 14:25 sati.**³⁴ U fazi TEST-a I aplikacije za identifikaciju i autentifikaciju birača razmatrana su vremenska razdoblja: ukupno provedenog vremena na biračkom mjestu po licu, vremena potrebnog za identifikaciju birača, tj. za očitavanja ličnog dokumenta (lične karte ili vozačke dozvole) po licu, kao i vremena za autentifikaciju birača tj. vremena potrebnog za očitavanje otiska prsta po licu, uz evidentiranje da li su očitavanja ličnog dokumenta i otiska prsta bila

³³ Korisničko uputstvo za aplikaciju za identifikaciju birača na biračkom mjestu je UNIS Telekom dostavio CIK-u BiH.

³⁴ Dobrovoljni pristanak za učestvovanje u aktivnosti TEST I aplikacije za identifikaciju i autentifikaciju birača su iskazala 63 lica na improviziranom biračkom mjestu 136A018 Centar Sarajevo koje je bilo postavljeno u Centru za edukaciju.

uspješna ili ne. TEST-om I je utvrđeno da **prosječno vrijeme zadržavanja birača na biračkom mjestu u procesu identifikacije i autentifikacije iznosi 27 sekundi** (što je manje za 90 sekundi u odnosu na vrijeme dobijeno na predtestu).³⁵ **Prosječno vrijeme potrebno za identifikaciju birača putem ličnog dokumenta iznosi 3 sekunde** (što je manje za 9 sekundi u odnosu na vrijeme dobijeno na predtestu).³⁶ **Prosječno vrijeme za autentifikaciju birača putem otiska prsta iznosi 10 sekundi** (što je približno jednako rezultatu koji je dobijen u fazi predtesta).³⁷

43. Također je zabilježeno da se za uspješnu autentifikaciju kvaliteta otiska prsta kretao u rasponu od 40% ili više (primjer očitano kvaliteta otiska prsta):

Slika 2: Kvaliteta otiska prsta

44. **TEST-om II su predviđena testiranja po dvije opcije: Opcija 1. test identifikacije i autentifikacije birača, a Opcija 2. test unosa i elektronske transmisije rezultata** na lokaciji 11 izbornih komisija u kojim se provodi pilot projekat 1. **transmisije rezultata** na lokaciji 11 izbornih komisija u kojim se provodi pilot projekat 1. TEST II, Opcija 1.test identifikacije i autentifikacije birača je proveden tokom obuke operatera u partnerskim općinama i to: **27.09.2024.** u OIK Trebinje, OIK Goražde i OIK Srebrenica, **28.09.2024.** godine u OIK Stari Grad Sarajevo, OIK Gradiška, OIK Zvornik, OIK Bijeljina, OIK Domaljevac - Šamac i OIK Sanski Most, te **29.09.2024.** godine u OIK Doboj i OIK Tešanj. TEST II Opcija 2. test unosa i elektronske transmisije rezultata je provedena u periodu 30.09.- 02.10.2024. godine u partnerskim općinama obuhvaćenih pilot projektom 1. TEST-om II su se testirale obje navedene opcije kako bi se utvrdila funkcionalnost aplikacije za identifikaciju i autentifikaciju birača na terenu, te funkcionalnost aplikacije za unos testnih rezultata i transmisije rezultata u CIK BiH

³⁵ Prosječno vrijeme zadržavanja birača na biračkom mjestu u procesu identifikacije i autentifikacije u fazi predtesta je iznosilo 118 sekundi (odnosno 1,9 minuta).

³⁶ Prosječno vrijeme potrebno za identifikaciju birača putem ličnog dokumenta u fazi predtesta je iznosilo 12 sekundi.

³⁷ Prosječno vrijeme za autentifikaciju birača putem otiska prsta u fazi predtesta je iznosilo 9 sekundi.

putem sigurnog kanala. Za provođenje TEST-a II CIK BiH je izbornim komisijama dostavio Dodatno pojašnjenje za rad na aplikaciji transmisija izbornog rezultata.³⁸

45. Na dan izbora rezultati će se na biračkom mjestu unijeti u aplikaciju, te s biračkog mjesta prenijeti putem sigurnog tunela telekom operatora prema serveru CIK-a BiH. Rezultati će nezavisno od JIIS sistema biti objavljeni na web stranici CIK-a pod nazivom „Pilot projekat 1- transmisija rezultata“.

1.3.1 Način provođenja Pilot projekta 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata

46. Članom 4. Odluke o djelokrugu primjene pilot projekta CIK BiH za Lokalne izbore i članom 4. (Autentifikacija birača i transmisija rezultata) Uputstva o provođenju pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz upotrebu izbornih tehnologija, opisana je procedura autentifikacije birača, kao postupak potvrđivanja identiteta birača na biračkom mjestu, koji se vrši nakon izvršene identifikacije putem ličnog dokumenta iz člana 5.12 stav (4) Izbornog zakona BiH, i podrazumijeva proceduru poređenja matematičkog modela otiska prsta u evidencijama IDDEEA-e. Dalje je opisana transmisija rezultata kao postupak unosa izbornih rezultata u JIIS putem online aplikacije i vrši se nakon ručnog prebrojavanja rezultata glasanja na biračkim mjestima.
47. U svrhu provođenja pilot projekta autentifikacije birača i transmisije rezultata na biračkom mjestu koriste se prijenosni računari, skeneri/čitači otiska prsta, bar kod skeneri i mobilni internet paketi s USB modemom.
48. **Tehničku opremu** iz člana 8. Uputstva o provođenju pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz upotrebu izbornih tehnologija, Centralna izborna komisija BiH **dostavlja na biračko mjesto** uz koordinaciju s izbornim komisijama i na osnovu Plana dostave, a o čemu se vodi poseban Zapisnik. Oprema se dostavlja najkasnije 12 sati prije otvaranja biračkih mjesta.
49. **Operater** imenovan od strane CIK BiH je zadužen za instalaciju, provjeru, rad na opremi, rješavanje tehničkih problema, deinstalaciju i pripremu opreme za povrat. Operater je obavezan tehničku opremu, u koordinaciji s izbornim komisijama instalirati na biračkom mjestu odmah nakon zaprimanja opreme od strane biračkog odbora, te provjeriti funkcionalnost dostavljene opreme o čemu izvještava izbornu komisiju. Postupak instaliranja i načina provjere opreme je reguliran Instrukcijom za izborne komisije osnovnih izbornih jedinica u kojima se provodi „Pilot projekat 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata“.³⁹
50. Operater je dužan biti na biračkom mjestu najmanje 1 sat prije otvaranja biračkog mjesta i ponovo provjeriti sve funkcionalnosti opreme o čemu izvještava izbornu komisiju

³⁸ Dokument je sačinjen na principu korisničkog uputstva za korisnike aplikacije.

³⁹ Instrukcija za izborne komisije osnovnih izbornih jedinica u kojima se provodi „Pilot projekat 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata“ razmatrana na kolegiju CIK-a BiH 17.09.2024. godine

putem predsjednika biračkog odbora. U slučaju tehničkih problema s opremom, odluku o nastavku izbornih aktivnosti na biračkom mjestu donosi CIK BiH.

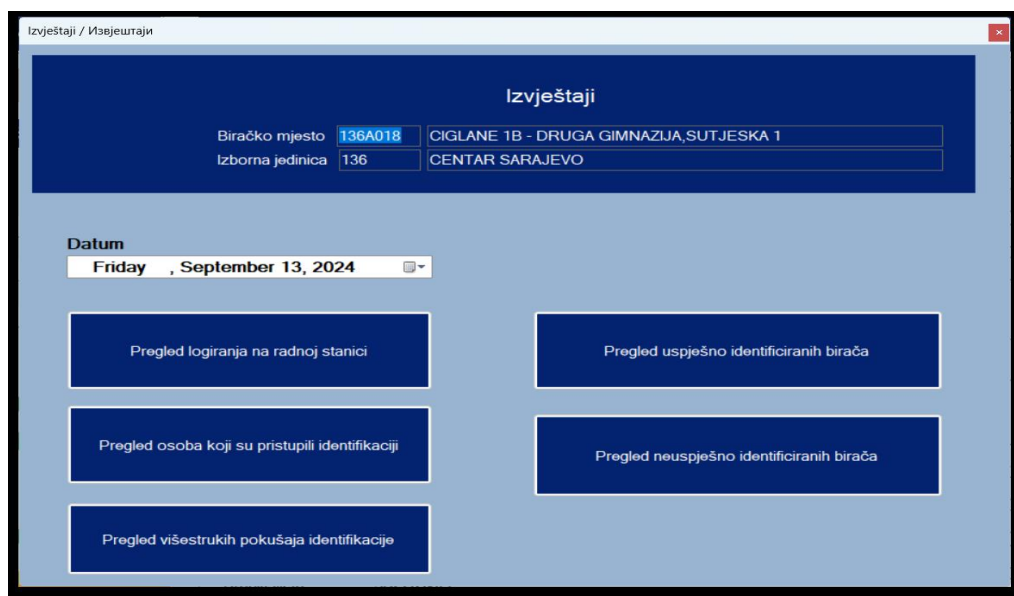
a. Proces identifikacije i autentifikacije

51. Proces identifikacije i autentifikacije je opisan u članu 12. Uputstva o provođenju pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz upotrebu izbornih tehnologija. Prilikom ulaska na biračko mjesto radi identifikacije i glasanja svaki birač mora predložiti jedan od važećih ličnih dokumenata radi identifikacije.⁴⁰
52. Nakon što član biračkog odbora pronađe ime birača na izvodu iz Centralnog biračkog spiska (CBS), identifikacioni dokument birača predaje operateru (član 9. stav (1) Uputstva o radu biračkog odbora na biračkom mjestu na kojem se provodi Pilot projekat 1– Autentifikacija birača i transmisija rezultata). Operater po preuzimanju identifikacionog dokumenta isti skenira na bar čitač kako bi utvrdio da li je ime birača upisano na izvodu iz CBS-a za to biračko mjesto. Ukoliko je operater preuzeo pasoš tada upisuje u aplikaciju jedinstveni matični broj birača kako bi utvrdio da se ime birača nalazi na izvodu iz CBS-a.
53. Nakon utvrđenog identiteta, i pronalaska imena u Centralnom biračkom spisku (CBS) birač se potpisuje na izvodu iz CBS-a identično kao na identifikacionom dokumentu.
54. Nakon što se birač potpisao na izvodu iz CBS-a, operater upućuje birača da stavi kažiprst desne ruke na čitač otiska prsta kako bi izvršio autentifikaciju. Ukoliko se autentifikacija ne može provesti s kažiprstom desne ruke, operater upućuje birača da na čitač otiska prsta stavlja redosljedom palac desne ruke, kažiprst lijeve ruke i palac lijeve ruke kako bi se autentifikacija birača izvršila.⁴¹
55. Nakon izvršene autentifikacije operater vraća biraču identifikacioni dokument i upućuje birača da preuzme svoje glasačke listiće od člana biračkog odbora koji izdaje glasačke listiće (član 9. stav (4) Uputstva o radu biračkog odbora na biračkom mjestu na kojem se provodi Pilot projekat 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata).
56. **U slučaju neuspjele autentifikacije**, ukoliko operater kod birača nije u stanju da utvrdi identitet na osnovu otiska prsta o tome će obavijestiti predsjednika biračkog odbora. Nakon što dobije obavijest da se za određenog birača ne može utvrditi identitet putem otiska prsta, predsjednik biračkog odbora zajedno s članom biračkog odbora ponovo utvrđuje identitet birača i popunjava Obrazac potvrda identiteta birača nakon neuspjele autentifikacije (PIBNN), koji potpisuju predsjednik biračkog odbora i član zadužen za identifikaciju (član 10. stav (2) Uputstva o radu biračkog odbora na biračkom mjestu na kojem se provodi Pilot projekat 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata).

⁴⁰ U skladu s članom 5.12 Izbornog zakona BiH.

⁴¹ Kada birač stavi otisak odgovarajućeg prsta na čitač otiska prsta isti se putem aplikacije i matematičkog modela otiska prsta upoređuje s bazom podataka IDDEEA-e.

57. **U slučaju glasanja u ime drugog lica**, glasanje se prekida i zove se policija. Predsjednik biračkog odbora će u ZARBO evidentirati ovaj slučaj, zapisujući podatke s identifikacionog dokumenta kojim je pokušao glasanje i podatke lica koje je pokušalo glasanje ukoliko raspolaže tim podacima. O navedenom slučajevima predsjednik biračkog odbora odmah obavještava izbornu komisiju (član 12. stav (7) Uputstva o provođenju pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz upotrebu izbornih tehnologija).
58. Ukoliko je **birač slijep, nepismen ili lice s invaliditetom, birač ima pravo koristiti pomoć drugog lica** kojeg on izabere i uz odobrenje predsjednika biračkog odbora, poštujući procedure propisane članom 19. Pravilnika o provođenju izbora.⁴²
59. **O cjelokupnom postupku autentifikacije birača vodi se poseban izvještaj** koji sadrži vrijeme otvaranja i zatvaranja biračkog mjesta, ukupnu izlaznost na biračkom mjestu, statistike o spolu i starosti birača, broju uspješnih autentifikacija, broju neuspjelih autentifikacija, informaciju o pokušaju glasanja u ime drugog lica, eventualnim problemima u radu aplikacije, eventualnim problemima s internet konekcijom, te druga zapažanja od strane operatera i predsjednika biračkog odbora.
60. Osim toga, aplikacija za identifikaciju i autentifikaciju birača na kraju dana ima opciju izvještavanja koje se sastoji od:
- Izvještaja – Pregled logiranja na radnoj stanici;
 - Izvještaja – Pregled lica koja su pristupila identifikaciji;
 - Izvještaja – Pregled uspješno identificiranih birača;
 - Izvještaja – Pregled neuspješno identificiranih rezultata.

Slika 3: Pregled izvještaja koje sadrži aplikacija za identifikaciju i autentifikaciju birača

⁴² Broj akta: 05-1-02-2-605-1/24 od 03.05.2024. („Službeni glasnik BiH“, broj 31/24)

b. Transmisija rezultata

61. Za potrebe transmisije rezultata s biračkog mjesta svakom biračkom mjestu se omogućuje pristup JIIS-u. Operater ili član biračkog odbora putem odgovarajuće aplikacije unosi sljedeće podatke:
 - a) Vrijeme otvaranja biračkog mjesta i eventualni komentar
 - b) Odziv u 11.00 sati,
 - c) Odziv u 15.00 sati,
 - d) Odziv u 19.00 sati,
 - e) Zatvaranje biračkog mjesta.
62. Nakon **zatvaranja biračkog** mjesta provode se procedure prebrojavanja glasačkih listića propisanih članom 15.-30. Pravilnika o Provođenju izbora u Bosni i Hercegovini.⁴³
63. **Unos rezultata izbora u aplikaciju** vrši se odmah nakon završavanja prebrojavanja određenog nivoa i unosa rezultata u ZR obrazac. Izborni rezultati se putem „sigurnog tunela“ transferiraju na server CIK-a BiH (član 15. stav (5) Uputstva o provođenju pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz upotrebu izbornih tehnologija).
64. **Način pristupa, ovlaštenja i dodjela korisničkih prava te kontrola izbornih rezultata** je regulirana članom 12. Uputstva o radu biračkog odbora na biračkom mjestu na kojem se provodi Pilot projekat 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata).
65. Nakon završetka rada biračkog odbora operater je dužan **deinstalirati i propisno zapakovati tehničku opremu**. Predsjednik biračkog odbora je dužan opremu uz osjetljivi izborni materijal **dostaviti s biračkog mjesta izornoj komisiji, gdje se oprema skladišti do povrata CIK-u BiH**.

1.3.2 Mjere sigurnosti i zaštite uređaja i podataka

66. **Mjere sigurnosti i zaštite uređaja i podataka** su regulirane u članu 18. Pravilnika o načinu čuvanja i posebnim mjerama tehničke zaštite ličnih podataka birača na biračkim mjestima na kojima se provode pilot projekat 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata i Pilot projekat 3. – Biometrijska identifikacija i transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024. godine (u daljnjem tekstu Pravilnik).
67. **Raspoloživost podataka** potrebnih za pripremu i provođenje Pilot projekta 1- Autentifikacija birača i transmisija rezultata osigurava se na osnovu uzimanja otiska prsta birača na biračkom mjestu koji se pretvara u matematički algoritam, koji se upoređuje s algoritmom otiska prsta birača u evidencijama kojima raspolaže IDDEEA. Evidencijama koje se nalaze na serverima IDDEEA-e se pristupa putem internet konekcije.
68. **Zaštita ličnih podataka u automatskoj obradi** provodi se kroz tehničke mjere, organizacione mjere, mrežne barijere, prava pristupa, sigurnosne kopije, pristup u

⁴³ Broj akta: 05-1-02-2-605-1/24 od 03.05.2024. („Službeni glasnik BiH“, broj 31/24)

telekomunikacioni, računarski i aplikativni sistem, kroz upotrebu jedinstvenih korisničkih imena i propusnica za pristup sistemu, praćenje pristupa i pokušaja neovlaštenog pristupa sistemu, lica odgovorna za zaštitu ličnih podataka i provjeravanje rada sistema u skladu s odredbama Pravilnika o upravljanju i sigurnosti informacionih sistema CIK BiH.⁴⁴

69. **Uspostava komunikacije** je definirana članom 9. Pravilnika o čuvanju i posebnim mjerama tehničke zaštite ličnih podataka birača na biračkim mjestima na kojima se provodi pilot projekat 1- Autentifikacija birača i transmisija rezultata i pilot projekat 3- Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača za Lokalne izbore 2024 godine. Komunikacija između CIK BiH i IDDEEA-e vrši se putem sigurne SDH mreže. Za potrebe provođenja pilot projekta razvijena je posebna aplikacija za autentifikaciju birača koja se instalira na prijenosne računare koji će biti postavljeni na biračka mjesta na kojima se provodi pilot projekat. Pristupna tačka s biračkog mjesta je u CIK BiH i ostvaruje se putem usluga telekom operatora u BiH koji za potrebe ovog projekta osiguravaju posebnu zaštićenu mrežu kojom će biti omogućen samo protok podataka između biračkog mjesta i servera CIK BiH.
70. **Sigurni tunel** je komunikacioni sistem, uspostavljen putem telekom operatora u BiH koji omogućava razmjenu podataka s prijenosnog računara na biračkom mjestu i servera u CIK-u BiH i IDDEEA-e uz punu zaštitu podataka (član 2. Uputstva o radu biračkog odbora na biračkom mjestu na kojem se provodi Pilot projekat 1- Autentifikacija birača i transmisija rezultata).
71. **Lični podaci**⁴⁵ koji se koriste za potrebe pilot projekta su:
1. Jedinstveni matični broj – JMB birača
 2. Broj lične karte birača
 3. Datum isteka važenja lične karte birača
 4. Broj vozačke dozvole birača
 5. Datum isteka važenja vozačke dozvole birača
 6. Broj pasoša birača
 7. Datum isteka važenja pasoša birača
 8. Biometrijski otisci prstiju birača
 9. Fotografija birača.
72. **Planom sigurnosti ličnih podataka na biračkim mjestima** na kojima se provode Pilot projekat 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata, i Pilot projekat 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača za Lokalne izbore 2024. godine (u daljnjem tekstu: Plan sigurnosti) utvrđuju se organizacione i tehničke mjere kojima se osigurava zaštita ličnih podataka koji se obrađuju na biračkim mjestima na kojima se provode pilot projekti.
73. **Povjerljivost podataka** osigurava se na način da samo ovlaštena lica imaju pristup ličnim podacima.

⁴⁴ Broj: 06-2-02-2-1516-1/2021 od 15.12.2021. godine

⁴⁵ Lični podaci koji se koriste za potrebe pilot projekata su identični podacima sadržanim u evidencijama CIK -a BiH i IDDEEA i koriste se isključivo za potrebe provođenja pilot projekata.

74. Sva lica koja na bilo koji način raspoložu ličnim podacima imaju **obavezu potpisivanja Izjave o zaštiti ličnih podataka**.
75. **Lica ovlaštena za pristup ličnim podacima** su zaposlenici CIK-a BiH i IDDEEA-e koji rade na poslovima pripreme i organizacije pilot projekata, osoblje angažirano od strane Izvođača projekta, operateri i glavni operateri na biračkim mjestima i članovi biračkih odbora u okvirima ovlaštenja propisanih podzakonskim aktima kojima se regulira rad biračkih odbora na biračkim mjestima na kojima se provode pilot projekti.
76. **Ovlaštenja zaposlenika** CIK-a BiH i IDDEEA-e proizilazi iz sistematiziranih radnih mjesta koja su vezana za rad s ličnim podacima i posebnim odlukama rukovodstva institucija donesenim u cilju pripreme i organizacije pilot projekta.
77. **Izvođači** imaju pristup ličnim podacima u onolikoj mjeri koja je neophodna za pripremu i konfiguraciju uređaja potrebnih za realizaciju pilot projekta.
78. **Glavni operateri i operateri** imaju pristup ličnim podacima u onolikoj mjeri koja je neophodna za potrebe provođenja pilot projekata na biračkim mjestima, a koja se sastoji od uzimanja otiska prsta putem čitača otisaka prsta, uzimanja podataka s ličnih dokumenata putem strojno čitljivih zona ili broja ličnog dokumenta i provjere ličnih podataka potrebnih za utvrđivanje identiteta i autentifikacije birača.
79. **Članovi biračkog odbora** imaju pristup ličnim podacima u onolikoj mjeri koja je neophodna za potrebe provođenja izbornog procesa na biračkom mjestu radi provjere ličnih podataka potrebnih za utvrđivanje identiteta i autentifikacije birača.
80. **Supervizor** je lice imenovano od strane izborne komisije koje u aplikaciji za “Unos izbornih rezultata JIIS BiH” prati unos izbornih rezultata i mijenja izborne rezultate u slučaju pogrešnog unosa (član 2. Uputstva o radu biračkog odbora na biračkom mjestu na kojem se provodi Pilot projekat 1- Autentifikacija birača i transmisija rezultata).
81. **Konfiguracija i priprema uređaja vrši** se u prostorijama CIK BiH, u kojima pristup imaju samo ovlaštena lica CIK BiH i Izvođača.
82. **Na prijenosni računar nije dozvoljeno uključiti niti jedan drugi** medij osim USB stika telekom operatora za uspostavu sigurnog tunela za prijenos podataka. Isto tako s prijenosnog računara nije dozvoljen pristup internetu. Predsjednik biračkog odbora je obavezan da za svo vrijeme rada tehničke opreme na biračkom mjestu vrši nadzor nad tehničkom opremom kako se ne bi koristila u druge svrhe osim propisanih (Član 5. Uputstva o radu biračkog odbora na biračkom mjestu na kojem se provodi Pilot projekat 1- Autentifikacija birača i transmisija rezultata).

1.3.3 Uklanjanje podataka

83. U cilju zaštite podataka koji se obrađuju u CIK BiH donesen je **Plan sigurnosti**⁴⁶, koji sadrži tehničke i organizacione mjere za sigurnost podataka, u skladu s odredbama Pravilnika o načinu čuvanja i posebnim mjerama tehničke zaštite.⁴⁷
84. **Korisničkim uputstvom za aplikaciju za identifikaciju na biračkom mjestu**⁴⁸ je opisano da se svi bitni procesi u aplikaciji za identifikaciju birača na biračkom mjestu odvijaju uz korištenje web servisa izloženih na serverskoj strani IDDEEA-e. U normalnom radu, kada postoji mrežna povezanost sa serverskom stranom, aplikacija lokalno čuva samo rezultate logiranja i identifikacije, bez ikakvih biometrijskih podataka o biračima, pa ni matematičke reprezentacije biometrijskih podataka, – odnosno template-a.

1.3.4 Transport uređaja

85. Transport uređaja na kojim su integrirani lični podaci od CIK BiH do izborne komisije osnovne izborne jedinice u kojoj će biti proveden pilot projekat odnosno od biračkog mjesta do izborne komisije osnovne izborne jedinice i povratak do CIK BiH, bit će izvršen uz nadzor ovlaštenog lica imenovanog od strane CIK BiH, te uz policijsku pratnju.
86. Uređaji na kojima su integrirani lični podaci dostavljaju se na biračko mjesto jedan dan prije dana održavanja izbora, te se zaključavaju na biračkom mjestu koje osigurava policija (član 16. Pravilnika o čuvanju i posebnim mjerama tehničke zaštite ličnih podataka birača na biračkim mjestima na kojima se provodi Pilot projekat 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata, i Pilot projekat 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača za Lokalne izbore 2024. godine).
87. Operater je obavezan da dođe na svoje biračko mjesto dan prije održavanja izbora kada izborna komisija predaje izborni materijal biračkom odboru, te ponovo sat vremena prije otvaranja biračkog mjesta kada će tehničku opremu staviti u funkciju (član 7. Uputstva o radu biračkog odbora na biračkom mjestu na kojem se provodi Pilot projekat 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata).
88. Nakon unosa izbornih rezultata i slanja rezultata CIK-u BiH putem sigurne mreže, operater je dužan deinstalirati i propisano zapakovati tehničku opremu. Predsjednik biračkog odbora je dužan opremu uz osjetljivi izborni materijal dostaviti s biračkog mjesta izornoj komisiji, gdje se oprema skladišti do povrata CIK-u BiH.⁴⁹

⁴⁶ Akt broj: 05-05-2-1979-2/24 od 10.09.2024. godine

⁴⁷ „Službeni glasnik BiH“, broj 67/09

⁴⁸ Korisničko uputstvo dostavljeno od strane implementatora projekta, UNIS Telekom.

⁴⁹ Centralna izborna komisija BiH će donijeti plan preuzimanja tehničke opreme od izbornih komisija, koja će biti preuzeta u sjedištu CIK-a BiH o čemu će biti sastavljen zapisnik o preuzimanju opreme (član 17. i član 18. Uputstva o radu biračkog odbora na biračkom mjestu na kojem se provodi Pilot projekat 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata).

1.3.5 Osoblje za provođenje pilot projekta 1

89. Za potrebu provođenja pilot projekata CIK BiH je dana, 23.08.2024. godine u dnevnim novinama Dnevni avaz, Glas Srpske i Večernji list, na web stranici www.izbori.ba te društvenim mrežama Facebook i Instagram, objavio **Javni poziv za izbor glavnih operatera i operatera za provođenje "Pilot projekata - za Lokalne izbore 2024. godine"**⁵⁰ za izbor 38 glavnih operatera i 443 operatera (ukupno 481) u 23 grada/općine.
90. Budući da se na javni poziv nije prijavio dovoljan broj kandidata, CIK BiH je 04.09.2024. godine objavio **Ponovni Javni poziv za izbor glavnih operatera i operatera za provođenje "Pilot projekata- za Lokalne izbore 2024. godine"**⁵¹ i pozvala studente i sve zainteresirane da se prijave za rad na pilot projektima. Lokacije i otvorene pozicije: Sarajevo, Trebinje, Goražde, Srebrenica, Zvornik, Bijeljina, Domaljevac, Gradiška, Sanski Most, Doboј, Tešanj, Brčko distrikt BiH, Novi Grad, Prijedor, Tuzla, Vogošća, Stolac, Mostar, Zenica, Centar Sarajevo, Banja Luka, Istočno Novo Sarajevo, Vlasenica, Visoko.
91. Javnim oglasom je raspisan sljedeći poziv za izbor operatera:
- a) Stari Grad Sarajevo, biraju se 3 glavna operatera i 48 operatera,
 - b) Domaljevac - Šamac, bira se 1 glavni operater i 8 operatera,
 - c) Bijeljina, biraju se 2 glavna operatera i 29 operatera
 - d) Doboј, bira se 1 glavni operater i 18 operatera,
 - e) Goražde, bira se 1 glavni operater i 8 operatera,
 - f) Gradiška, bira se 1 glavni operater i 15 operatera,
 - g) Sanski Most, bira se 1 glavni operater i 9 operatera,
 - h) Srebrenica, bira se 1 glavni operater i 8 operatera,
 - i) Tešanj, bira se 1 glavni operater i 10 operatera,
 - j) Trebinje, bira se 1 glavni operater i 9 operatera,
 - k) Zvornik, bira se 1 glavni operater i 15 operatera.
92. Visina naknade za rad glavnih operatera i operatera propisana je od 300,00 KM do 400,00 KM za angažman do tri dana uključujući dan izbora i obaveznu edukaciju koju organizira CIK BiH.
93. U okviru pilot projekta 1, CIK BiH je u saradnji s Delegacijom EU u BiH i IDDEEA-om dana 19.09.2024. godine u Centru za edukaciju proveo obuku izbornih komisija i administratora za 11 općina koje su obuhvaćene pilot projektom 1. (Stari Grad Sarajevo, Tešanj, Doboј, Bijeljina, Trebinje, Gradiška, Goražde, Domaljevac – Šamac, Sanski Most, Zvornik i Srebrenica).

⁵⁰ https://www.izbori.ba/Documents/2024/08/javni_poziv_operateri_p_2024-bos.pdf?v=1

⁵¹ https://www.izbori.ba/Documents/2024/oglasiponovni_javni_poziv_operateri_p_2024-bos.pdf

94. U periodu 27.-30.09.2024. godine UNIS Telekom kao implementator projekta proveo je finalnu obuku izbornih komisija i operatera za 11 općina obuhvaćenih pilot projektom 1.
95. Dana 27.09.2024. godine CIK BiH je donijela Odluku o imenovanju glavnih operatera i operatera za instalaciju, provjeru, rad na opremi, rješavanje tehničkih problema, deinstalaciju i pripremu opreme za provođenje pilot projekata⁵², a dana 02.10.2024. godine Odluku o izmjeni i dopuni odluke o imenovanju glavnih operatera i operatera kod provođenja pilot projekata⁵³. Za Pilot projekat 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata imenovano je 14 glavnih operatera i 177 operatera.

1.4. Evaluacija projekta

96. Na osnovu provedenih aktivnosti Pilot projekat 1. i prikupljenih podataka, Tim za provođenje Pilot projekta 1. izvršit će evaluaciju i sačiniti detaljan Izvještaj o provedenom pilot projektu 1. s preporukama, koji će dostaviti CIK BiH na usvajanje.
97. Parametar za evaluaciju uspješnosti aplikacije za identifikaciju i autentifikaciju će se odnositi na broj uspješnih autentifikacija, koje bi po pokazateljima predtesta i TEST-a I iznosili preko 98% birača koji su pristupili na biračko mjesto. Preostalih 2% se predviđa iz razloga loše internet konekcije, nečitljivog otiska prsta zbog potrebe čišćenja uređaja za skeniranje otiska prsta, zbog povrede jagodice prsta koja može krivo očitati ili uopće ne očitati otisak prsta i sl.
98. Drugi parametar će se odnositi na offline režim rada aplikacije, koja je već u samom Korisničkom uputstvu za aplikaciju za identifikaciju birača na biračkom mjestu ocijenjena sa smanjenim funkcionalnostima u odnosu na rad u online modu.
99. Treći parametar uspješnosti aplikacije za identifikaciju i autentifikaciju birača na provođenju pilot projekta 1. su aplikativni izvještaji pobrojani u slici 3: *Pregled izvještaja* koje sadrži aplikacija za identifikaciju i autentifikaciju birača, odnosno mogućnošću dobijanja preciznih rezultata u izvještajima.
100. Četvrti parametar će se odnositi na aplikativnu mogućnost izvlačenja statističkih pokazatelja koji se odnosi na broj birača koji su pristupili identifikaciji i autentifikaciji razvrstanih po spolu, životnoj dobi, broju uspješno/neuspješno identificiranih birača, pokušajima višestrukog glasanja i sl.
101. Peti parametar koji će razmatrati aplikativno rješenje za transmisiju rezultata će se odnositi na mogućnost unosa rezultata u aplikaciju, odnosno sam rad aplikacije.
102. Također će se procjenjivat pokrivenost i funkcionalnost internet konekcije radi prijenosa rezultata zaštićenim kanalima prema CIK-u BiH.

⁵² 71. sjednica od 27.09.2024. godine, broj akta: 06-1-07-2323-1/24 od 27.09.2024. godine

⁵³ 73. sjednica CIK BiH, broj akta 06-1-07-1-2323-2/24

103. U konačnici je potrebno procijeniti obradu podataka u paralelnom JIIS sistemu i mogućnost selekcije i prikaza dobijenih izbornih rezultata na web stranici CIK-a BiH.

1.5. Izazovi

104. Budući da se projekti uvođenja izbornih tehnologija u izborni proces ne mogu ograničiti isključivo i samo na nabavku, instalaciju i isporuku hardvera i softvera, donatori su predvidjeli neke od rizika koji bi se mogli pojaviti u fazi implementacije projekata, vodeći se pretpostavkama. Polazne pretpostavke su se ispostavile kompleksnijim, a nedefinirani odnosi s donatorom i ugovaračkim kompanijama, kašnjenja u razvoju softverskih rješenja su odgodile implementaciju TEST-a I, TEST-a II, obuke izborne administracije, pitanje brze i zaštićene razmjene ličnih podataka između biračkog odbora, CIK-a BiH i IDDEEA-e što je prouzrokovalo dodatna finansijska ulaganja od strane institucija i donošenja ad hoc odluka.
105. Kašnjenje u izradi softverskih rješenja, velika ovisnost o dobavljačima, odnosno ugovornim stranama, vrlo kratki rokovi na realizaciji projekta, nedostatak adekvatnog IT osoblja u CIK-u BiH, je dodatno opteretilo rad institucije u izornoj godini.
106. Kašnjenja u izradi softverskih rješenja su uzrokovana ugovornim stranama po pilot projektu 1 koje nisu imale iskustva u izradi aplikacija za izborne tehnologije i izborni sistem.
107. Implementacija projekta je zahtijevala angažman dodatnog osoblja, operatera s odgovarajućim IT kvalifikacijama koji će biti angažirani na biračkim mjestima gdje će se provoditi pilot projekt 1.
108. Implementacija projekta je također zahtijevala donošenje niz podzakonskih akata i instrukcija što nije bilo predviđeno projektnim zadatkom.

2. Pilot projekat 2 - Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića

109. Uvođenje i testiranje optičkih skenera s direktnom transmisijom rezultata podržava USAID kroz projekat Podrška izbornom integritetu u BiH (SEI).
110. **Cilj pilot projekta** je doprinijeti direktnom i bržem prijenosu, kao i obradi rezultata s biračkog mjesta, što može utjecati na povećanje povjerenja građana u izborni proces i sprječavanje manipulacija izbornih rezultata.
111. **Svrha cjelokupnog projekta** je pružanje kvalitetne podrške za rješavanje izazova u vezi s jačanjem izbornog integriteta i odgovornosti u BiH. Konkretno, projekat će: 1) ojačati kapacitete izbornih organa BiH za upravljanje i nadgledanje vjerodostojnih izbora i 2) jačanje kapaciteta civilnog društva za vršenje izbornog nadzora i učešće građana kako bi se zahtijevala odgovornost i transparentnost.
112. Ključne aktivnosti i očekivani rezultati projekta su: a) Izborna administracija unaprijeđena; b) Građanski nadzor nad izborima ojačan.
113. Provođenje Pilot projekta – 2, će se realizirati na statistički i demografski relevantnom uzorku od 145 biračkih mjesta u 7 osnovnih izbornih jedinica: Vogošća, Tuzla, Visoko, Stolac, Novi Grad, Prijedor i Mostar.⁵⁴
114. Odlukom o djelokrugu primjene pilot projekata CIK BiH za Lokalne izbore,⁵⁵ član 7. (Pilot projekat 2 - Optički skeneri i automatsko prebrojavanje rezultata glasanja) opisana je procedura upotrebe optičkih skenera na biračkim mjestima ubacivanjem glasačkih listića u glasačku kutiju kroz optički skener koji automatski prebrojava rezultate glasanja, te omogućava direktnu transmisiju rezultata, a automatski prebrojani rezultati glasanja se nakon zatvaranja biračkih mjesta elektronski dostavljaju CIK BiH.
115. **Democracy International, kao implementator projekta**, je dana 03.05.2024. godine objavio javni poziv za nabavku i pilotiranje skenera glasačkih listića za direktni prijenos rezultata u Bosni i Hercegovini,⁵⁶ s rokom za podnošenje ponuda do 29.05.2024. godine. U okviru procedure javnog poziva, razmotrene su ponude ponuđača, te je odabrana kompanija Smartmatic kao ponuđač koji je ispunio uvjete iz javnog poziva.

⁵⁴ Odluka o djelokrugu primjene pilot projekata Centralne izborne komisije BiH za Lokalne izbore 2024. godine, Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o djelokrugu primjene pilot projekata Centralne izborne komisije BiH za Lokalne izbore 2024. godine. Konsultacije sa šest pilot osnovnih izbornih jedinica održane su 17, 18. i 25.07.2024. godine. Dana 06.08.2024. godine održan je sastanak s gradonačelnikom Grada Stoca i članovima GIK Stolac. Centralna izborna komisija BiH je svojom odlukom od 16.08.2024. godine u pilot projekat uključila Mostar i smanjila broj pilot biračkih mjesta u Stocu.

⁵⁵ Odluka o djelokrugu primjene pilot projekata Centralne izborne komisije BiH za Lokalne izbore 2024. godine, broj: 05-1-02-2-419-1/24 od 3. 4. 2024. godine

⁵⁶ Javni poziv objavljen na web stranici Democracy International-a:

<https://democracyinternational.com/resources/request-for-proposal-procurement-and-piloting-of-ballot-scanners-for-direct-results-transmission-in-bosnia-and-herzegovina/>

116. Kolegij CIK-a BiH je 02.07.2024. godine imenovao operativni tim za provođenje pilot projekta 2, a kojeg sačinjava stručnjak angažiran od strane Democracy International-a i 3 službenika Sekretarijata CIK-a BiH.⁵⁷
117. U cilju informiranja općinskih/gradskih izbornih komisija gdje će se provoditi pilot projekat 2, održane su konsultacije sa šest osnovnih izbornih jedinica (GIK Tuzla, GIK Stolac, OIK Vogošća, OIK Visoko, GIK Prijedor i OIK Novi Grad) **17., 18. i 25.07.2024. godine**. Tokom konsultacija izbornim komisijama je prezentiran okvirni plan obuka u periodu juli, august i septembar 2024. godine, koje provodi CIK BiH.
118. Dana, **27.08.2024. godine** CIK BiH je svim izbornim komisijama uključenim u pilot projekat dostavio prijedlog Pravilnika o provođenju izbora na biračkim mjestima u Bosni i Hercegovini na kojim se koriste optički skeneri i direktna transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024. godine.
119. **29.08.2024 godine** je održan sastanak s GIK Mostar prilikom čega je demonstrirana nabavljena oprema – skeneri.
120. Donator je izvršio nabavku 174 optička skenera i pratećih aplikacijskih rješenja. Dana, **09.09.2024.godine** izvršena je zvanična primopredaja opreme. Ukupna vrijednost preuzete opreme je oko pola miliona dolara.

Slika 4. Preuzimanje skenera u sklopu implementacije pilot projekta 2. Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića

2.1. Legislativa

121. Pored općih podzakonskih akata koji reguliraju provođenje svih pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine, za potrebu provođenja pilot projekta 2 - Optički skeneri

⁵⁷ Zapisnik s kolegija Centralne izborne komisije BiH broj: 63/2024 od 02.07.2024. godine

i automatsko prebrojavanje glasačkih listića, CIK BiH je donio sljedeće podzakonske akte:

- a) Pravilnik o provođenju izbora na biračkim mjestima u Bosni i Hercegovini na kojim se koriste optički skeneri i vrši direktna transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024. godine - Pilot projekat 2.⁵⁸
- b) Pravilnik o izmjenama Pravilnika o provođenju izbora na biračkim mjestima u Bosni i Hercegovini na kojima se koriste optički skeneri i vrši direktna transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024. godine - Pilot projekt 2.⁵⁹
- c) Pravilnik o čuvanju i posebnim mjerama tehničke zaštite ličnih podataka birača na biračkim mjestima na kojima se provodi pilot projekat 1- Autentifikacija birača i transmisija rezultata i pilot projekat 3 - Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača za lokalne izbore 2024. godine.⁶⁰
- d) Odluka o formi i sadržaju glasačkog listića za sve nivoe vlasti neposrednih izbora za glasanje na biračkim mjestima putem optičkog skenera i direktnom transmisijom izbornih rezultata na Lokalnim izborima 2024. godine.⁶¹
- e) Odluka o dopuni Odluke o formi i sadržaju glasačkog listića za sve nivoe vlasti neposrednih izbora za glasanje na biračkim mjestima putem optičkog skenera i direktnom transmisijom izbornih rezultata na Lokalnim izborima 2024. godine.⁶²
- f) Uputstvo o načinu kontrole izgleda i sadržaja glasačkog listića za provođenje neposrednih izbora na biračkim mjestima za glasanje putem optičkog skenera i direktnom transmisijom izbornih rezultata za Lokalne izbore 2024. godine.⁶³
- g) Instrukcija za izborne komisije osnovnih izbornih jedinica u kojima se provodi pilot projekat 2 „Optički skeneri i direktna transmisija rezultata“.⁶⁴
- h) Program obuke izborne administracije za provođenje izbora na biračkim mjestima u Bosni i Hercegovini na kojima se koriste optički skeneri i vrši direktna transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024.

2.2. Lokacija provođenja Pilot projekta 2 - Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića

122. Pilot projekat 2 – Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića će se realizirati na statistički i demografski relevantnom uzorku od 145 biračkih mjesta u 7 osnovnih izbornih jedinica (Vogošća, Tuzla, Visoko, Stolac, Novi Grad, Prijedor i Mostar).⁶⁵

⁵⁸ Akt broj: 05-1-02-2-1870/24 od 29.08.2024. „Službeni glasnik BiH“ broj 61 od 13.09.2024.

⁵⁹ 67. sjednica od 24.09.2024. godine, broj akta: 05-1-02-2-1870-2/24 „Službeni glasnik BiH“, broj 65 /24

⁶⁰ 59. sjednica od 29.08.2024. godine, broj: 05-1-02-2-1879-1/24

⁶¹ Broj akta: 05-1-02-2-1582- 1/24 od 16.08.2024. godine

⁶² Broj akta: 05-1-02-2-1582-2/24 od 22.08.2024. godine

⁶³ Akt broj: 05-1-02-2-1870/24 od 29.08.2024.

⁶⁴ Instrukcija za izborne komisije osnovnih izbornih jedinica u kojima se provodi pilot projekat 2 „Optički skeneri i direktna transmisija rezultata“ razmatrana na kolegiju CIK-a BiH 17.09.2024. godine.

⁶⁵ Odluka o djelokrugu primjene pilot projekata Centralne izborne komisije BiH za Lokalne izbore 2024. godine, Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o djelokrugu primjene pilot projekata Centralne izborne komisije BiH za Lokalne izbore 2024. godine.

a) Novi Grad – 11 redovnih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
007B007	JABLANICA 1	DRUŠTVENI DOM JABLANICA - NOVI GRAD
007B009	DOBRLJIN	OŠ DOBRLJIN
007B015	SVODNA	OŠ SVODNA
007B021	RADOMIROVAC	OŠ RADOMIROVAC
007B024	POLJAVICE 1	OŠ POLJAVNICE
007B040	SUHAČA	D.D. SUHAČA
007B042	REPOVAC	D.D. JABLANICA-NOVI GRAD
007B043	BULJUK	A.S. NOVI GRAD
007B047	JABLANICA 2	D.D. JABLANICA-NOVI GRAD
007B051	HOZIĆI	D.D. HOZIĆI
007B052	POLJAVNICE 2	OŠ POLJAVNICE

b) Prijedor - 25 redovnih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
009B016A	KOZARAC 1A	OŠ KOZARAC
009B016B	KOZARAC 1B	OŠ KOZARAC
009B017	KOZARAC 2	OŠ KOZARAC
009B018	KOZARAC 3	OŠ KOZARAC
009B019	KOZARAC 4	OŠ KOZARAC
009B020	KOZARAC 5	OŠ KOZARAC
009B023A	KAMIČANI A	PŠ KAMIČANI
009B023B	KAMIČANI B	PŠ KAMIČANI
009B023C	KAMIČANI C	PŠ KAMIČANI
009B044	DONJA LJUBIJA 1	PŠ DONJA LJUBIJA
009B056A	PETROVO A	OŠ PETROVO
009B056B	PETROVO B	OŠ PETROVO
009B074	ČIRKIN POLJE 1	DOM MZ ČIRKIN POLJE
009B075	ČIRKIN POLJE 2	DOM MZ ČIRKIN POLJE
009B076	ČIRKIN POLJE 3	DOM MZ ČIRKIN POLJE
009B077	ČIRKIN POLJE 4	DOM MZ ČIRKIN POLJE
009B078	ORLOVAČA 1	NOVI DOM ORLOVAČA
009B079A	ORLOVAČA 2A	STARI DOM ORLOVAČA
009B079B	ORLOVAČA 2B	STARI DOM ORLOVAČA
009B080	RAŠKOVAC 1	MZ RAŠKOVAC - KOD STADIONA
009B081	RAŠKOVAC 2	STADION POLJANA - BEREK
009B100	PRIJEDOR CENTAR 4	EKONOMSKA ŠKOLA PRJEDOR
009B101	PRIJEDOR CENTAR 5	EKONOMSKA ŠKOLA PRJEDOR
009B102	PRIJEDOR CENTAR 6	EKONOMSKA ŠKOLA PRJEDOR
009B111	DONJA LJUBIJA 2	PŠ DONJA LJUBIJA

c) Tuzla – 32 redovna biračka mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
050A010	BRČANSKA MALTA 1	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A011	BRČANSKA MALTA 2	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A012	BRČANSKA MALTA 3	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A013	BRČANSKA MALTA 4	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A014	BRČANSKA MALTA 5	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A015	BRČANSKA MALTA 6	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A016	BRČANSKA MALTA 7	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A017	BRČANSKA MALTA 8	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A018	BRČANSKA MALTA 9	OŠ "BRČANSKA MALTA"
050A036	KULA 1	GIMNAZIJA „MEŠA SELIMOVIĆ“
050A074	NOVI GRAD I 1	OŠ "NOVI GRAD"
050A075	NOVI GRAD I 2	OŠ "NOVI GRAD"
050A076	NOVI GRAD I 3	OŠ "NOVI GRAD"
050A077	NOVI GRAD I 4	OŠ "NOVI GRAD"
050A078	NOVI GRAD I 5	OŠ "NOVI GRAD"
050A079	NOVI GRAD II 1	OŠ "NOVI GRAD"
050A103	SLAVINOVIĆI 4	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A104	SLAVINOVIĆI 5	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A105	SLAVINOVIĆI 6	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A106A	SLAVINOVIĆI 7A	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A106B	SLAVINOVIĆI 7B	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A107	SLAVINOVIĆI 8	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A108	SLAVINOVIĆI 9	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A109	SLAVINOVIĆI 10	OŠ "SLAVINOVIĆI"
050A127	SJENJAK 6	OŠ "NOVI GRAD"
050A128	SJENJAK 7	OŠ "NOVI GRAD"
050A142	ŠI SELO 4	GIMNAZIJA „MEŠA SELIMOVIĆ“
050A143	ŠI SELO 5	GIMNAZIJA „MEŠA SELIMOVIĆ“
050A144	ŠI SELO 6	GIMNAZIJA „MEŠA SELIMOVIĆ“
050A145A	ŠI SELO 7A	GIMNAZIJA „MEŠA SELIMOVIĆ“
050A145B	ŠI SELO 7B	GIMNAZIJA „MEŠA SELIMOVIĆ“
050A147	ŠI SELO 9	GIMNAZIJA „MEŠA SELIMOVIĆ“

d) Visoko – 11 redovnih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
116A009	UVORIĆI	OŠ MUSA ĆAZIM ĆATIĆ V. ČAJNO
116A011	GRAČANICA I	OŠ MUSA ĆAZIM ĆATIĆ V. ČAJNO
116A020	NOVO NASELJE	GIMNAZIJA VISOKO
116A023	GORNJE ROSULJE I	OŠ KULIN BAN

116A031	GORNJE ROSULJE II	OŠ KULIN BAN
116A032	STARI GRAD-NOVO BRDO	OŠ KULIN BAN
116A033	STARI GRAD-KRALJEVAC	OŠ KULIN BAN
116A034	STARI GRAD-SEBILJ	OŠ KULIN BAN
116A035	PODVISOKI	OŠ KULIN BAN
116A041	ŽELJEZNIČKA STANICA	GIMNAZIJA VISOKO
116A047	GRAČANICA II	OŠ MUSA ĆAZIM ĆATIĆ V. ČAJNO

e) Vogošća – 48 redovnih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
135A001	KOBILJA GLAVA 1	OŠ ZAJKO DELIĆ
135A002	KOBILJA GLAVA 2	OŠ ZAJKO DELIĆ,
135A003	KOBILJA GLAVA 3	OŠ ZAJKO DELIĆ
135A004	KOBILJA GLAVA 4	OŠ ZAJKO DELIĆ
135A005	HOTONJ 1	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A006	HOTONJ 2	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A007	HOTONJ 3	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A008	HOTONJ 4	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A009	HOTONJ 5	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A010	HOTONJ 6	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A011	BLAGOVAC 1	DRUŠTVENI DOM BLAGOVAC
135A012	BLAGOVAC 1	POSLOVNI PROSTOR, UL. BLAGOVAC 1 BR. 192
135A013	TIHOVIĆI	DRUŠTVENI DOM
135A014	VOGOŠĆA 1	OŠ MIRSAD PRNJAVORAC
135A015	VOGOŠĆA 2	OŠ MIRSAD PRNJAVORAC
135A016	VOGOŠĆA 3	OŠ MIRSAD PRNJAVORAC
135A017	VOGOŠĆA 4	OŠ MIRSAD PRNJAVORAC
135A018	VOGOŠĆA 5	OŠ MIRSAD PRNJAVORAC
135A019	VOGOŠĆA 6	OŠ MIRSAD PRNJAVORAC
135A020	VOGOŠĆA 7	OŠ ZAHID BARUČIJA
135A021	VOGOŠĆA 8	OŠ ZAHID BARUČIJA
135A022	VOGOŠĆA 9	OŠ ZAHID BARUČIJA
135A023	VOGOŠĆA 10	OŠ ZAHID BARUČIJA
135A024	VOGOŠĆA 11	SREDNJOŠKOLSKI CENTAR VOGOŠĆA
135A025	VOGOŠĆA 12	SREDNJOŠKOLSKI CENTAR VOGOŠĆA
135A026	VOGOŠĆA 13	SREDNJOŠKOLSKI CENTAR VOGOŠĆA
135A027	VOGOŠĆA 14	SREDNJOŠKOLSKI CENTAR VOGOŠĆA
135A028	VOGOŠĆA 15	SREDNJOŠKOLSKI CENTAR VOGOŠĆA
135A029	VOGOŠĆA 16	SREDNJOŠKOLSKI CENTAR VOGOŠĆA
135A030	VOGOŠĆA 17	POSLOVNI PROSTOR, UL. KRIVOGLAVCI 1 BR. 6
135A031	SVRAKE 1	O. Š. POR. EF. RAMIĆ
135A032	SVRAKE 2	OŠ PORODICE EF.RAMIĆ
135A033	SEMIZOVAC1	OŠ PORODICE EF.RAMIĆ

135A034	SEMIZOVAC2	OŠ PORODICE EF.RAMIĆ
135A035	SEMIZOVAC3	OŠ PORODICE EF.RAMIĆ
135A036	GORA	OŠ GORA
135A037	HOTONJ 7	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A038	VOGOŠĆA 18	OŠ ZAHID BARUČIJA
135A039	VOGOŠĆA	OŠ ZAHID BARUČIJA
135A040	VOGOŠĆA19	POSLOVNI PROSTOR,
135A041	VOGOŠĆA 1	OŠ MIRSAĐ PRNJAVORAC
135A042	KOBILJA GLAVA 5	OŠ "ZAJKO DELIĆ"
135A043	HOTONJ 8	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A044	HOTONJ 9	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A045	HOTONJ 10	OŠ IZET ŠABIĆ, DONJI HOTONJ
135A046	BLAGOVAC 1	BLAGOVAC 1 POSLOVNI PROSTOR BLAGOVAC
135A047	VOGOŠĆA 20	OŠ MIRSAĐ PRNJAVORAC
135A048	VOGOŠĆA 21	OŠ ZAHIDA BARUČIJA

f) Stolac – 9 redovnih biračkih mjesta⁶⁶

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
176A003	PODGRAD 1	DJEČIJI VRTIĆ STOLAC
176A004	STOLAC 1A	OŠ STOLAC
176A007	BOBANOVO	DOM BOBANOVO
176A011	VIDOVO POLJE	VIDOVO POLJE BB
176A013	STOLAC 3	OŠ STOLAC
176A012	STOLAC 2	VATROGASNI DOM STOLAC
176A015	PODGRAD 2	DJEČIJI VRTIĆ STOLAC
176A018	STOLAC 1B	OŠ STOLAC
176A017	CRNIĆI	OŠ CRNIĆI

g) Mostar – 9 redovnih biračkih mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
151A006	GUBAVICA	OŠ GUBAVICA
152A002	BLAGAJ 2	OŠ BLAGAJ
153A013	EKONOMSKA ŠKOLA 1	EKONOMSKA ŠKOLA
153A014	EKONOMSKA ŠKOLA 2	EKONOMSKA ŠKOLA
153A036	EKONOMSKA ŠKOLA 3	EKONOMSKA ŠKOLA
154A007C	OŠ POTOCI	OŠ POTOCI

⁶⁶ Pravilnik o izmjenama Pravilnika o provođenju izbora na biračkim mjestima u Bosni i Hercegovini na kojim se koriste optički skeneri i vrši direktna transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024. godine – Pilot projekat 2

155A027 ⁶⁷	CENTRALNA ZONA 2	VI. OŠ
155A026	CENTRALNA ZONA 1	VI. OŠ
156A005	GORANCI	MZ GORANCI

2.3. Tehnički aspekt pilot projekta 2 - Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića

123. Projektnim zadatkom je predviđena nabavka i instalacija odgovarajućih hardvera, kao i razvoj, instalacija i testiranja softvera za automatskog prebrojavanja glasačkih listića i prijenosa izbornih rezultata s biračkog mjesta, stručnu obuku korisnika, kao i organiziranje i provođenje pilot projekta na biračkim mjestima.
124. Za potrebe ovog projekta donator je izvršio nabavku optičkih skenera i pratećih aplikativnih rješenja, te će podržati CIK BiH u provođenju obuke korisnika uređaja, kao i provođenju edukacijske kampanje.
125. Edukacijska kampanja je započela u Vogošći organiziranjem simulacije glasanja putem skenera 12.09.2024. godine, na kojoj su pored građana učestvovali predsjednica i članovi CIK-a BiH. Prema utvrđenom rasporedu USAID je nastavio aktivnosti simulacije glasanja putem skenera 14.09.2024. godine u Visokom, 20.09.2024. godine u Tuzli, 20.09.2024. godine u Novom Gradu, 21.09.2024. godine u Prijedoru, 27.09.2024. godine u Sarajevu, a 28.09.2024. godine u Mostaru i Stolcu.
126. Testiranje softvera odnosno automatskog prebrojavanja rezultata i elektronske transmisije rezultata, realiziralo se na dva nivoa. Dana 24.09.2024. godine, u Sarajevu je na prvom nivou provedeno simulirano glasanje u tri općine (Tuzla, Novi Grad i Prijedor) pri čemu su se rezultati glasanja prebacili iz USAID SEI ureda u CIK BiH, i potvrdila uspješna transmisija rezultata. U testiranje softvera na prvom nivou su bili uključeni i predstavnici Sektora za izbore i informacione tehnologije CIK-a BiH. Na drugom nivou, u svakoj od sedam izbornih komisija se između 01. i 04.10.2024. godine (počevši s Vogošćom) obavio test transmisije rezultata. Osim testa transmisije rezultata se obavilo i testiranje ispravnosti skenera na primjerku/uzorku skenera (1-5 skenera). Smartmatic i USAID SEI osoblje je bilo uključeno u realizaciju svih testiranja, na nivou izborne komisije u prisustvu članova izbornih komisija.
127. Na dan izbora rezultati će se s biračkog mjesta prenijeti putem sigurnog tunela telekom operatora prema serveru CIK-a BiH. Elektronski rezultati s optičkog skenera, koji su prebačeni na RMS (Results Management System) aplikaciju, koja je kompatibilna za upoređivanje s izbornim rezultatima ručnog brojanja koji su uneseni u JIIS (član 49 stav (4) Pravilnika o provođenju izbora na biračkim mjestima u Bosni i Hercegovini na kojim

⁶⁷ Ispravka teksta Odluke o određivanju biračkih mjesta za provođenje pilot projekata za Lokalne izbore 2024.godine („Službeni glasnik“ broj: 59/24)

se koriste optički skeneri i vrši direktna transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024. godine-Pilot projekat 2). Rezultati predstavljaju testne rezultate dobijene provođenjem pilot projekta. Centralna izborna komisija BiH će nezavisno od rezultata objavljenih iz JIIS sistema predstaviti javnosti testne rezultate putem iWeb portala.

128. Projektnim zadatkom je predviđeno štampanje posebnih glasačkih listića prilagođenih skenerima. U skladu s članom 2.9 stav (1) tačka 7. Izbornog zakona BiH, listiće štampa CIK BiH, a štampanje glasačkih listića prilagođenih skenerima je finansijski podržao donator.⁶⁸

2.3.1 Način provođenja pilot projekta 2 - Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića

129. Članom 17. Uputstva o provođenju pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz upotrebu izbornih tehnologija je definirano da će se za potrebe provođenja pilot projekta 2. koristiti optički skeneri koji koriste tehnologiju prepoznavanja optičkog znaka, koja ima integrirane komponente za skeniranje glasačkog listića, prebrojavanja glasova, sumiranje rezultata i štampanje. Uz skenere se koristi i posebna glasačka kutija prilagođena tehničkim zahtjevima skenera i s mogućnošću pečačenja kutije.
130. Za potrebe provođenja pilot projekta koristit će se posebna vrsta glasačkih listića, a izgled, forma i sadržaj glasačkog listića je utvrđena posebnim aktom CIK BiH u koordinaciji s donatorom i isporučioceom opreme.⁶⁹
131. **Tehničku opremu** na biračko mjesto dostavlja dobavljač direktno izbornim komisijama, na način kako je to utvrdio CIK BiH, najkasnije tri dana prije dana održavanja izbora, a što je propisano Pravilnikom o provođenju izbora na biračkim mjestima u Bosni i Hercegovini na kojim se koriste optički skeneri i vrši direktna transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024. godine - Pilot projekat 2.
132. **Glavni operater** je lice imenovano od strane CIK BiH, koje po zahtjevu operatera i predsjednika biračkog odbora učestvuje u rješavanju kompleksnijih tehničkih i logističkih problema u radu skenera na biračkom mjestu i izornoj komisiji, te dostavlja skener i opremu na biračko mjesto i po potrebi vrši njihovu instalaciju. Glavni operater je zadužen za koordinaciju rada operatera na nivou osnovne izborne jedinice.

⁶⁸ Odluka o formi i sadržaju glasačkog listića za sve nivoe vlasti neposrednih izbora za glasanje na biračkim mjestima putem optičkog skenera i direktnom transmisijom izbornih rezultata na Lokalnim izborima 2024. godine (broj: 05-1-02-2-1582- 1/24 od 16.08.2024. godine), Odluka o dopuni Odluke o formi i sadržaju glasačkog listića za sve nivoe vlasti neposrednih izbora za glasanje na biračkim mjestima putem optičkog skenera i direktnom transmisijom izbornih rezultata na Lokalnim izborima 2024. godine (broj: 05-1-02-2-1582-2/24 od 22.08.2024. godine), Uputstvo o načinu kontrole izgleda i sadržaja glasačkog listića za provođenje neposrednih izbora na biračkim mjestima za glasanje putem optičkog skenera i direktnom transmisijom izbornih rezultata za Lokalne izbore 2024. Godine (broj: 05-1-02-2-1583- 1/24 od 16.08.2024. godine).

⁶⁹ Isto kao prethodno

133. **Operater** imenovan od strane CIK BiH je zadužen za instalaciju, provjeru, rad na opremi, rješavanje tehničkih problema, deinstalaciju i pripremu opreme za povrat. Operater je obavezan tehničku opremu, u koordinaciji s izbornim komisijama instalirati na biračkom mjestu odmah nakon zaprimanja opreme od strane biračkog odbora, te provjeriti funkcionalnost dostavljene opreme o čemu izvještava izbornu komisiju. Postupak instaliranja i načina provjere opreme je reguliran Instrukcijom za izborne komisije osnovnih izbornih jedinica u kojima se provodi „Pilot projekat 2 – Optički skeneri i direktna transmisija rezultata“.
134. Operater je dužan biti na biračkom mjestu najmanje 1 sat prije otvaranja biračkog mjesta i ponovo provjeriti sve funkcionalnosti opreme o čemu izvještava izbornu komisiju putem predsjednika biračkog odbora. U slučaju tehničkih problema s opremom odluku o nastavku izbornih aktivnosti na biračkom mjestu donosi CIK BiH.
135. Predsjednik biračkog odbora je dužan omogućiti pristup operateru, provjerava glasačku kutiju i pokazuje svim prisutnim licima da je glasačka kutija prazna, nakon čega se optički skener stavlja na glasačku kutiju i propisno pečati, što je propisano članom 20. Uputstva o provođenju pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz upotrebu izbornih tehnologija.
136. Prije otvaranja biračkog mjesta operater štampa početni izvještaj iz skenera iz kojeg je vidljivo da je početno stanje na skeneru „0“, a taj izvještaj potpisuju predsjednik i svi članovi biračkog odbora i prilaže se uz ZARBO obrazac.

a. Proces glasanja

137. Proces glasanja, odnosno identifikacije, izdavanja glasačkog listića i glasanja je popisan članom 21. Uputstva o provođenju pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz upotrebu izbornih tehnologija.
138. Prilikom ulaska na biračko mjesto radi identifikacije i glasanja svaki birač mora u skladu s članom 5.12 Izbornog zakona BiH predložiti jedan od važećih dokumenata. Nakon što član biračkog odbora utvrdi identitet birača i njegovo ime bude pronađeno u izvodu iz CBS-a, birač se potpisuje identično kao na identifikacionom dokumentu pored svog imena u izvodu iz CBS-a.
139. Prilikom glasanja birača koji je slijep, nepismen ili lice s invaliditetom, birač ima pravo koristiti pomoć drugog lica kojeg on izabere i uz odobrenje predsjednika biračkog odbora, u skladu s Pravilnikom o provođenju izbora na biračkim mjestima u Bosni i Hercegovini na kojim se koriste optički skeneri i vrši direktna transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024. godine - Pilot projekat 2.
140. Za kategoriju birača s invaliditetom, koji dođe do biračkog mjesta, ali zbog fizičkih prepreka i neprilagodbe prostora njegovoj invalidnosti ne može ući, uređuje se posebno mjesto s glasačkom kabinom, ispred biračkog mjesta, a koje je pogodno za ovu kategoriju birača.

141. Kad birač bude identificiran i potpiše se u izvod iz CBS-a, član biračkog odbora zadužen za izdavanje glasačkih listića izdaje glasački listić. Ukoliko tehnologija bude dozvoljavala, na svaki glasački listić, na prednjoj stranici ispod teksta „Uputstvo za glasanje“ u donjem lijevom uglu stavlja otisak štambilja biračkog mjesta, potpisuje se pored štambilja, objašnjava biraču kako treba ispravno popuniti glasačke listiće uz napomenu da obavezno pogleda uputstvo o načinu glasanja na poleđini svakog glasačkog listića, zatim mu izdaje glasačke listiće i upućuje ga prema jednoj od slobodnih glasačkih kabina.
142. Nakon popunjavanja glasačkih listića, birač koristi fasciklu za glasačke listiće kojim se dodatno osigurava tajnost glasanja kad se prenosi glasački listić od glasačke kabine do skenera, te ubacuje jedan po jedan glasački listić u optički skener. Birač stavlja glasački listić u otvor na vrhu optičkog skenera, koji automatski povuče glasački listić, skenira i provlači ga u glasačku kutiju, nakon čega se na ekranu skenera pojavljuje poruka da je glasački listić uspješno skeniran. Isti postupak birač ponavlja i s glasačkim listićem za drugi izborni nivo. (Član 24. stav (5) i (6) Pravilnika o provođenju izbora u Bosni i Hercegovini na biračkim mjestima u Bosni i Hercegovini na kojim se koriste optički skeneri i vrši direktna transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024 godine - Pilot projekat 2 („Službeni glasnik BiH“, broj: 61/24).
143. Ukoliko glasački listić nije uspješno skeniran (za jedan ili oba izborna nivoa) zbog gužvanja ili zaglavljivanja u skeneru, te je došlo do oštećenja pri njegovom oslobađanju iz skenera, birač dobija novi glasački listić za izborni nivo koji nije uspješno skeniran, nakon čega se ponavlja proces glasanja, odnosno ubacivanje u skener navedenog glasačkog listića (član 24. stav (7) Pravilnika o provođenju izbora u Bosni i Hercegovini na biračkim mjestima u Bosni i Hercegovini na kojim se koriste optički skeneri i vrši direktna transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024 godine - Pilot projekat 2 („Službeni glasnik BiH“, broj: 61/24).
144. O slučajevima u kojima je izdat novi glasački listić birački odbor vodi posebnu evidenciju.
145. Član biračkog odbora zadužen za kontrolu glasačke kutije vodi računa da svi glasački listići budu ubačeni u optički skener. U slučaju da birač ne ubaci sve glasačke listiće koji su mu izdati na biračkom mjestu, član biračkog odbora zadužen za kontrolu glasačke kutije upozorit će ga da je obavezan da to uradi. Ako birač ne postupi u skladu s ovim upozorenjem, predsjednik biračkog odbora će u ZARBO izvršiti evidenciju navedenog, zapisujući podatke s identifikacionog dokumenta birača.
146. U slučaju da birač pokuša u glasačku kutiju ubaciti glasački listić koji se po boji ili na drugi način razlikuje od originalnih glasačkih listića koji se izdaju na biračkim mjestima, član biračkog odbora zadužen za kontrolu glasačke kutije obavijestit će o tome predsjednika biračkog odbora, koji će prekinuti proces glasanja i uz intervenciju policije taj glasački listić oduzeti biraču. Predsjednik biračkog odbora će u ZARBO evidentirati ovaj slučaj, zapisujući i podatke s identifikacionog dokumenta birača. O navedenim slučajevima predsjednik biračkog odbora odmah obavještava izbornu komisiju.

b. Zatvaranje biračkog mjesta

147. Nakon zatvaranja biračkog mjesta operater štampa izvještaj s ukupnim odzivom za biračko mjesto, te s rezultatima glasanja. Preliminarni rezultati se elektronski prenose CIK-u BiH u skladu s članom 23. Uputstva o provođenju pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz upotrebu izbornih tehnologija.
148. "Direktna transmisija rezultata" podrazumijeva automatski prijenos rezultata dobijenih u procesu skeniranja glasačkih listića na glavni server nakon zatvaranja biračkog mjesta i uspostavljanja konekcije (putem USB modema sa SIM karticom/Dongla), bez utjecaja operatera ili nekog drugog lica u skladu s članom 4. Pravilnika o provođenju izbora na biračkim mjestima u Bosni i Hercegovini na kojim se koriste optički skeneri i vrši direktna transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024. godine - Pilot projekat 2.
149. Glasački listići u glasačkoj kutiji se ručno broje po redovnoj proceduri prebrojavanja i podaci se unose u ZR obrasce.
150. O cijelom postupku upotrebe optičkih skenera operater je dužan da sačini posebni izvještaj koji sadrži vrijeme otvaranja i zatvaranja biračkog mjesta, ukupnu izlaznost na biračkom mjestu, vremenu potrebnom za korištenje uređaja, eventualnim problemima u radu optičkih skenera, eventualnim problemima s internet konekcijom prilikom dostave rezultata, te druga zapažanja od strane operatera i predsjednika biračkog odbora.
151. Nakon završetka rada biračkog odbora operater je dužan deinstalirati i propisno zapakovati tehničku opremu. Predsjednik biračkog odbora je u skladu s članom 27. Uputstva o provođenju pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz upotrebu izbornih tehnologija dužan opremu uz osjetljivi izborni materijal dostaviti s biračkog mjesta izornoj komisiji, gdje se oprema skladišti do povrata CIK-u BiH.

c. Ručno brojanje glasačkih listića

152. U skladu s članom 24. Uputstva o provođenju pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz upotrebu izbornih tehnologija, nakon automatskog prebrojavanja glasačkih listića birački odbor pristupa ručnom prebrojavanju glasačkih listića. Rezultati utvrđeni ručnim brojanjem se putem ZR obrasca dostavljaju izornoj komisiji koje vrši poređenje automatskog i ručnog prebrojavanja glasačkih listića.
153. Postupak konačnog utvrđivanja rezultata i procedure u slučajevima razlike između automatskog i ručnog prebrojavanja je reguliran u članu 49. Pravilnika o provođenju izbora na biračkim mjestima na kojim se koriste optički skeneri i vrši direktna transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024. godine – Pilot projekat 2.

2.3.2 Prijenos elektronskih rezultata

154. Direktni prijenos elektronskih rezultata podrazumijeva automatski prijenos rezultata dobijenih u procesu skeniranja glasačkih listića na glavni server nakon zatvaranja biračkog mjesta i uspostavljanja konekcije (putem USB modema sa SIM

karticom/Dongla), bez utjecaja operatera ili nekog drugog lica u skladu s članom 4. Pravilnika o provođenju izbora na biračkim mjestima u Bosni i Hercegovini na kojim se koriste optički skeneri i vrši direktna transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024. godine - Pilot projekat 2.

155. Predsjednik biračkog odbora, uz asistenciju operatera, vrši prijenos elektronskih rezultata s biračkog mjesta na glavni server. Navedeni rezultati predstavljaju testne rezultate dobijene provođenjem pilot projekta 2, koje CIK BiH predstavlja javnosti putem mrežnog portala.
156. Ukoliko iz tehničkih razloga prijenos rezultata nije moguće izvršiti na biračkom mjestu, prijenos će se izvršiti u sjedištu izborne komisije na način da predsjednik biračkog odbora uklanja sigurnosni pečat s vreće, vadi upotrijebljeni optički skener, uključi ga i uz asistenciju operatera prebacuje rezultate s biračkog mjesta na glavni server.
157. Nakon izvršenog prijenosa rezultata iz optičkog skenera se vade SD kartice, koje moraju sadržavati oznaku biračkog mjesta na kojem su upotrijebljene. Postupak vađenja i pakovanja SD kartice propisan je Pravilnikom o provođenju izbora na biračkim mjestima u Bosni i Hercegovini na kojim se koriste optički skeneri i vrši direktna transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024. godine - Pilot projekat 2.

2.3.3 Mjere sigurnosti i zaštite uređaja i podataka

158. Mjere sigurnosti i zaštite uređaja i podataka su regulirane Pravilnikom o provođenju izbora na biračkim mjestima u Bosni i Hercegovini na kojim se koriste optički skeneri i vrši direktna transmisija rezultata za Lokalne izbore 2024. godine - Pilot projekat 2.
159. Izborne komisije osnovne izborne jedinice dužne su u skladu s Instrukcijom za izborne komisije osnovnih izbornih jedinica u kojima se provodi „Pilot projekt 2 - Optički skeneri i direktna transmisija rezultata“ osigurati prostor za skladištenje optičkih skenera, u skladu s propisanim tehničkim uvjetima, osigurati uvjete za transmisiju izbornih rezultata, kao i pohranu jedne SD kartice iz skenera u sjedištu izborne komisije, a dostavljanje druge SD kartice CIK-u BiH.
160. Operater imenovan od strane CIK BiH je zadužen za instalaciju, provjeru, rad na opremi, rješavanje tehničkih problema, deinstalaciju i pripremu opreme za povrat.
161. Nakon izvršenog prijenosa rezultata optičkog skenera, skener koji je upotrijebljen i zamjenski skener (obilježen crvenom naljepnicom i brojem biračkog mjesta) s pratećom opremom i SD karticama se pakuje u originalnu kutiju. Kutija se stavlja u PROZIRNU VREĆU ZAŠTITNU VREĆU, na koju se stavlja sigurnosni pečat. Nakon izvršenog prijenosa rezultata iz optičkog skenera se vade SD kartice. SD kartice moraju sadržavati oznaku biračkog mjesta na kojem su upotrijebljene. Jednu SD karticu zadržava izborna komisija, a drugu SD karticu izborna komisija pakuje u PROZIRNU MANJU ZAŠTITNU VREĆU, koju zatvara sigurnosnim pečatom. Podatak o serijskom broju sigurnosnog pečata izborna komisija dostavlja u omotnici s obrascima za CIK BiH.

2.3.4 Uklanjanje podataka sa skenera

162. Za postupanje s podacima nakon transmisije podataka nije propisana radnja, jer skener ne sadrži nikakve lične podatke o biračima.
163. Izborne komisije osnovne izborne jedinice dužne su u skladu s Instrukcijom za izborne komisije osnovne izborne jedinice iz pilot projekta „Optički skeneri i direktna transmisija rezultata“ osigurati prostor za skladištenje optičkih skenera, u skladu s propisanim tehničkim uvjetima, osigurati uvjete za transmisiju izbornih rezultata, kao i pohranu jedne SD kartice iz skenera u sjedištu izborne komisije, a dostavljanje druge SD kartice CIK-u BiH.
164. Nakon uklonjenih SD kartica, skeneri su samo prazne mašine i neosjetljive, ali lomljive.

2.3.5 Transport uređaja

165. Tehničku opremu na biračko mjesto dostavlja dobavljač direktno izbornim komisijama, na način kako je to utvrdio CIK BiH.
166. Predsjednik biračkog odbora, u skladu s članom 27. Uputstva o provođenju pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz upotrebu izbornih tehnologija dužan je opremu uz osjetljivi izborni materijal dostaviti s biračkog mjesta izornoj komisiji, gdje se oprema skladišti do povrata CIK-u BiH.

2.3.6 Osoblje za provođenje pilot projekta 2

167. Za potrebe provođenja pilot projekta 2, **Javnim pozivom za izbor glavnih operatera i operatera za provođenje “Pilot projekata - za Lokalne izbore 2024. godine”**⁷⁰ raspisan je poziv za izbor operatera:
 1. Vogošća, biraju se 3 glavna operatera i 48 operatera,
 2. Tuzla, biraju se 2 glavna operatera i 32 operatera,
 3. Visoko, bira se 1 glavni operater i 11 operatera,
 4. Stolac, bira se 1 glavni operater i 9 operatera,
 5. Novi Grad, bira se 1 glavni operater i 11 operatera,
 6. Prijedor, biraju se 2 glavna operatera i 25 operatera,
 7. Mostar, bira se 1 glavni operater i 9 operatera.
168. Dana 27.09.2024. godine CIK BiH je donijela Odluku o imenovanju glavnih operatera i operatera za instalaciju, provjeru, rad na opremi, rješavanje tehničkih problema, deinstalaciju i pripremu opreme za provođenje pilot projekata.⁷¹ Za Pilot projekat 2 – Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića imenovano je 11 glavnih operatera i 145 operatera.

⁷⁰ https://www.izbori.ba/Documents/2024/08/javni_poziv_operateri_p_2024-bos.pdf?v=1

⁷¹ 71. sjednica od 27.09.2024. godine, broj akta: 06-1-07-2323-1/24 od 07.09.2024. godine

169. U okviru pilot projekta 2, donator je predvidio i proveo sljedeće vrste treninga, po rasporedu kako slijedi:

Vrsta treninga	Učesnici	Datum i mjesto	Treneri
1.Trening trenera	Zaposlenici/ Treneri Sekreterijata CIK-a BiH Ukupno: 7	12.09.2024. godine Centar za edukaciju CIK-a BiH	Treneri iz USAID/ SEI i Smartmatic-a
2.Trening izbornih komisija	Izborne komisije: Novi Grad, Prijedor, Tuzla, Visoko, Vogošća, Stolac i Mostar Ukupno: 40 članova	16-19.09.2024. godine Prostor koji osiguravaju izborne komisije: Novi Grad, Prijedor, Tuzla, Visoko, Vogošća, Stolac i Mostar ili sve izborne komisije u Centru za edukaciju CIK BiH	Zaposlenici/ Treneri Sekreterijata CIK-a BiH
3.Trening predsjednika i zamjenika predsjednika biračkih odbora/biračkih odbora i operatera	Predsjednici i zamjenici predsjednika biračkih odbora/biračkih odbora i glavni operater i operateri: Novi Grad, Prijedor, Tuzla, Visoko, Vogošća, Stolac i Mostar Ukupno: 145 predsjednika 145 zamjenika predsjednika 11 glavnih operatera 145 operatera	20-25.09.2024. godine Prostor koji osiguravaju izborne komisije: Novi Grad, Prijedor, Tuzla, Visoko, Vogošća, Stolac i Mostar	Članovi izbornih komisija: Novi Grad, Prijedor, Tuzla, Visoko, Vogošća, Stolac i Mostar
4.Trening operatera	Glavni operateri i operateri: Novi Grad, Prijedor, Tuzla, Visoko, Vogošća, Stolac i Mostar Ukupno: 11 glavnih operatera 145 operatera	26. i 27.09.2024. godine prema dinamici imenovanja operatera. Prostor koji osiguravaju izborne komisije: Novi Grad, Prijedor, Tuzla, Visoko, Vogošća, Stolac i Mostar	Smartmatic

2.4. Evaluacija projekta

170. Na osnovu provedenih aktivnosti i prikupljenih podataka, Tim za provođenje Pilot projekta 2. izvršit će evaluaciju i sačiniti detaljan Izvještaj o provedenom pilot projektu 2. s preporukama, koji će dostaviti CIK-u BiH na usvajanje.

171. USAID SEI će također raditi nezavisnu evaluaciju, te će doprinijeti zajedničkoj evaluaciji prema potrebi i kako to odredi CIK BiH.

172. Parametri koji će se koristiti za procjenu uspješnosti pilot projekta su:

- a) Pribivaćenost glasanja putem skenera od strane birača,
- b) Razlike između elektronskog i ručnog brojanja na biračkim mjestima i razlozi nastanka razlike u rezultatima,
- c) Kvaliteta obučenosti predsjednika biračkih odbora za upravljanje biračkim mjestima na kojim se koriste optički skeneri,
- d) Kvaliteta obučenosti glavnog operatera i operatera, te mogućnost pružanja tehničke podrške od strane obučenih,
- e) Testiranje softvera odnosno automatskog prebrojavanja rezultata i elektronske transmisije rezultata.
- f) Testiranje prijena rezultata s optičkog skenera s biračkog mjesta, odnosno RMS (Results Management System) aplikacije putem sigurnog tunela telekom operatora prema serveru CIK-a BiH.
- g) Aplikativna mogućnost izvlačenja i transmisije rezultata izbora sa statističkim pokazateljima ukupnom broju glasačkih listića, listića koji su nevažeći i sl.
- h) Također će se procjenjivat pokrivenost i funkcionalnost internet konekcije radi prijena rezultata zaštićenim kanalima prema CIK-u BiH.
- i) U konačnici je potrebno procijeniti obradu podataka u RSM sistemu i mogućnost selekcije i prikaza dobijenih izbornih rezultata putem iWeb portala CIK-a BiH.

2.5. Izazovi

- 173. Vrlo kratki rokovi na realizaciji projekta, nedostatak adekvatnog IT osoblja u CIK-u BiH, dodatno je opteretilo rad institucije u izbornoj godini.
- 174. Implementacija projekta je zahtijevala angažman dodatnog osoblja, operatera s odgovarajućim IT kvalifikacijama koji će biti angažirani na biračkim mjestima gdje će se provoditi pilot projekat 2.
- 175. Implementacija projekta je također zahtijevala donošenje niza podzakonskih akata i instrukcija što nije bilo predviđeno projektnim zadatkom.
- 176. Donator se također suočio s vrlo kratkim rokovima na pripremnim radnjama za implementaciju pilot projekta (fasciklama za zaštitu glasačkih listića, vraćanjem glasačkih listića iz skenera, te drugim tehničkim izazovima koji se još uvijek rješavaju neposredno pred izbore).
- 177. Kako bi osoblje angažirano na provođenju izbora moglo adekvatno upravljati opremom i uputiti birače u procedure glasanja, priprema i provođenje specifičnih treninga predstavlja kako opći tako i pojedinačni izazov.

3. Pilot projekat 3 - Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača

178. Pilot projekat 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača se realizuje uz podršku Misije OSCE-a u BiH koja je za potrebe ovog projekta izvršila koordinaciju između institucija nadležnih za provođenje pilot projekta (CIK BiH i IDDEEA), isporučila uređaje za identifikaciju, obezbijedila potrebna aplikativna rješenja, te pružila podršku CIK BiH u provođenju obuke korisnika uređaja i provela edukativnu i informativnu kampanju u Brčko distriktu BiH.
179. Projekat će u skladu s članom 12. Odluke o djelokrugu primjene pilot projekata CIK BiH za Lokalne izbore 2024. godine biti organiziran na biračkim mjestima u osnovnoj izbornoj jedinici Brčko distrikt BiH, a vrijednost projekta iznosi 400.000,00 €.
180. **Cilj projekta** je unaprjeđenje integriteta izbornog procesa, kao i sprječavanje izbornih prevara, zloupotrebe identiteta glasača, i višestrukog glasanja.
181. **Misija OSCE-a u BiH** objavila je javni poziv za nabavku i pilotiranje integriranih uređaja sa softverima za biometrijsku identifikaciju i autentifikaciju birača. U okviru procedure javnog poziva su razmotrene ponude ponuđača te je odabrana kompanija Smartmatic kao ponuđač koji je ispunio uvjete iz javnog poziva.
182. Kolegij CIK-a BiH je 02.07.2024. godine imenovao operativni tim za provođenje pilot projekta 3, a koji je sačinjen od 3 službenika Sekretarijata CIK-a BiH.⁷²
183. U cilju jačanju izbornog integriteta, CIK BiH i Misija OSCE-a u BiH su 30.07.2024. godine, predstavili gradonačelniku, zamjeniku gradonačelnika, predsjedniku i zamjeniku predsjednika Skupštine, kao i predsjednicima klubova u Skupštini Brčko distrikta BiH opremu i način funkcioniranja procesa biometrijske identifikacije i autentifikacije.

Slika 5. Presentacija procesa biometrijske identifikacije i autentifikacije u Brčko distriktu BiH

⁷² Zapisnik s kolegija Centralne izborne komisije BiH broj: 63/2024 od 02.07.2024. godine

184. Dana, 12.08.2024. godine u Centru za edukaciju CIK-a BiH Misija OSCE-a u BiH je predstavnicima Smartmatic-a održala prezentaciju nabavljene opreme.
185. Misija OSCE-a u BiH je 02.10.2024. godine izvršila zvaničnu primopredaju opreme CIK-u BiH koja je nabavljena za provođenje pilot projekta 3. – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača (150 uređaja).

Slika 6. Primopredaja opreme za pilot projekat 3- Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača

3.1. Legislativa

186. Pored općih podzakonskih akata koji reguliraju provođenje svih pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine za potrebu provođenja Pilot projekta 3 - “ Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača” Centralna izborna komisija BiH je usvojila niz dokumenata kojima se reguliraju različiti aspekti provođenja testnog projekta na 138 biračkih mjesta u Brčko distriktu BiH:

- Pravilnik o čuvanju i posebnim mjerama tehničke zaštite ličnih podataka birača na biračkim mjestima a kojima se provodi pilot projekat 1- Autentifikacija birača i transmisija rezultata i pilot projekat 3 - Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača za Lokalne izbore 2024. godine.⁷³

⁷³ 59. sjednica, 29.08.2024. godine, broj: 05-1-02-2-1879-1/24

- Pravilnik o načinu provođenja Pilot projekta 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača na području Brčko distrikta BiH.⁷⁴
- Plan sigurnosti ličnih podataka na biračkim mjestima na kojima se provode pilot projekat 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata i Pilot projekat 3- Biometrijska identifikacija i autentifikacija za Lokalne izbore 2024. godine.⁷⁵
- Odluka o odobravanju prava na privremeno korištenje fotografija birača s biračkih mjesta u Brčko distriktu BiH za potrebe provođenja pilot projekta.⁷⁶
- Odluka o dostavi biometrijskih podataka glasača s biračkih mjesta u Brčko distriktu BiH za potrebe provođenja pilot projekta broj.⁷⁷
- Odluka o odobravanju prava na privremeno korištenje podataka birača za potrebe testiranja Sistema za upravljanje identitetom Pilot projekta 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača (85.869 birača).⁷⁸
- Odluka o odobravanju prava na privremeno korištenje podataka birača za potrebe testiranja Sistema za upravljanje identitetom Pilot projekta 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača (68 birača).⁷⁹
- Instrukcija za rad biračkih odbora na biračkim mjestima na kojima će se provoditi pilot projekti za Lokalne izbore 2024.⁸⁰

3.2. Lokacija provođenja Pilot projekta 3 - Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača

187. Pilot projekat – 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača za Lokalne izbore 2024. godine provodi se na **138 biračkih mjesta u Brčko distriktu BiH** što je regulirano u članu 3. Odluke o određivanju biračkih mjesta za provođenje pilot projekata za Lokalne izbore 2024. godine:

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
200C001	1.MAJ	PROSTORIJE MZ
200C002	1.MAJ - ČAĐAVAC	PROSTORIJE MZ
200C003	4.JULI - DIO 1	PROSTORIJE MZ
200C004	4.JULI - DIO 2	PROSTORIJE MZ
200C005A	BIJELA A	DOM
200C005B	BIJELA B	DOM
200C006	BIJELJINSKA CESTA - DIO 1	I OŠ (JELENKA VOĆKIĆ)
200C007	BIJELJINSKA CESTA - DIO 2	I OŠ (JELENKA VOĆKIĆ)
200C008	BIJELJINSKA CESTA - DIO 3	I OŠ (JELENKA VOĆKIĆ)

⁷⁴ „Službeni glasnik BiH“ broj 61/24

⁷⁵ Akt broj: 05-02-2-1879-2/24 od 10.09.2024. godine

⁷⁶ Akt broj: 06-1-07-1-1127-15/24 od 22.08.2024. godine

⁷⁷ 52. sjednica od 14.08.2024.

⁷⁸ 60. sjednica od 02.09.2024.

⁷⁹ 60. sjednica od 02.09.2024

⁸⁰ Razmatrana na Kolegiju CIK BiH 17.09.2024.

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
200C009	BIJELJINSKA CESTA - DIO 4	I OŠ (JELENKA VOČKIĆ)
200C010	BOĆE	DOM
200C011	BODERIŠTE	PROSTORIJE MZ
200C012A	BREZOVO POLJE A	OŠ BREZOVO POLJE
200C012B	BREZOVO POLJE B	OŠ BREZOVO POLJE
200C013	BREZOVO POLJE SELO	PROSTORIJE MZ
200C014A	BRKA A	OŠ BRKA
200C014B	BRKA B	OŠ BRKA
200C014C	BRKA C	OŠ BRKA
200C015	BROD-DIO 1	OŠ BROD
200C016	BRODUŠA - DIO 1	PROSTORIJE MZ
200C017	SULJAGIĆA SOKAK-DIO 1	IGRALIŠTE "GAJ"
200C018	BUKOVAC	PROSTORIJE MZ
200C019	BUKVIK	OŠ BUKVIK
200C020	BUZEKARA	PROSTORIJE MZ
200C021	CENTAR 2 - DIO 1	EKONOMSKA ŠKOLA
200C022	CENTAR 2 - DIO 2	EKONOMSKA ŠKOLA
200C023	CENTAR 2 - DIO 3	EKONOMSKA ŠKOLA
200C024	CENTAR 3 - DIO 1	PROSTORIJE MZ (SOLITER BOSNA)
200C025	CENTAR 3 - DIO 2	ZGRADA GIMNAZIJE
200C026	CENTAR 3 - DIO 3	ZGRADA GIMNAZIJE
200C027	CENTAR 4 - DIO 1	IV OŠ (TAMARA BEGOVIĆ)
200C028	CENTAR 4 - DIO 2	IV OŠ (TAMARA BEGOVIĆ)
200C029	CENTAR 5 - DIO 1	IV OŠ (TAMARA BEGOVIĆ)
200C030	CENTAR 5 - DIO 2	STAMBENO - (ULAZ 3)
200C031	CENTAR 5 - DIO 3	PROSTORIJE MZ (ĐERMANOVIĆ)
200C032	CENTAR 5 - DIO 4	DIREKCIJA ZA FINASIJE
200C033	CERIK	PROSTORIJE MZ
200C034	ĆOSETA	PROSTORIJE MZ
200C035	DIZDARUŠA - DIO 1	DOM
200C036A	DONJA SKAKAVAA	OŠ DONJA SKAKAVA
200C036B	DONJA SKAKAVAB	OŠ DONJA SKAKAVA
200C037	DONJE DUBRAVICE	OŠ DONJE DUBRAVICE
200C038	DONJI BREZIK - DIO 1	OŠ DONJI BREZIK
200C039	DONJI RAHIĆ	PROSTORIJE MZ
200C040	DONJI ZOVIK	DOM
200C041	DUBRAVE - SEONJACI	OŠ DUBRAVE
200C042	GLUHAKOVAC - DIO 1	PROSTORIJE MZ
200C043	GLUHAKOVAC - DIO 2	PROSTORIJE MZ
200C044	GORICE	PROSTORIJE MZ
200C045	GORNJA SKAKAVA	OŠ GORNJA SKAKAVA
200C046	GORNJE DUBRAVICE	PROSTORIJE MZ

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
200C047	GORNJI BREZIK	PROSTORIJE MZ
200C048A	GORNJI RAHIĆ A	OŠ GORNJI RAHIĆ
200C048B	GORNJI RAHIĆ B	OŠ GORNJI RAHIĆ
200C048C	GORNJI RAHIĆ C	OŠ GORNJI RAHIĆ
200C049	GORNJI ZOVIK	OŠ GORNJI ZOVIK
200C050A	GRBAVICA A	OŠ GRBAVICA
200C050B	GRBAVICA B	OŠ GRBAVICA
200C051	GRČICA - DIO 1	OŠ GRČICA
200C052	GRČICA - DIO 2	OŠ GRČICA
200C053	GRČICA - DIO 3	OŠ GRČICA
200C054	GRČICA - DIO 4	OŠ GRČICA
200C055	GRČICA - DIO 5	OŠ GRČICA
200C056	GREDICE 1 - DIO 1	PROSTORIJE MZ
200C057	ILIĆKA - DIO 1	OŠ ILIĆKA
200C058	IVICI - DIO 1	PROSTORIJE MZ
200C059	IVICI - DIO 2	PROSTORIJE OFK BRČKO
200C060	KLANAC - DIO 1	OŠ KLANAC
200C061	KLANAC - DIO 2	OŠ KLANAC
200C062	KOLOBARA - DIO 1	III OŠ (ZAIM MUŠANOVIĆ)
200C063	KOLOBARA - DIO 2	III OŠ (ZAIM MUŠANOVIĆ)
200C064	KRBETI	PROSTORIJE MZ
200C065	KREPŠIĆ	OŠ KREPŠIĆ
200C066	LIPOVAC	PROSTORIJE MZ
200C067A	MAOČA A	DOM
200C067B	MAOČA B	DOM
200C067C	MAOČA C	DOM
200C067D	MAOČA D	DOM
200C068	MARKOVIĆ POLJE	PROSTORIJE MZ
200C069	MERAJE - DIO 1	PROSTORIJE MZ
200C070	MERAJE - DIO 2	PROSTORIJE MZ
200C071	MUJKIĆI - DIO 1	PROSTORIJE MZ
200C072	MUJKIĆI - DIO 2	PROSTORIJE MZ
200C073	OGRADENOVAC	PROSTORIJE MZ
200C074	OMERBEGOVAČA	OŠ OMERBEGOVAČA
200C075A	PALANKA A	DOM
200C075B	PALANKA B	DOM
200C076	POLJACI - JAGODNJAK	OŠ POLJACI
200C077	POPOVO POLJE	PROSTORIJE MZ
200C078A	POTOČARIA	PROSTORIJE MZ
200C078B	POTOČARI B	PROSTORIJE MZ
200C079	PRIJEDOR	PROSTORIJE MZ
200C080	PRUTAČE	OŠ PRUTAČE

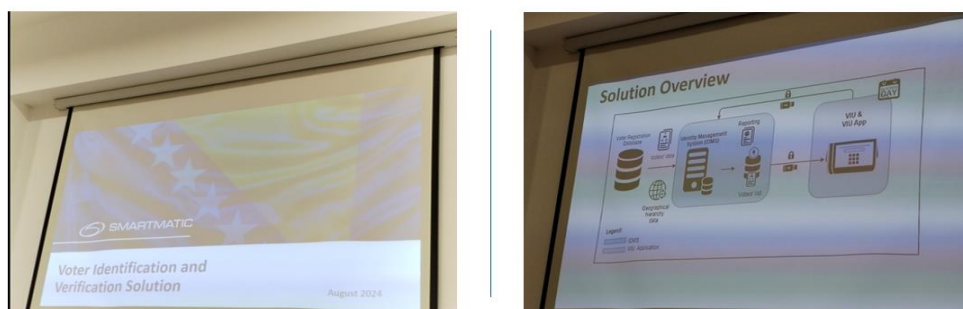
Kod BM	Naziv BM	Lokacija
200C081	RAŠLJANI	OŠ RAŠLJANI
200C082	RAŽLJEVO	DOM
200C083	RIJEKE - DIO 1	PROSTORIJE MZ
200C084	SANDIĆI	PROSTORIJE MZ
200C085A	ŠATOROVIĆI - REPINO BRDOA	PROSTORIJE MZ ŠATOROVIĆI
200C085B	ŠATOROVIĆI - REPINO BRDOB	PROSTORIJE MZ ŠATOROVIĆI
200C086	SLIJEPČEVIĆI	PROSTORIJE MZ
200C087	SRPSKA VAROŠ - CENTAR 6 - DIO 1	PROSTORIJE MZ
200C088	SRPSKA VAROŠ - CENTAR 6 - DIO 2	IV OŠ (TAMARA BEGOVIĆ)
200C089	SRPSKA VAROŠ - CENTAR 6 - DIO 3	DOM KULTURE
200C090	SRPSKA VAROŠ - CENTAR 6 - DIO 4	IV OŠ (TAMARA BEGOVIĆ)
200C091	STANOVI	PROSTORIJE MZ
200C092	STARI RASADNIK - DIO 1	PROSTORIJE MZ
200C093	STARI RASADNIK - DIO 2	PROSTORIJE MZ
200C094	STOLIN	DRUŠTVENE PROSTORIJE – MZ DONJI BREZIK
200C095	ŠTREPICI	PROSTORIJE MZ
200C096	TRNJACI	PROSTORIJE MZ
200C097	ULICE	OŠ ULICE
200C098	ULOVIC	PROSTORIJE MZ
200C099	VITANOVIĆI	OŠ VITANOVIĆI
200C100	VUČILOVAC	PROSTORIJE MZ
200C101	VUKŠIĆ GORNJI - VUKŠIĆ DONJI	PROSTORIJE MZ VUKŠIĆ GORNJI
200C102	DIZDARUŠA - DIO 2	DOM
200C103	4. JULI-DIO 3	PROSTORIJE MZ
200C104	BROD-DIO 2	OŠ BROD
200C105	SULJAGIĆA SOKAK-DIO 2	IGRALIŠTE "GAJ"
200C106	CENTAR 4-DIO 3	IV O.Š (TAMARA BEGOVIĆ)
200C107	ČANDE	PROSTORIJE MZ
200C108	PLAZULJE	PROSTORIJE MZ
200C109	KLANAC - DIO 3	OŠ KLANAC
200C110	BREZIK	OŠ DONJI BREZIK
200C111	DIZDARUŠA - DIO 3	DOM
200C112	RIJEKE - DIO 2	PROSTORIJE MZ
200C113	BIJELJINSKA CESTA - DIO 5	I OŠ (JELENKA VOČKIĆ)
200C114	IVICI - DIO 3	PROSTORIJE OFK BRČKO
200C115	LANIŠTA	PROSTORIJE MZ
200C116	ILIĆKA - DIO 2	OŠ ILIĆKA
200C117	ILIĆKA - DIO 3	OŠ ILIĆKA
200C118	ILIĆKA - DIO 4	OŠ ILIĆKA
200C119	DONJI BREZIK - DIO 2	OŠ DONJI BREZIK
200C120	GREDICE 1 - DIO 2	PROSTORIJE MZ

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
200C121	KOLOBARA - DIO 3	III OŠ (ZAIM MUŠANOVIĆ)
200C122	BRODUŠA - DIO 2	PROSTORIJE MZ
200C123	SRPSKA VAROŠ - CENTAR 6 - DIO 5	IV OŠ (TAMARA BEGOVIĆ)
200C124	GREĐICE 2	PROSTORIJE MZ GREĐICE 2

3.3. Tehnički aspekt pilot projekta 3 - Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača

188. U cilju usaglašavanja svih aspekata provođenja pilot projekta 3, u izvještajnom periodu održan je sastanak (12.08.2024.) s predstavnicima kompanije Smartmatic⁸¹ koja je izabrana od strane Misije OSCE-a BiH da osigura hardversku i softversku infrastrukturu za ovaj pilot projekat. Svrha sastanka je bila predstavljanje tehničkog rješenja po pilot projektu biometrijske identifikacije i autentifikacije birača i utvrđivanje sljedećih aktivnosti.⁸² Pored predstavnika CIK BiH sastanku su prisustvovali i predstavnik IDDEEA-e, Democracy Internationala i Misije OSCE-a u BiH.

189. Na sastanku je prezentirana oprema i status aplikacije za identifikaciju i autentifikaciju birača.

Slika 7: Pregled rješenja za pilot projekat 3 - Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača

190. Projektno rješenje za identifikaciju birača na biračkom mjestu predviđa korištenje biometrijskih podataka, od čega se otisak prsta smatra najsigurnijim vidom identifikacije. To podrazumijeva 3 koraka: 1. Upravljanje identitetom, 2. Biometrijsku identifikaciju birača koja se vrši putem uređaja (hardver) i 3. Aplikaciju koja pohranjuje sve aktivnosti koje su se dogodile korištenjem uređaja.

191. Tokom ovog sastanka dogovoreno je da Smartmatic sačini tehničke i sigurnosne specifikacije te ih putem OSCE-a dostavi CIK-u BiH; CIK BiH se obavezao da će nakon prijema dokumenata planirati izradu podzakonskih akata u naredna dva dana od

⁸¹ Yoslanie Benítez Ruza, proizvodna menadžerica za digitalnu transformaciju i Juan Padron.

⁸² Sastanku su prisustvovali: ispred CIK BiH -predsjednica, generalni sekretar, šefovi sektora/odsjeaka i stručne službe.

okončanja prijevoda, te nakon toga uputiti dopis IDDEEA-i da se omogući pristup CBS-u.

192. Otvorena pitanja koja su trebala biti adresirana u daljnjoj izradi aplikacije su bila: a) Definiranje konačnog predloška (template) aplikacije; b) Rukovanje / pohranjivanje slipa (papirni listić) koji se izdaje biraču koji je ostvario biračko pravo (riješiti pitanje kome se slip dodjeljuje); c) Davanje PIN kodova i davanje mogućnosti potpisa (za određene članove ili sve članove biračkog odbora) na slipovima koji sadržavaju izvještaj i d) Druga pitanja u izradi aplikacije.
193. Dana, 23.09.2024. u Centru za edukaciju CIK BiH izvršeno je testiranje aplikacije i opreme po pilot projektu 3 - Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača za članove CIK BiH i uposlenike Sekretarijata CIK BiH uz prisustvo predstavnika Smartmatic-a i Misije OSCE-a u BiH.

Slika 8: Testiranje aplikacije i opreme po pilot projektu 3 - Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača

194. Dana, 27. i 28.09.2024. godine u Brčko distriktu BiH organizirana je demonstracija korištenja uređaja, pri čemu je više desetina građana imalo priliku da isproba uređaje i uspješno prođe proces biometrijske identifikacije i autentifikacije.

3.3.1. Način provođenja Pilot projekta 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača

195. Način provođenja Pilot projekta 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača, Sistem za upravljanje identitetom, dužnosti korisnika i način rada Sistema za upravljanje identitetom, mjere zaštite i sigurnosti, način obrade podataka i izvještavanje, te obrasci i potvrde utvrđeni su u „Pravilniku o načinu provođenja Pilot projekta 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača za Lokalne izbore 2024. godine na području Brčko distrikta BiH⁸³ koji je usvojen na 60. sjednici CIK BiH održanoj 02.09.2024. godine.
196. **Sistem za upravljanje identitetom** je skup hardverskih i softverskih komponenti koji služi za proces identifikacije i autentifikacije birača na biračkom mjestu. Sistem za upravljanje identitetom koristi sljedeće podatke o biračima i biračkim mjestima: 1) Podatke o biračima iz Centralnog biračkog spiska, 2) Podatke o biračkim mjestima, 3) Podatke o važenju ličnih isprava, 4) Fotografiju birača i 5) Otisak prsta što je regulirano u članu 5. Pravilnika o načinu provođenja Pilot projekta 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača (u daljnjem tekstu Pravilnik).
197. Korisnici Sistema za upravljanje identitetom su administrator,⁸⁴ operater⁸⁵, glavni operater⁸⁶, konfigurator⁸⁷ i predsjednik biračkog odbora⁸⁸ (Član 6. Pravilnika).
198. **Pripremne radnje za korištenje uređaja na biračkom mjestu** obavlja Konfigurator koji vrši prijavu korisnika na uređaj za identifikaciju birača (VIU uređaj)⁸⁹ uz korištenje dostavljenih akreditiva i pristupnih podataka. Unos šifre ili naziv biračkog mjesta vrši se putem tastature na ekranu. Nakon što je biračko mjesto za koje će VIU uređaj biti korišten odabrano, sistem prikazuje naziv osnovne izborne jedinice i adresu biračkog mjesta, te zahtijeva potvrdu dodjele biračkog mjesta. Potvrdom biračkog mjesta od strane konfiguratora, VIU uređaj je dodijeljen biračkom mjestu i nije ga moguće koristiti na drugom biračkom mjestu, niti ga može koristiti lice koje nema akreditive i ovlaštenja za rad na VIU uređaju za to biračko mjesto (Član 7. Pravilnika).

⁸³ „Službeni glasnik BiH“, broj 61/24

⁸⁴ **Administrator** je zaposlenik Centralne izborne komisije BiH čija je dužnost priprema, sigurnost i konfiguriranje Sistema za upravljanje identitetom.

⁸⁵ **Operater** je imenovano i obučeno lice koje preuzima, postavlja i dijagnosticira uređaj na biračkom mjestu, otvara biračko mjesto, vrši pretragu birača u elektronskom izvodu iz Centralnog biračkog spiska, autentifikaciju i identifikaciju birača, izdaje odgovarajuće potvrde, zatvara biračko mjesto, štampa početni i završni izvještaj, pakuje uređaj, prenosi podatke s USB - kartice i vrši primopredaju uređaja nakon završenog procesa na biračkom mjestu.

⁸⁶ **Glavni operater** je imenovano i obučeno lice koje je zaduženo za dijagnostiku uređaja, resetiranje pristupnih šifri, postavku datuma i vremena i zamjenu uređaja na biračkom mjestu u slučaju neispravnosti uređaja.

⁸⁷ **Konfigurator** je zadužen za pripremu i pohranu podataka na VIU uređaju, podešavanje parametara VIU uređaja što uključuje postavku datuma i vremena rada uređaja, kreiranje Smart kartica i pristupnih pinova, te kontrolnu provjeru rada VIU uređaja prije upućivanja na biračko mjesto.

⁸⁸ **Predsjednik biračkog odbora** je imenovano lice od strane izborne komisije zaduženo da omogući nesmetan rad operatera, glavnog operatera i korištenja VIU uređaja na biračkom mjestu, te da odobri posebnim Pin-om i Smart karticom početak/kraj rada VIU uređaja na biračkom mjestu, identifikaciju i autentifikaciju lica koja se ne mogu identifikirati i autentificirati putem biometrijskih podataka.

⁸⁹ eng. VIU - Voter identification unit koji se koristi na biračkom mjestu koji omogućava pohranu, identifikaciju birača, te zaštitu aplikacije i podataka.

199. **Preuzimanje i postavka opreme na biračkom mjestu** - Oprema za provođenje Pilot projekta na biračko mjesto dostavlja se najkasnije 12 sati prije otvaranja biračkog mjesta u skladu s članom 29. Uputstva o provođenju Pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz upotrebu izbornih tehnologija.⁹⁰ Prilikom preuzimanja opreme koju čini VIU uređaj, USB - memorijske kartice, koverta i kutija za pohranu potvrda, zaštitnih pečata sa serijskim brojem i sredstvo i oprema za čišćenje, operater vrši kontrolu primljene opreme, te utvrđuje da li je ista kompletno dostavljena i bez fizičkih oštećenja o čemu sačinjava Zapisnik.
200. Operater opremu, upakovanu u originalnoj ambalaži postavlja na biračko mjesto u prisustvu predsjednika i članova biračkog odbora tokom uređenja biračkog mjesta vodeći računa da postavkom opreme neće ugrožavati rad i procedure rada biračkog odbora na dan izbora.
201. Oprema se postavlja na dijelu prostora do člana biračkog odbora zaduženog za identifikaciju birača na biračkom mjestu. Postavljanje opreme obuhvata sljedeće radnje: postavljanje stola i stolice, smještaj opreme u originalnoj ambalaži na stol i osiguranje izvora napajanja električnom energijom za VIU uređaj. Operater je prisutan na biračkom mjestu sve dok birački odbor ne završi s uređivanjem prostora biračkog mjesta i ne napusti prostor nakon zaključavanja i osiguravanja biračkog mjesta (član 8. Pravilnika).
202. **Početak rada i otvaranje biračkog mjesta** - Rad operatera na biračkom mjestu počinje jedan sat prije otvaranja biračkog mjesta. Operater vrši otpakivanje uređaja iz originalne ambalaže, postavlja USB – memorijsku karticu,⁹¹ stavlja zaštitne pečate na uređaj, čisti čitač otiska prsta i priključuje uređaj na izvor električne energije⁹².
203. Zatim, operater uključuje VIU uređaj i počinje s radom odnosno otvara proces identifikacije i autentifikacije birača na VIU uređaju koji uključuje sljedeće radnje:
- Operater se prijavljuje koristeći svoj PIN kod⁹³, te bira opciju identifikacije birača,
 - Aplikacija za identifikaciju i autentifikaciju birača (u daljnjem tekstu VIA aplikacija) potvrđuje da li se radnja može izvesti na trenutno podešeni datum i vrijeme, prema vremenu otvaranja koje je unaprijed definirano kao dozvoljeno za otvaranje, te prikazuje informacije o izborima.
 - Ukoliko je potrebna dvofaktorska autentifikacija (2FA) predsjednika biračkog odbora, potvrdit će je putem dodijeljene SMART kartice⁹⁴ i PIN-a za početak rada.
 - Nakon provjere pristupnih PIN-ova i Smart kartice, VIU uređaj počinje s radom, te omogućava štampanje početnog Izvještaja.
 - VIU uređaj otvara proces identifikacije, potvrđuje da je biračko mjesto otvoreno, te mijenja status VIU uređaja u "Otvoreno".

⁹⁰ "Službeni glasnik BiH", broj 1/24

⁹¹ Posebna vrsta kartice koja omogućava pohranu zaštićenih podataka

⁹² Radnje utvrđene u članu 31. Uputstva o provođenju Pilot projekata

⁹³ PIN - personalni identifikacioni broj je generirana šifra za pristup VIU uređaju ili odobravanje posebnih procedura za identifikaciju i autentifikaciju.

⁹⁴ Posebna vrsta plastičnih kartica koje u sebi sadrže mikroprocesore za pohranjivanje podataka i rad s VIA aplikacijom i VIU uređajem za identifikaciju i autentifikaciju birača na biračkom mjestu.

204. U slučaju da operater ili predsjednik biračkog odbora nisu u mogućnosti provesti gore navedene radnje, operater obavještava predsjednika biračkog odbora i kontaktira Glavnog operatera za tehničku podršku (član 9. Pravilnika).

Izvještaj o otvaranju biračkog mjesta

2024 IZVJEŠTAJ O OTVARANJU / ИЗВЈЕШТАЈ О ОТВАРАНЊУ	
200 ВРСКО ДИСТРИКТ ВИН / ВРСКО ДИСТРИКТ БИХ 200С006 БИЈЕЛИНСКА ЦЕСТА - ДИО 1 / БИЈЕЛИНСКА ЦЕСТА - ДИО 1	
БРОЈ РЕГИСТРИРАНИХ ГЛАСАЧА / ЕРОЈ	100
БРОЈ ВЕРИФИЦИРАНИХ ГЛАСАЧА / ЕРОЈ ВЕРИФИКОВАНИХ БИРАЧА	0
..... ОПЕРАТЕР / ОПЕРАТЕ	
..... ПРЕДСЈЕДНИК / ПРЕДСЈЕДНИК	
НАПОМЕНА / НАПОМЕНА	
06/10/2024 07:10:08 ENVV81BA0000819 1.5.3 ASUKMMMMMMKKKKK JKKLLLLLLLLLLLLLLL HHHHHHHHHHHGGGGGGYK GHHJKIOLOLOLKHJAYUA	

Proces identifikacije i autentifikacije (član 10. Pravilnika)

205. Postupak identifikacije i autentifikacije vrši se u skladu s članom 32. Uputstva o provođenju Pilot projekata i počinje po otvaranju biračkog mjesta, te istom pristupaju prvo predsjednik i članovi biračkog odbora koji su upisani birači na tom biračkom mjestu.
206. **Proces identifikacije i autentifikacije obuhvata sljedeće radnje i postupke** - Po dolasku na svoje biračko mjesto, birač svoj identifikacioni dokument predaje **operateru** uređaja za biometrijsku identifikaciju i autentifikaciju, koji provlači lični dokument tj. dio dokumenta s mašinski čitljivom zonom kroz MRZ čitač, ili ručno unosi jedinstveni matični broj-JMB birača, ili ime i prezime birača i datum rođenja u slučaju kada je lični dokument oštećen ili nečitljiv.
207. Nakon što je pronađen birač koji je upisan u izvodu iz Centralnog biračkog spiska za glasanje na ovom biračkom mjestu koji još nije ostvario svoje biračko pravo, VIU uređaj ispisuje baner na ekranu zelene boje i prikazuje detaljne informacije o biraču, uključujući i fotografiju.
208. Biraču kod kojeg je uspješno izvršena autorizacija ličnog dokumenta i biračkog mjesta omogućava se uzimanje otiska prsta (desni kažiprst) kako bi se izvršilo upoređivanje podataka s podacima učitanim na VIU uređaj za to biračko mjesto. VIU uređaj automatski provjerava kvalitetu skeniranog otiska prsta, te potvrđuje podatke upoređivanja, te se na ekranu prikazuje vizuelna potvrda uspješne verifikacije, o čemu se bilježi odgovarajući revizijski trag i štampa odgovarajuća potvrda. Birač potvrdu

ubacuje u posebnu kutiju, potpisuje se u izvod iz Centralnog biračkog spiska i nastavlja proceduru glasanja utvrđenu Pravilnikom o provođenju izbora.

LOKALNI
IZBORI
2024
POTVRDA O VERIFIKACIJI BIRAČA /
ПОТВРДА О ВЕРИФИКАЦИЈИ БИРАЧА
200 BRČKO DISTRIKT VIN / БРЧКО ДИСТРИКТ
ВИН
200C006
BIELINSKA CESTA - DIO 1 /
БИЕЛИНСКА ЦЕСТА - ДИО 1
360413087
JMB / JMB: 1234567891012
RB / RB: 40
PREZIME (IME RODITELJA) IME
Photo
NAPOMENA /
НАПОМЕНА
06/10/2024 07:10:08
ENW818A00000819
1 5 3
ASUKMMMMMMMMKKKK
JKLLELLLLLLLLLLLLL
HJJJJJJJJJJJJJJJJJJJJ
GHUJIOIOLKOHUAYUA

Potvrda o verifikaciji

209. Biraču koji zbog svog fizičkog stanja ili nemogućnosti sistema da preuzme otisak prsta, omogućava se ponovno uzimanje otiska istog prsta. Ovu radnju moguće je ponoviti s istim prstom maksimalno tri (3) puta za svaki od sljedećih prstiju: kažiprst i palac desne ruke, zatim kažiprst i palac lijeve ruke.
210. Ukoliko sistem zbog kvaliteta preuzetog otisaka prsta nije mogao identificirati i autentificirati birača omogućava se davanje sljedećeg otiska prsta. Ako birača nije bilo moguće identificirati putem otiska sa svim prstima, tada će identifikacija biti urađena po proceduri utvrđenoj u članu 11. ovog Pravilnika koja podrazumijeva da se tom biraču koji je upisan na izvodu iz Centralnog biračkog spiska za to biračko mjesto dozvoli glasanje nakon što predsjednik biračkog odbora putem PIN-a i Smart kartice odobri isto. Zatim se biraču izdaje potvrda koju on ubacuje u posebnu kutiju, te nastavlja proceduru utvrđenu članom 32. stav (5) Uputstva o provođenju Pilot projekata.
211. Tokom procesa identifikacije i autentifikacije operater je dužan povremeno očistiti zonu čitača otiska prsta.
212. **Sprječavanje glasanja više puta ili glasanja u ime drugog lica** - Ukoliko se procesom identifikacije i autentifikacije utvrdi da je birač već ostvario biračko pravo na biračkom mjestu ili su identifikacioni/autentificirani podaci različiti, uključuje se alarm, na ekranu se ispisuje baner crvene boje s informacijama o biraču koje su dostupne, štampa odgovarajuća potvrda i bilježe podaci u revizijskim zapisima. Potvrdu operater zadržava i ubacuje u posebnu kovertu, obavještava predsjednika biračkog odbora da je birač već iskoristio biračko pravo ili je pokušano glasanje u ime drugog lica (član 12. Pravilnika).

2024
 ЛОКАЛНИ ИЗБОРИ
 ПОКАЛНИ

**POTVRDA O VIŠESTRUKOM
 РОКУШАЈУ VERIFIKACIJE /
 ПОТВРДА О ВИШЕСТРУКОМ
 ПОКУШАЈУ ВЕРИФИКАЦИЈЕ**

200 ВРЧКО ДИСТРИКТ ВИН / БРЧКО ДИСТРИКТ БИХ
200С006
 БИЈЕЉИНСКА ЦЕСТА - ДИО 1 /
 БИЈЕЉИНСКА ЦЕСТА - ДИО 1

**БИРАЧ ЈЕ ВЕЋ ИДЕНТИФИКОВАН/
 IDENTIFICIRAN NA OVOM BM /
 БИРАЧ ЈЕ ВЕЋ ИДЕНТИФИКОВАН НА
 ОВОМ БМ**

ЈМБ / ЈМБ: **1234567891012**
 РВ / РЕ: **40**

PREZIME (ИМЕ РОДИТЕЉА) ИМЕ
ПРЕЗИМЕ (ИМЕ РОДИТЕЉА) ИМ

Photo

НАРОМЕНА /
 НАПОМЕНА

06/10/2024 07:10:08
 ENVV818A00000819
 1.5.3
 ABUKMHHMMHHMMKKKK
 JKLLLLLLLLLLLLLLLLLN
 HHHHHHHHHHGFDDERYK
 GHUJIOLOLKHUAYUA

**Potvrda o
 višestrukome glasanju**

213. **Birač koji se ne nalazi na biračkom mjestu** - U slučaju birača za kojeg se postupkom iz člana 10. ovog Pravilnika utvrdi, da nije upisani birač na biračkom mjestu, VIU uređaj se dva (2) puta zvučno oglasi, na ekranu VIU uređaja ispisuje se baner žute boje i informacije o biraču, ukoliko se isti nalazi upisan u Centralni birački spisak u toj izbornoj jedinici, štampa odgovarajuća potvrda i bilježe podaci u revizijskim zapisima. Potvrdu operater zadržava i ubacuje u posebnu kovertu, te obavještava predsjednika biračkog odbora i birača na kojem biračkom mjestu može ostvariti svoje biračko pravo ukoliko je dostupna informacija o biračkom mjestu (član 13. Pravilnika).

2024
 ЛОКАЛНИ ИЗБОРИ
 ПОКАЛНИ

**POTVRDA O POGREŠNOM
 БИРАЧКОМ МЈЕСТУ /
 ПОТВРДА О ПОГРЕШНОМ
 БИРАЧКОМ МЈЕСТУ**

200 ВРЧКО ДИСТРИКТ ВИН / БРЧКО ДИСТРИКТ БИХ
200С006
 БИЈЕЉИНСКА ЦЕСТА - ДИО 1 /
 БИЈЕЉИНСКА ЦЕСТА - ДИО 1
 06/10/2024 07:00:00

**БИРАЧ ЈЕ РЕГИСТРОВАН НА
 DRUGOM БИРАЧКОМ МЈЕСТУ
 БИРАЧ ЈЕ РАСПОРЕЂЕН НА
 БИРАЧКО МЈЕСТО / БИРАЧ ЈЕ
 РАСПОРЕЂЕН НА БИРАЧКО
 МЕСТО**

200С010
BREZOVO POLJE SELO
/ БРЕЗОВО ПОЉЕ СЕЛО

РВ / РЕ: **40**
 ЈМБ / ЈМБ: **123456789101**

PREZIME (ИМЕ РОДИТЕЉА) ИМЕ
ПРЕЗИМЕ (ИМЕ РОДИТЕЉА) ИМ

НАРОМЕНА /
 НАПОМЕНА

06/10/2024 07:10:08
 ENVV818A00000819
 1.5.3
 ABUKMHHMMHHMMKKKK
 JKLLLLLLLLLLLLLLLLLN
 HHHHHHHHHHGFDDERYK
 GHUJIOLOLKHUAYUA

**Potvrda o pogrešnom
 biračkom mjestu**

214. **Zatvaranje biračkog mjesta (Član 14. Pravilnika)** - Nakon što je predsjednik biračkog odbora u skladu s članom 21. Pravilnika o provođenju izbora (“Službeni glasnik BiH”, br. 31/24) objavio da je biračko mjesto zatvoreno operater na VIU uređaju počinje proceduru zatvaranja biračkog mjesta.
215. Nakon što je zatvoreno biračko mjesto za glasanje birača, operater se prijavljuje koristeći svoj PIN kod, te bira opciju zatvaranje biračkog mjesta, VIA aplikacija potvrđuje da li se radnja može izvesti na trenutno podešeni datum i vrijeme, prema vremenu otvaranja koje je unaprijed definirano kao dozvoljeno za zatvaranje biračkog mjesta, te prikazuje informacije o izborima; Dvofaktorskom autentifikacijom (2FA), predsjednika biračkog odbora potvrdit će putem dodijeljene SMART kartice i PIN-a završetak rada identifikacije i autentifikacije na biračkom mjestu. Nakon provjere pristupnih PIN-ova i Smart kartice, VIU uređaj omogućava štampanje završnog Izvještaja i zatvaranje procesa identifikacije i autentifikacije.
216. Zatvaranjem biračkog mjesta na VIU uređaju, te provedenim radnjama iz stava (2) ovog člana, konsolidirane datoteke koje sadrže sve revizijske tragove identifikacije i autentifikacije birača su dostupne za ekstrakciju i konsolidiranje u Sistem za upravljanje identitetom.

Izvještaj o zatvaranju biračkog mjesta

 IZVJEŠTAJ O ZATVARANJU / ИЗВЈЕШТАЈ О ЗАТВАРАЊУ 200 ВРЧКО ДИСТРИКТ ВИН / БРЧКО ДИСТРИКТ БИХ 200С006 ВЈЕЉИНСКА ЦЕСТА - ДИО 1 /	
BROJ REGISTRIRANIH GLASAČA / БРОЈ РЕГИСТРОВАНИХ	1000 (100%)
BROJNOST SA AUTORIZACIJOM / УКУПНО БРОЈЕВИ	550 (55.5%)

РЕДОВНИ ПРОВЈЕРЕНИ БИРАЧИ / РЕДОВНИ ПРОВЈЕРЕНИ ГЛАСАЧИ	500 (90%)
VERIFIKACIJE SA OVLAŠĆENIEM / ВЕРИФИКАЦИЈЕ СА	50 (10%)
OPERATER / ОПЕРАТЕР ----- PREDSJEDNIK / ПРЕДСЈЕДНИК ----- ČLAN / ЧЛАН 1 ----- ----- ----- -----	
NAPOMENA / НАПОМЕНА 06/10/2024 07:10:08 ENVV618A00000819 1.5.3 ASUKMMMMMMMMMMMMKKK JKLKLLLLLLLLLLLLLLLLN HJJJJJJJJJJJJJJGDDERYK GHUJIOIOLKOHUAYUA	

Odziv

 ODZIV/ODAZIV/ОДЗИВ 200 ВРЧКО ДИСТРИКТ ВИН / БРЧКО ДИСТРИКТ БИХ 200С006 ВЈЕЉИНСКА ЦЕСТА - ДИО 1 / БИЕЉИНСКА ЦЕСТА - ДИО 1 06/10/2024 07:00:00	
BROJ REGISTRIRANIH БИРАЧА / БРОЈ РЕГИСТРОВАНИХ БИРАЧА	600 (100%)
УКУПНО СА АУТОРИЗАЦИЈОМ / УКУПНО СА АУТОРИЗАЦИЈОМ	500 (83%)

ЖЕНЕ	250 (50%)
МУШКАРЦИ	250 (50%)
 06/10/2024 07:10:08 ENVV618A00000819 1.5.3 ASUKMMMMMMMMMMMMKKK JKLKLLLLLLLLLLLLLLLLN HJJJJJJJJJJJJJJGDDERYK GHUJIOIOLKOHUAYUA	

217. **Vraćanje opreme** - Nakon što je završio sa svim radnjama utvrđenim u članu 14. ovog Pravilnika, operater vrši deinstalaciju i pakovanje opreme, pakovanje potvrda i izvještaja, te postupa na način utvrđen u članu 35. Uputstva o provođenju Pilot projekata. Predsjednik biračkog odbora je dužan opremu uz osjetljivi izborni materijal dostaviti s biračkog mjesta izbornoj komisiji, gdje se oprema skladišti do povrata CIK-u BiH.
218. **Radnje nakon izbora - Član 16. Pravilnika** – Birački odbor predaje opremu Tehničaru⁹⁵ na lokaciji izborne komisije, o čemu se sačinjava Zapisnik u kojem se konstatira stanje primljene opreme, vadi USB memorija i upakuje za dostavu CIK BiH. U CIK BiH vrši se učitavanje podataka putem Sistema za upravljanje identitetom s USB memorija koja je korištena na svakom pojedinačnom VIU uređaju.
219. USB memorija sadrži revizijske zapise identifikacije i autentifikacije birača izvršene tokom izbornog dana, uključujući:
- Bazu podataka identificiranih birača,
 - Rezultat podudaranja otisaka prstiju birača tokom procesa identifikacije i autentifikacije,
 - Spisak birača koji su identificirani bez podudaranja otisaka prstiju, i
 - Revizijski zapisi zabilježeni od strane VIU uređaja o svim aktivnostima koje su provedene u VIU uređaju.
220. Prije uvoza podataka Sistem za upravljanje identitetom pokreće provjeru integriteta paketa kako bi osigurao sigurnost i tačnost sadržaja USB memorije što uključuje: provjeru generiranih digitalnih potpisa, te provjeru da nijedan prethodni paket/podatak nije uvezen ranije, nakon čega se vrši uvoz podataka u Sistem za upravljanje identitetom.
221. **Izvještavanje** - Za potrebe izrade Izvještaja utvrđenih članom 34. Uputstva o provođenju Pilot projekata, Sistem za upravljanje identitetom ima mogućnost izrade različitih izvještaja koristeći podatke konsolidirane s VIU uređaja koji uključuju: 1) Statistiku identifikacije i autentifikacije biračima, Informacije o biračima i 3) Status VIU uređaja (član 17. Pravilnika).

3.3.2 Mjere sigurnosti i zaštite uređaja i podataka

222. Mjere sigurnosti i zaštite uređaja i podataka su regulirane u članu 18. Pravilnika.
223. Sistem za identifikaciju birača uključuje sljedeće mjere sigurnosti i zaštite podataka i uređaja:
- a) Višestruke slojeve sigurnosnih kontrola,
 - b) Posebno dizajniran i urađen hardver i softver,
 - c) Posebno doraden operativni sistem VIU uređaj,
 - d) Ugrađenu zaštitu od neovlaštenog pristupa,
 - e) Fizičko zaključavanje vanjskih portova,
 - f) Šifrirane i digitalno potpisane informacije i podatke,

⁹⁵ Tehničar je lice koje pruža tehničku pomoć operateru na dan izbora.

- g) Pohranjivanjem procesa u dnevničke zapise.
224. Pristup serveru i podacima je moguć uz prisustvo ovlaštenog predstavnika CIK BiH i ovlaštenog lica izvođača radova, pri čemu se koristi šifra koju čine dva dijela, od čega po jedan dio imaju ovlašteni predstavnici CIK BiH, a drugi dio ovlašteni predstavnici izvođača radova. Pristupni podaci sa šifrom pohranjuju se u dvije odvojene koverte u sefu CIK BiH. Detaljne mjere, način, i vrste sigurnosti i zaštite utvrđene su Specifikacijom softverskih zahtjeva.
225. **Ograničenje komunikacije** - Komunikacija VIU uređaja tokom izbornog procesa na biračkom mjestu nije moguća odnosno, razmjena podataka između VIU uređaja i Sistema za upravljanje identitetom vrši se pomoću USB memorija koje sadrže šifrirane konfiguracione podatke. Tokom rada na biračkom mjestu, svi komunikacioni portovi na VIU uređaju fizički su blokirani kako bi se spriječila bilo koja vrsta komunikacije s vanjskim uređajem ili sistemom što je regulirano u članu 19. Pravilnika.
226. **Obrazci izvještaja, potvrda i akreditivi** koji će biti dostupni prilikom provođenja pilot projekta 3 su:
- a) Obrazac Izvještaj o otvaranju biračkog mjesta,
 - b) Obrazac Izvještaj o zatvaranju biračkog mjesta,
 - c) Potvrda o verifikaciji birača,
 - d) Potvrda o višestrukome glasanju,
 - e) Potvrda o pogrešnom biračkom mjestu,
 - f) Obrazac odziv,
 - g) Obrazac Akreditiva,
 - h) Zapisnik o primopredaji.⁹⁶
227. Primjeri obrazaca izvještaja su dati u prethodnom tekstu, a u nastavku je prikazan Obrazac Akreditiva.

⁹⁶ Član 22 Pravilnika o načinu provođenja Pilot projekta 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača

Obrazac Akreditiva

	<p>BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO</p> 	<p>БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА</p>				
<p>AKREDITIV _____ / АКРЕДИТИВ _____ / AKREDITIV _____</p>						
<p>POŠTOVANI _____,</p>						
<p>INFORMACIJE O VAŠEM BIRAČKOM MJESTU SU SLJEDEĆE: OPĆINA [MUNICIPALITY_CODE I IME] I BIRAČKO MJESTO: [POLLING_STATION_CODE I IME] /</p>						
<p>ПОШТОВАНИ _____,</p>						
<p>ИНФОРМАЦИЈЕ О ВАШЕМ БИРАЧКОМ МЈЕСТУ СУ СЛЈЕДЕЋЕ: ОПШТИНА [MUNICIPALITY_CODE I IME] И БИРАЧКО МЈЕСТО: [POLLING_STATION_CODE I IME]</p>						
<p>POŠTOVANI _____,</p>						
<p>INFORMACIJE O VAŠEM BIRAČKOM MJESTU SU SLJEDEĆE: OPĆINA [MUNICIPALITY_CODE I IME] I BIRAČKO MJESTO: [POLLING_STATION_CODE I IME] /</p>						
<table border="1"><tr><td>ULOGA / УЛОГА</td><td>PIN / KOD / КОД</td></tr><tr><td> </td><td> </td></tr></table>			ULOGA / УЛОГА	PIN / KOD / КОД		
ULOGA / УЛОГА	PIN / KOD / КОД					
<p>S POŠTOVANJE / С ПОШТОВАЊЕ</p>						
<p>CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA BiH / ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА БиХ / SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO BiH</p>						
<p>_____</p>						
<p>[MUNICIPALITY CODE AND NAME]</p>						
<p>[PS_CODE AND NAME]</p>						
<p>[POLLING STATION_ADDRESS]</p>						

3.3.3 Uklanjanje podataka sa Sistema za upravljanje identitetom

228. Nakon provođenja Pilot projekta 3 svi podaci sa servera i uređaja koji se koriste na biračkom mjestu koji omogućava pohranu, identifikaciju birača te zaštitu aplikacije i podataka (VIU uređaj) trajno se uklanjaju u skladu s članom 23. Pravilnika o čuvanju i posebnim mjerama tehničke zaštite ličnih podataka birača na biračkim mjestima na kojima se provode pilot projekti 1. – Autentifikacija birača i transmisija rezultata i pilot projekat 3. – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača za lokalne izbore 2024.godine.⁹⁷
229. Brisanje podataka se vrši odmah nakon izbora u prostorijama CIK-a BiH uz prisustvo lica ovlaštenih od strane CIK-a BiH posebnom odlukom, o čemu se sačinjava Zapisnik, a obavještenje o uništenju podataka se dostavlja IDDEEA-i.

⁹⁷ Ibid., Član 20.

230. U cilju zaštite podataka koji se obrađuju u CIK-u BiH donesen je **Plan sigurnosti**⁹⁸, koji sadrži tehničke i organizacione mjere za sigurnost podataka, u skladu s odredbama Pravilnika o načinu čuvanja i posebnim mjerama tehničke zaštite.⁹⁹

3.3.4 Transport uređaja

231. Transport uređaja na kojim su integrirani lični podaci od CIK-a BiH do izborne komisije osnovne izborne jedinice u kojoj će biti proveden pilot projekat do biračkog mjesta odnosno od biračkog mjesta do izborne komisije osnovne izborne jedinice i povratak do CIK-a BiH bit će izvršen uz nadzor ovlaštenog lica imenovanog od strane CIK-a BiH, te uz policijsku pratnju.
232. Uređaji na kojima su integrirani lični podaci dostavljaju se na biračko mjesto jedan dan prije dana održavanja izbora, te se zaključavaju na biračkom mjestu koje osigurava policija.¹⁰⁰

3.3.5 Osoblje za provođenje pilot projekta 3

233. CIK BiH i predstavnici Smartmatic-a su u periodu od 16. do 17.09.2024. godine u Centru za edukaciju CIK BiH izvršili obuku za trenere, za pilot projekat 3. Polaznici obuke su bili treneri iz Brčko distrikta BiH, predstavnici IDDEEA-e, IT osoblje Sekretarijata CIK-a BiH i koordinatori za rad s OIK/GIK.
234. Nadalje, za potrebu provođenja pilot projekta na biračkim mjestima u Brčko distriktu BiH putem javnog poziva, planirano je angažiranje 10 glavnih operatera i 150 operatera.
235. Dana 27.09.2024. godine CIK BiH je donio Odluku o imenovanju glavnih operatera i operatera za instalaciju, provjeru, rad na opremi, rješavanje tehničkih problema, deinstalaciju i pripremu opreme za provođenje pilot projekata, a dana 02.10.2024. Odluku o izmjeni i dopuni odluke o imenovanju glavnih operatera i operatera kod provođenja pilot projekata. Za Pilot projekat 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača imenovano je 154 operatera.
236. Obuka operatera za rad na biračkim mjestima u Brčko distriktu BiH je provedena od 25. do 28.09.2024. godine uz podršku Misije OSCE-a u BiH.

⁹⁸ Akt Broj: 05-02-2-1879-2/24 od 10.09.2024. godine

⁹⁹ „Službeni glasnik BiH“, broj 67/09

¹⁰⁰ Član 16. Pravilnika o čuvanju i posebnim mjerama tehničke zaštite ličnih podataka birača na biračkim mjestima na kojima se provodi Pilot projekat 1 – Autentifikacija birača i transmisija rezultata, i Pilot projekat 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača za Lokalne izbore 2024. godine

3.4. Evaluacija projekta

237. Na osnovu provedenih aktivnosti Pilot projekat 3. i prikupljenih podataka, Tim za provođenje Pilot projekta 3. izvršit će evaluaciju i sačiniti detaljan Izvještaj o provedenom Pilot projektu 3. s preporukama koji će dostaviti CIK BiH na usvajanje.¹⁰¹
238. Parametar za evaluaciju uspješnosti aplikacije za identifikaciju će se odnositi na broj uspješnih autentifikacija. Pilot projektom će se pokazati koji je procenat kvaliteta otiska prsta potreban za uspješnu autentifikaciju birača.
239. Drugi parametar će se odnositi na offline režim rada aplikacije na biračkom mjestu.
240. Treći parametar uspješnosti aplikacije za identifikaciju i autentifikaciju birača na provođenju pilot projekta su aplikativni izvještaji.
241. Četvrti parametar će se odnositi na aplikativnu mogućnost izvlačenja statističkih pokazatelja koji se odnosi na broj birača koji su pristupili identifikaciji i autentifikaciji razvrstanih po spolu, životnoj dobi, uspješnim, neuspješnim identifikacijama, pokušajima višestrukog glasanja i sl.

3.5. Izazovi

242. Tokom priprema za provođenju pilot projekata glavni izazovi su se ogledali u činjenici da su svi koraci CIK BiH bili uvjetovani aktivnostima dobavljača i proces finalizacije podzakonskih akata je nastavljen sve do sredine septembra 2024. godine.
243. Vrlo kratki rokovi na realizaciji projekta, nedostatak adekvatnog IT osoblja u CIK BiH, dodatno je opteretilo rad institucije u izbornoj godini.
244. Implementacija projekta je zahtijevala angažman dodatnog osoblja, operatera s odgovarajućim IT kvalifikacijama koji će biti angažirani na biračkim mjestima gdje će se provoditi pilot projekat 3.
245. Nedovoljan broj prijavljenih kandidata na dva javna poziva CIK BiH za obavljanje poslova operatera na biračkim mjestima zbog čega je CIK BiH dva puta raspisao ponovni javni poziv.
246. Implementacija projekta je također zahtijevala donošenje niza podzakonskih akata i instrukcija što nije bilo predviđeno projektnim zadatkom.

¹⁰¹ Član 21. Pravilnika o načinu provođenja Pilot projekta 3 – Biometrijska identifikacija i autentifikacija birača

4. Pilot projekat 4 – Video nadzor na biračkim mjestima

247. Svrha video nadzora je implementacija pilot projekta provjere mogućnosti uvođenja izbornih tehnologija na biračka mjesta u vidu nadzora nad procesom glasanja i brojanja, putem snimanja audio i video tehnologijom u cilju zaštite integriteta procesa glasanja i brojanja.
248. Pilot projekat 4. provodi se na 10 biračkih mjesta u 5 osnovnih izbornih jedinica i to:
- Zenica
 - Centar Sarajevo
 - Banja Luka
 - Istočno Novo Sarajevo
 - Vlasenica.
249. Ovaj pilot projekat se finansira iz sredstava CIK-a BiH. Posao nabavke i instaliranja video nadzora je nakon provedene javne nabavke dodijeljen kompaniji Artco Group d.o.o. Sarajevo. Ukupna vrijednost okvirnog sporazuma je 25.600,00 KM bez PDV-a, odnosno 29.652,00 KM s PDV-om.
250. Kolegij CIK-a BiH je 02.07.2024. godine imenovao operativni tim za provođenje pilot projekta 4, a koji je sačinjen od 4 službenika Sekretarijata CIK-a BiH.¹⁰²

4.1. Legislativa

251. Za potrebe provođenja Pilot projekta 4 - Video nadzor, pored općih akata¹⁰³ koji su pripremljeni i usvojeni za sve pilot projekte, CIK BiH je na 59. sjednici održanoj 29.08.2024. godine donio **Uputstvo o instalaciji, korištenju opreme za video nadzor, prijenosu i čuvanju nadzornih video snimaka, o odgovornostima izbornih komisija i biračkih odbora, te prekršajima zbog kršenja propisanih pravila - Pilot projekat 4¹⁰⁴** (u daljnjem tekstu Uputstvo). Nadalje, CIK BiH je pripremio i **Instrukciju za izborne komisije osnovnih izbornih jedinica u kojima se provodi „Pilot projekat 4 - Video nadzor na biračkim mjestima“**.
252. Predmetnim Uputstvom utvrđuje se način instalacije i provjera funkcionalnosti opreme za video nadzor, korištenje opreme, vođenje evidencija o postupku korištenja video nadzora, postupanja u slučaju tehničkih problema s opremom, prijenos i čuvanje video

¹⁰² Zapisnik sa kolegija Centralne izborne komisije BiH broj: 63/2024 od 02.07.2024. godine

¹⁰³ Odluka o djelokrugu primjene pilot projekata Centralne izborne komisije BiH za Lokalne izbore 2024. godine (broj 05-1-02-2-419-1/24 od 03.04.2024.), Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o djelokrugu primjene pilot projekata Centralne izborne komisije BiH za Lokalne izbore 2024. godine (broj 05-1-02-2-419-2/24 od 16.08.2024), Uputstvo o provođenju pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz upotrebu izbornih tehnologija (broj 05-1-02-2-601-1/24), Odluka o određivanju biračkih mjesta za provođenje pilot projekata za Lokalne izbore 2024. godine (broj 05-1-02-2-1581-1/24 od 16.08.2024.), Uputstvo o provođenju pilot projekata na Lokalnim izborima 2024. godine uz upotrebu izbornih tehnologija (broj 05-1-02-2-601-1/24), Odluka o određivanju biračkih mjesta za provođenje pilot projekata za Lokalne izbore 2024. godine (broj 05-1-02-2-1581-1/24 od 16.08.2024.)

¹⁰⁴ „Službeni glasnik BiH“ broj 61/24

snimaka, deinstalacija i skladištenje opreme do povrata CIK-u BiH, odgovornosti nadležnih organa koji su u tom smislu zaduženi za provođenje izbora, kao i prekršaji zbog kršenja pravila postupanja s opremom za video nadzor.

4.2. Lokacija provođenja Pilot projekta 4 - Video nadzor na biračkim mjestima

253. Pilot projekat 4 – Video nadzor na biračkim mjestima za Lokalne izbore 2024. godine provodi se na 10 biračkih mjesta u pet osnovnih izbornih jedinica što je regulirano u članu 4. Odluke o određivanju biračkih mjesta za provođenje pilot projekata za Lokalne izbore 2024. godine.

a) Zenica – 2 biračka mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
093A017	CENTAR 1	OŠ “MEŠA SELIMOVIĆ”
093A020	CENTAR 4	OŠ “MEŠA SELIMOVIĆ”

b) Centar Sarajevo – 2 biračka mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
136A067	SKENDERIJA 1	EKONOMSKI FAKULTET POSLOVNA ŠKOLA, SKENDERIJA 70
136A069	SKENDERIJA 3	EKONOMSKI FAKULTET POSLOVNA ŠKOLA, SKENDERIJA 70

c) Banja Luka – 2 biračka mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
034B217	CENTAR 1/2	MZ CENTAR SIME ŠOLAJE 7
034B245	KULJANI 3	P.Š. JOVAN FUČIĆ KULJANI

d) Istočno Novo Sarajevo – 2 biračka mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
140B005	PETROVIĆI	PROSTORIJE MZ PETROVIĆI BR. 15
140B010	OŠ “SVETI SAVA” - 1	UL. KARADORĐEVA 1

e) Vlasenica – 2 biračka mjesta

Kod BM	Naziv BM	Lokacija
103B001	OSNOVNA ŠKOLA	O.Š. VLASENICA
103B009	BREGOVI	O.Š. VLASENICA

4.3. Tehnički aspekt pilot projekta 4 – video nadzor na biračkim mjestima

254. Oprema za video nadzor uključuje video kameru s odgovarajućim stalkom, uređajem za lokalnu pohranu podataka, te eventualno displej za prikaz video snimaka u realnom vremenu. (Član 6. Uputstva). Vrsta medija za pohranu video snimaka određuje se od strane CIK-a BiH prema tehničkim specifikacijama korištene opreme za video nadzor (u skladu s članom 4. Uputstva).
255. CIK BiH je 24.09.2024. godine potpisao ugovor za nabavku 10 setova kamera za nadzor glasačke kutije i proces prebrojavanja glasačkih listića. Isporuka na biračka mjesta će se realizirati dan prije izbora.
256. CIK BiH s operaterima dobavljača provjerava pravilno funkcioniranje opreme za video nadzor prije nego što je preda biračkim odborima na biračkim mjestima. Operateri dobavljača će pružiti tehničku podršku CIK-u BiH i biračkim odborima tokom izbornog dana.

4.3.1 Način provođenja Pilot projekta 4 – video nadzor na biračkim mjestima

257. **Tehničku opremu** za video nadzor Općinska izborna komisija **dostavlja** biračkom odboru na biračkim mjestima najkasnije 12 sati prije otvaranja biračkih mjesta na dan održavanja izbora. Birački odbor dužan je tehničku opremu za video nadzor odmah nakon preuzimanja zaključati na biračkom mjestu u prisustvu policije i odgovoran je za njihovu sigurnost od trenutka njihovog prijema do završetka svih svojih dužnosti (član 5. Uputstva).
258. **Instalacija i provjera opreme** - Za instalaciju opreme, provjeru, rad na opremi, rješavanje tehničkih problema, deinstalaciju i pripremu opreme za povrat nadležan je **operater** kojeg će imenovati CIK BiH što je regulirano u članu 7. Uputstva. Operater će tehničku opremu potrebnu za provođenje pilot projekta u koordinaciji s izbornom komisijom instalirati na biračkom mjestu odmah nakon zaprimanja opreme od strane biračkog odbora, te provjeriti funkcionalnost dostavljene opreme o čemu izvještava izbornu komisiju.
259. Na dan izbora **operater** će biti na biračkom mjestu najmanje jedan (1) sat prije otvaranja biračkog mjesta i ponovo provjeriti funkcionalnosti opreme prije otvaranja biračkog mjesta o čemu izvještava izbornu komisiju putem predsjednika biračkog odbora, a predsjednik biračkog odbora dužan je omogućiti pristup operateru uz lica iz člana 16. stav (1) Pravilnika o provođenju izbora¹⁰⁵ (član 8. Uputstva).

¹⁰⁵ U tom vremenskom periodu samo članovi biračkog odbora i akreditirani posmatrači mogu biti prisutni na biračkom mjestu.

260. **Rukovanje i korištenje opremom za video nadzor** - Video nadzor se postavlja na vidljivo mjesto unutar prostorija gdje su organizirana biračka mjesta, u blizini izvora napajanja, kako bi se osiguralo **snimanje glasačke kutije tokom procesa glasanja, a u toku procesa brojanja glasačkih listića snima stol za brojanje glasačkih listića**. Kako bi se osigurala tajnost glasanja i zaštita ličnih podataka, video nadzor se postavlja na način da ne snima unutrašnjost glasačkih kabina, kao ni ulazak birača na biračko mjesto, proces glasanja i izlazak birača s biračkog mjesta što je regulirano u članu 9. Uputstva.
261. **Obavješćavanje birača o video nadzoru biračkog mjesta** - Učesnici izbornog procesa bit će obaviješteni da je prostor pod video nadzorom putem plakata postavljenih na ulazu i unutar biračkog mjesta. CIK BiH će isporučiti navedene plakate izbornim komisijama zajedno s opremom za video nadzor. Sadržaj plakata utvrđuje CIK BiH (član 15. Uputstva). Kako bi se osigurala tajnost glasanja i zaštita ličnih podataka, video nadzor se postavlja na način da se ne snima unutrašnjost glasačkih kabina, kao ni ulazak birača na biračko mjesto, proces glasanja i izlazak birača s biračkog mjesta.
262. **Snimanje glasačkog listića** - Prilikom brojanja glasačkih listića članovi biračkog odbora koji pristupe brojanju dužni su osigurati snimanje svakog glasačkog listića i jasno pročitati rezultate glasanja na tom glasačkom listiću. Snimanje glasačkog listića vršit će se na način da se svaki glasački listić okrene prema video kameri i birački odbor glasno čita rezultate s glasačkog listića (član 10. Uputstva).

4.3.2 Mjere sigurnosti i zaštite uređaja i podataka

263. **Odgovornost izbornih komisija i biračkih odbora** - Izborna komisija i birački odbori na biračkim mjestima odgovorni su za osiguranje uvjeta za instalaciju i korištenje opreme za video nadzor, nadzor sigurnosti opreme i skladištenje opreme i nadzornih video snimaka do povrata CIK BiH (član 16. Uputstva).
264. **Problemi s opremom za video nadzor** ne dovode do obustave glasanja niti do prekida rada biračkog odbora na biračkom mjestu. Operater će pristupiti rješavanju tehničkih problema s opremom za video nadzor u slučaju da su isti otklonjivi, a ako ih ne uspije riješiti obavijestit će CIK BiH o nastalom problemu koja pomaže u rješavanju istog. Sve aktivnosti i probleme s opremom za video nadzor, kao i trajanje kvara i način na koji su isti riješeni, operater i predsjednik biračkog odbora obavezni su zabilježiti u Zapisniku o radu biračkog odbora (ZARBO) kako je regulirano u članu 11. Uputstva.
265. **Izvještaj** - O cijelom postupku korištenja video nadzora vodi se posebna evidencija u Zapisniku o radu biračkog odbora (ZARBO) koja sadrži sve podatke vezane za rad uređaja, te druga zapažanja od strane operatera i predsjednika biračkog odbora (član 12. Uputstva).
266. **Deinstalacija opreme** - Nakon završetka rada biračkog odbora operater će deinstalirati i propisno zapakovati tehničku opremu. Operater zaustavlja video snimanje, uklanja medij za pohranu i stavlja ga u omotnicu koja se pečati i koju potpisuje zajedno s predsjednikom i članovima biračkog odbora, te označava omotnicu brojem i lokacijom biračkog mjesta, te zapisuje dužinu trajanja video snimanja. Predsjednik biračkog odbora

dužan je da navedenu opremu zajedno s video snimcima uz osjetljivi izborni materijal s biračkog mjesta dostavi izornoj komisiji, gdje se oprema skladišti do povrata CIK-u BiH (član 13. Uputstva).

267. **Čuvanje video snimaka** - CIK BiH je dužan osigurati pravilno čuvanje datoteka koje sadrže video snimke prostorija gdje su organizirana biračka mjesta za period od 12 mjeseci od datuma objave potvrđenih rezultata Lokalnih izbora 2024. godine u BiH u Službenom glasniku BiH. Protekom roka čuvanja CIK BiH uništava video snimke izuzev ako nadležno tužilaštvo zatraži čuvanje tih snimaka. Za uništavanje video snimaka, CIK BiH će imenovati posebnu komisiju o čemu se sačinjava poseban Zapisnik (član 14. Uputstva).
268. **Korištenje video snimaka** - CIK BiH ima pravo uvida u video snimke s biračkih mjesta u svrhu utvrđivanja činjeničnog stanja potrebnog za donošenje odluka iz svoje nadležnosti, a što se ostvaruje na osnovu posebnog akta CIK-a BiH (član 17. Uputstva).

4.3.3 Transport uređaja

269. Općinska izborna komisija tehničku opremu dostavlja biračkom odboru na biračkim mjestima najkasnije 12 sati prije otvaranja biračkih mjesta na dan održavanja izbora. (član 5. Uputstva).
270. Nakon završetka rada biračkog odbora Predsjednik biračkog odbora opremu zajedno s video snimcima uz osjetljivi izborni materijal s biračkog mjesta dostavlja izornoj komisiji, gdje se oprema skladišti do povrata CIK BiH (član 13. Uputstva).

4.3.4 Osoblje za provođenje pilot projekta 4

271. Za potrebu provođenja pilot projekata, CIK BiH će putem javnog poziva angažirati po dva operatera u svakoj od pet osnovnih izbornih jedinica¹⁰⁶ (ukupno 10) u kojima će biti proveden ovaj testni projekat.
272. Dana 27.09.2024. godine CIK BiH je donio Odluku o imenovanju glavnih operatera i operatera za instalaciju, provjeru, rad na opremi, rješavanje tehničkih problema, deinstalaciju i pripremu opreme za provođenje pilot projekata¹⁰⁷, a dana 02.10.2024. Odluku o izmjeni i dopuni odluke o imenovanju glavnih operatera i operatera kod provođenja pilot projekata¹⁰⁸. Za Pilot projekat 4 – Video nadzor imenovano je 10 operatera.

¹⁰⁶ Zenica, Centar Sarajevo, Banja Luka, Istočno Novo Sarajevo, Vlasenica.

¹⁰⁷ 71. sjednica od 27.09.2024. godine, broj akta: 06-1-07-2323-1/24 od 27.09.2024. godine

¹⁰⁸ 73. sjednica CIK BIH od 02.10.2024.

4.4. Evaluacija projekta

273. Evaluacija pilot projekta 4 – “Video nadzor” će biti izvršena od strane tima za provođenje pilot projekta 4, a na osnovu povratnih informacija s biračkih mjesta.
274. Potencijalni parametri za opservaciju uspješnosti projekta bi bili sljedeći: da li je korištenje video opreme vršeno dosljedno kako je propisano pravnim aktima; da li je oprema nabavljena transparentno i odgovornom procedurom, da li se oprema koristila radi očuvanja tajnosti glasanja; da li su birači bili upoznati da na biračkom mjestu postoji video kamera; da li je pravnim dokumentima regulirano šta kamera snima, tko može pristupiti snimcima, kakva treba biti kvaliteta kamere, da li će snimci biti dostupni javnosti mogu li se snimci koristiti na sudu, ko će nadzirati i zaštititi izlaz kamere, da li je korištenje kamera spriječilo potencijalne prevare, da li su birači / posmatrači iskazivali zabrinutost zbog korištenja video kamere na biračkom mjestu i slično.¹⁰⁹

4.5. Izazovi

275. Implementacija projekta je zahtijevala odobrenje budžeta, angažman dodatnog osoblja, operatera s odgovarajućim IT kvalifikacijama koji će biti angažirani na biračkim mjestima gdje će se provoditi pilot projekat 4. Ovaj problem je prevaziđen s dobavljačem video opreme koji je osigurao svoje operatere.
276. Implementacija projekta je također bila uvjetovana koordinacijom aktivnosti s donatorima na ostalim pilot projektima, te donošenja podzakonskih akata koji regulira upotrebu video opreme na biračkom mjestu.

¹⁰⁹ Kriteriji za evaluaciju dijelom preuzeti s <https://aceproject.org/electoral-advice/archive/questions/replies/291099047> Use of Cameras /Web cameras in Polling Stations as Confidence Building Measures

5. Naredne aktivnosti

277. CIK BiH će nastaviti s daljnjim aktivnostima na implementaciji pilot projekata u skladu s izvršenjem obaveza implementatora projekata i usvojenim zakonskim rješenjima.
278. Budući da izloženost projekata rizicima nikada nije statična, CIK BiH će tokom provođenja projekata ukazivati i pratiti pojavu rizika, te predlagati i zahtijevati mjere za uklanjanje istih.
279. U svrhu ostvarenja pojedinačnih ciljeva svih pilot projekata, CIK BiH treba nastaviti na izradi pripreme instrukcija priručnika za korištenje izbornim tehnologija, obukama i treninzima stručnog osoblja za korištenje izbornih tehnologija, nezavisne provjere (audit) radi povećanja transparentnosti i kredibiliteta procesa, osiguranju i racionalizaciji logistike, unaprjeđenju infrastrukture, dodatnog zapošljavanja itd.
280. CIK BiH će rezultate ankete o uvođenju izbornih tehnologija prikazati u sljedećem periodičnom izvještaju. Anketa je objavljena na web stranici CIK-a BiH 06.09.2024. godine, a do 25.09.2024. godine je 1200 lica ispunilo istu. Anketa će biti aktivna do dana potvrđivanja rezultata izbora (najkasnije do 06.11.2024. godine).
281. Po završetku izbora CIK BiH će sačiniti sveobuhvatnu studiju izvodljivosti pilot projekata.

6. Zaključak

282. Organizacija i provođenje pilotiranja izbornih tehnologija za CIK BiH su nove aktivnosti, koje zahtijevaju dugoročniju pripremu. Pripremne aktivnosti koje su uključivale razvoj podzakonskih akata, korisničkih uputstava i priručnika, provođenje procedura vezanih za angažman osoblja, njihovu obuku, testiranje te prezentiranje opreme i softverskih rješenja javnosti, rađene su paralelno s redovnim poslovima na organizaciji Lokalnih izbora 2024. godine. Ovo je bio veliki izazov.
283. Uprkos činjenicama da je CIK BiH kasnio sa svim aktivnostima, sve pripremne aktivnosti su završene do dana izbora, a to smo uspjeli zahvaljujući snažnom angažmanu donatora i njihovih eksperata/trenera/operatora, te angažmanu dobavljača koji su nam na raspolaganje stavili svoje operatere.
284. Posebno ističemo da CIK BiH nedostaju relevantna stručna znanja iz oblasti uvođenja izbornih tehnologija kao i ljudski kapaciteti, jer većina osoblja zaposlenog u IKT odjelu posjeduje srednju stručnu spremu.
285. Nadalje, s aspekta priprema, svakako bi bilo poželjnije da su dobavljači stigli ranije, odnosno prije mjeseca jula/avgusta 2024. godine, jer se realizacija vrlo ambicioznog plana CIK-a BiH za provođenje pilot projekta pokazala kao poseban izazov. CIK BiH je želio da testira izborne tehnologije na reprezentativnom uzorku uz korištenje različitih

tehnologija i poštovanje kriterija za koje se smatralo da će ponuditi sveobuhvatnu povratnu informaciju o uspješnosti pilot projekata (zastupljenost biračkih mjesta iz Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, broj birača, lokacija biračkog mjesta (gradska, međugradska i ruralna zona), te da li biračka mjesta ispunjavaju materijalno-tehničke uvjete, a posebno pokrivenost internetom. Provođenje ovog ambicioznog plana zahtijevalo je angažman velikog broja ljudi, uključujući izbornu administraciju CIK-a BiH, osoblje angažirano od strane donatora, dobavljače, kao i lokalnu izbornu administraciju.

286. Uvažavajući sve izazove s kojima smo bili suočeni tokom pripreme pilot projekata očekujemo da će evaluacija testnih projekata uz korištenje različitih izbornih tehnologija ponuditi naučene lekcije i odgovore na osnovu kojih ćemo zakonodavcu moći ponuditi relevantne informacije o mogućim ishodima, koristima i rizicima vezanim za izborne tehnologije koje će omogućiti donošenje odluka o izbornim tehnologijama koje su najbolji izbor.

Spisak slika:

<i>SLIKA 1. SET OPREME ZA BIRAČKO MJESTO: PRIJENOSNI RAČUNAR, BAR KOD SKENER ZA DOKUMENTE, SKENER OTISAKA PRSTIJU</i>	<i>8</i>
<i>SLIKA 2: KVALITETA OTISKA PRSTA</i>	<i>18</i>
<i>SLIKA 3: PREGLED IZVJEŠTAJA KOJE SADRŽI APLIKACIJA ZA IDENTIFIKACIJU I AUTENTIFIKACIJU BIRAČA</i>	<i>21</i>
<i>SLIKA 4. PREUZIMANJE SKENERA U SKLOPU IMPLEMENTACIJE PILOT PROJEKTA 2. OPTIČKI SKENERI I AUTOMATSKO PREBROJAVANJE GLASAČKIH LISTIĆA</i>	<i>30</i>
<i>SLIKA 5. PREZENTACIJA PROCESA BIOMETRIJSKE IDENTIFIKACIJE I AUTENTIFIKACIJE U BRČKO DITRIKTU BIH.....</i>	<i>45</i>
<i>SLIKA 6. PRIMOPREDAJA OPREME ZA PILOT PROJEKAT 3- BIOMETRIJSKA IDENTIFIKACIJA I AUTENTIFIKACIJA BIRAČA.....</i>	<i>46</i>
<i>SLIKA 7: PREGLED RJEŠENJA ZA PILOT PROJEKAT 3 - BIOMETRIJSKA IDENTIFIKACIJA I AUTENTIFIKACIJA BIRAČA.....</i>	<i>51</i>
<i>SLIKA 8: TESTIRANJE APLIKACIJE I OPREME PO PILOT PROJEKTU 3 - BIOMETRIJSKA IDENTIFIKACIJA I AUTENTIFIKACIJA BIRAČA.....</i>	<i>52</i>

Broj: 04-2-50-4-1192-71/20

Sarajevo, 02. 10. 2024. godine

Predsjednica

dr. Irena Hadžiabdić